

UNIVERSITAS ŠAFARIKIANA



Ročník 52 / číslo 1 / 2025

UNIVERSITAS CASSOVIENSIS AB ANNO 1657

10 ROKOV UNIVERZITNÉHO ZBORU CHORUS UNIVERSITATIS ŠAFARIKIANAE



UPJŠ V RÍME
O SPOLUPRÁCI
S TALIANSKÝMI
UNIVERZITAMI

LF UPJŠ MÁ
NAJMODERNEJŠÍ
ELEKTROPNEUMATICKÝ
MODEL PLŮC

CENU ZA VEDU
A TECHNIKU ZÍSKALA
DOKTORKA RADKA
GOREJOVÁ

OBSAH

UNIVERSITAS ŠAFARIKIANA



NA SLOVÍČKO S...

... dirigentkou a zbornajsterkou CHUŠ Janou Havrilovou

ZO ŽIVOTA UNIVERZITY

Desať rokov univerzitného zboru CHUŠ
Hornád oslavoval galaprogramom Vlny
Podpísali sme memorandum o porozumení s IOM
UPJŠ rokovala v Ríme o spolupráci s talianskymi univerzitami
Panelová diskusia o ženách vo vede priniesla zaujímavé podnety
Kooperačia UPJŠ s Veľvyslanectvom Francúzska na Slovensku
Aj počas roka 2024 sme pomáhali núdznym
UPJŠ na konferencii pre inovatívne vzdelávanie učiteľov STEM
Východoslovenský vesmírny klaster spojí odborníkov

ZO ŽIVOTA LEKÁRSKEJ FAKULTY

LF UPJŠ rozvíja spoluprácu s výskumným inštitútom AGEL
Nová profesorka na LF UPJŠ v Košiciach
Disponujeme najmodernejším elektropneumatickým modelom pľúc

ZO ŽIVOTA PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY

Cenu za vedu a techniku získala Dr. Radka Gorejová

ZO ŽIVOTA PRÁVNICKEJ FAKULTY

Zúčastnili sme sa na konferencii CZEDUCON
Pracovné raňajky so zástupcami U. S. Steelu
Spolupráca s honorárnymi konzulmi rozširuje rady expertov
Projekt Minierasmus opäť na Právnickej fakulte UPJŠ
Siedma Radbruchovská prednáška v historickom duchu
Workshop na tému colnej reformy EÚ

ZO ŽIVOTA FAKULTY VEREJNEJ SPRÁVY

Prepájanie teórie s praxou na FVS UPJŠ
Pohľad na spoločenské témy očami odborníčov
Podujatia Týždňa vedy a techniky na FVS

ZO ŽIVOTA FILOZOFICKEJ FAKULTY

Zišla sa akademická obec Filozofickej fakulty UPJŠ

	Dva projekty APVV na FF dosiahli vynikajúcu úroveň	40
4	Vedenie FF UPJŠ sa stretlo s emeritnými profesormi	41
	Netradičná forma vyučovania na KG FF UPJŠ	42
	Jedna z najväčších politologických konferencií	43
7	CJP FF UPJŠ ponúka už aj taliančinu	44
10	Zamestnanci FF UPJŠ zorganizovali vianočnú zbierku	44
12		
13	ZO ŽIVOTA ÚSTAVU TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU	
14	Kurzy pre študentov, neodmietneme ani zamestnancov	46
16	Zimný výcvikový kurz s ÚTVŠ	47
17	Turistika pre zamestnancov a ich rodinných príslušníkov	48
20		
21	ŠTUDENSKÉ STRÁNKY	
	Dekan LF ocenil excelentných študentov	49
	Najlepšie diplomové práce na LF UPJŠ	50
22	Študenti FVS na SK-UA biznis fóre 2024	50
24	Duševná pohoda budúcich učiteľov	51
25	Siedmy ročník TAX vyhral študent UPJŠ	51
	Talent s vášňou pre vedu pretavenú v umení	52
	Študentské sympózium na PrF UPJŠ	55
26	DOD FF: Viac ako len prezentácia fakulty	56
	Medzinárodný kurz k dejinám holokaustu	58
	Memento hominis – Pamätaj na ľudskosť!	60
28	Diskutovali sme s Ľudovítom Ódorom	62
29	Šach ako športová aktivita	63
30	Viedeň: Na ceste za kultúrou a históriou	64
31	Na UPJŠ študuje najlepší rozhodca	66
32		
34	PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA UNIPOC	
	Ako sa odhodlať k učeniu, aj keď sa mi vôbec nechce?	68
35	ZO ŽIVOTA BOTANICKEJ ZÁHRADY	
35	BZ sa podieľa na európskom monitoringu škodcov a chorôb jaseňov	69
37		
	ABY SLOVENČINA NEPLAKALA	
39	Nielen hovoriť, ale aj konať	70



O KRÁSE SÚZVUKU HLASOV A HARMÓNIE

Najprv osobná spomienka: Keď som bol na strednej škole, hrával som futbal v mojej rodnej dedine. Miestny klub výkonnostne nedosiahol ani na okresnú súťaž, ale mne – ani mojím kamarátom – to neprekážalo. Hrali sme, lebo nás to bavilo. Po zápase sme sa vždy zišli v miestnom pohostinstve, aby sme pri pive a speve ľudoviek zhodnotili naše futbalové výkony.

Sebakriticky priznávam, že v tom čase som nevedel ohodnotiť svoje amatérske spevácke kvality. Urobili to za mňa moji kamaráti, ktorí sa dohodli, že v istom okamihu prestanú spievať a zvyšok piesne nechajú na mňa. Veru, nechali – a bolo že to smiechu...! Vtedy som si uvedomil, že nielen sólové, ale aj kolektívne spievanie je vážna vec. Nie je dané každému.

Na tému spevácky zbor alebo zborový spev, ktorý je – mimochodom – jeden z mojich obľúbených hudobných umeleckých žánrov, som sa veľa dozvedel na našej univerzite od pani Mgr. Janky Havrilovej, ktorá má kvalitné hudobné vzdelanie a zborovému spevu sa venuje už niekoľko rokov.

Chcem pripomenúť, že najmä s jej menom je spojená 10-ročná história nášho univerzitného speváckeho zboru, ktorý pri svojom založení dostal meno Chorus Universitatis Šafarikianae. Pani Janka väčšinou pracuje s amatérskymi speváčkami a spevákmí, na rozdiel od iných vedúcich speváckych zborov na základných umeleckých školách alebo na muzikologických odboroch na vysokých školách, ktorí zborový spev nacvičujú so študentmi profesionálne orientovanými na rozličné druhy speváckeho umenia. Medzi Jankinými zboristami sú študenti, učitelia a ďalší zamestnanci našej univerzity.

Bol som na niektorých skúškach súboru. Presvedčil som sa, že

na ich hlasových cvičeniach panuje veľmi priateľská, ale zároveň pracovná atmosféra. Pani Janka zasväčuje novoprijatých členov do tajov správneho dýchania, hlasového rozsahu, tvorby tónu, harmonického cítěnia a do ďalších osobitostí zborového spevu.

Jednou z dôležitých súčastí prípravy zboru je aj výber zborových skladieb. Účastníci koncertov nášho súboru si iste všimli, že repertoár pozostáva nielen z úprav známych a menej známych slovenských a inonárodných ľudových piesní, ale aj z diel domácich a svetových tvorcov skladieb pre zborový spev. Som presvedčený, že v ďalších rokoch obohatia dramaturgiu napríklad o úpravu populárnej hudby alebo o vystúpenie zboru so známou hudobnou skupinou.

Chodievam pravidelne na výročné koncerty zboru, ktoré sa konajú pred Vianocami. Bol som aj na ich predvianočnom jubilejnom galakoncerte, ktorý sa konal v aule lekárskej fakulty našej univerzity. Hádám to nepreženiem, keď poviem, že v ten večer som spolu s plnou aulou cítil, čo je to krása súzvuku hlasov a harmónie. Videl som, ako môže hudba a spev ľudí citovo rozochvieť, ako ich môže spojiť cez hudobný most. Videl som aj to, ako na tomto moste bol náš zbor rovnocenný pražskému profesionálnemu komornému orchestru Piccolo coro & Piccola orchestra na čele s vynikajúcim dirigentom Marekom Valášekom.

Chcem vyjadriť pocit radosti z toho, ako CHUŠ reprezentuje UPJŠ, ale aj vysloviť veľké pranie, aby mal dlhý a úspešný spevácky život.

prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.
predseda redakčnej rady časopisu
Universitas Šafarikiana

... DIRIGENTKOU A ZBORMAJSTERKOU CHUŠ JANOU HAVRILOVOU

„NETUŠILA SOM, ŽE BUDEM DIRIGENTKOU UNIVERZITNÉHO ZBORU. PRVOTNÝ PODNET BOL PREMODLENÝ, AŽ TAK SA MYŠLIENKA STALA SKUTOČNOSŤOU. SOM VĎAČNÁ. BOLA TO CESTA DO NEZNÁMA, NÁROČNÁ, NO POVAŽUJEM JU ZA NAJKRAJŠIU CESTU MÔJHO ŽIVOTA.“

Univerzitný zbor Chorus Universitatis Šafarikianae (CHUŠ) už 10 rokov vedie a diriguje Mgr. Jana HAVRILOVÁ, ktorá sa zároveň pričínala o jeho vznik. Predchádzajúce skúsenosti s hudbou a spevom obetavo odovzdáva členkám a členom zboru počas pravidelných nácvikov. Zbor je neodmysliteľnou súčasťou rôznych univerzitných podujatí. Vďaka nej sa CHUŠ pýši širokým repertoárom, do ktorého patrí klasická hudba, ľudové piesne, v predvianočnom období aj koledy a vianočné piesne, známe filmové melódie, moderné skladby, spirituály a gospels, kanonické, folkové a iné piesne. Ako sama priznala, dirigovanie vníma ako veľké požehnanie a niečo, čo jej život naplňa dobrom a duchovnom.

Pred desiatimi rokmi ste založili CHUŠ. Ako vznikla táto myšlienka?

Myšlienka vzniku zboru sa zrodila – presne si pamätám miesto – za križovatkou zvanou Komárov na južnom Zemplíne smerom do Veliat, keď sme s Mariannou Sedlákovou a Oksanou Humennou v rámci programu DISAC na Filozofickej fakulte UPJŠ služobne cestovali testovať žiakov na školách s iným materinským jazykom ako slovenským. Bolo slnečné ráno a my sme si v aute pospevovali.

Pamätám si, ako sa ma Marianna zrazu spýtala:

„A to by sme nemohli takto spievať na univerzite?“ Zaskočilo ma to, ale súhlasila som. Vybrala som sa za vtedajším rektorom UPJŠ Ladislavom Mirossayom, ktorý so založením zboru súhlasil. Už na prvé výberové konanie sa prihlásilo vyše 40 záujemcov. Oficiálne – podpisom rektora – vznikol Chorus Universitatis Šafarikianae UPJŠ dňa 15. decembra 2014.

Aké boli vaše predchádzajúce skúsenosti s hudbou a spevom? Pomohli vám počas vedenia nášho univerzitného zboru?

Vždy ma fascinovala hra na organe. Tak veľmi som túžila na ňom vedieť hrať, že som si doma na lavičku kriedou nakreslila klávesy a spievala som a hrala na nich pod stromom v našej záhrade. Keď mi otec nakoniec kúpil klavír, presedela som pri ňom cez prázdniny aj 6 až 8 hodín, v každom voľnom čase som usilovne objavovala hudbu.

Po rokoch to vnímam ako dôležitý základ pre zborovú tvorbu. Na začiatku som teda spievala aj hrala len podľa sluchu. Ako samouk som pôsobila v kostole ako pomocná kantorka. Najprv som sa bála mikrofónu, ale neskôr som pochopila, že ľudia potrebujú viesť pri speve aj hlasom. Na základnej škole pôsobil učiteľ, ktorý hral na gitare a viedol spevácky krúžok. Vybral si ma do zboru,



neskôr mi dovolil spievať aj sólové skladby. Tam sa moja láska k spevu upevnila.

Cítila som však, že mi vedomosti samouka nestačia, a tak som dochádzala do Sečoviec na súkromné hodiny klavíra. Neskôr som vykonávala oficiálne organistku a viedla som detské, mládežnícke a zmiešané zbory v niekoľkých dedinách, ale aj v Košiciach. Niekoľko rokov som viedla spev birmovancov v Dóme sv. Alžbety, čo bola pre mňa skvelá skúsenosť a príležitosť pracovať s mladými ľuďmi v počte, ktorý dosahoval niekedy aj číslo 150.

Práca so zborními ma bavila a postupne som to brala ako samozrejmosť, ale istotu v povolání dirigentky som získala až po ukončení štúdia operného spevu a pri práci s našim univerzitným zborom. Povolanie speváčky a dirigentky sa vo mne neriadi pracovnou dobou. Stále mi to v hlave spieva, zaplavuje ma radosť zo spevu, každú chvíľu spriadam nové kompozície.

Netušila som, že budem dirigentkou univerzitného zboru. Prvotný podnet bol premodlený, až tak sa myšlienka stala sku-



točnosťou. Som vďačná. Bola to cesta do neznáma, náročná, no považujem ju za najkrajšiu cestu môjho života.

Vy vlastne pracujete pre zbor v dvoch pozíciách – ako zbormajsterka aj ako dirigentka. Čo obsahuje práca zbormajsterky?

Zbormajster je človek, ktorý skladby nacvičuje so zborom. Dirigent zbor diriguje, vedie na koncerte. Môžu pôsobiť oddelene, no myslím si, že je veľkou výhodou, ak je to ten istý človek.

Ako zbormajsterka vyberám spevákov a hudobníkov. Je prínosom, ak záujemcovia majú spevácke alebo hudobné vzdelanie. Dávam im možnosť sólového prednesu, ak na to majú dispozície. Mala som šťastie na vynikajúce sólistky aj hudobníčky. Sú to skvosty nášho zboru. Občas v zbere dostanú príležitosť zaspievať si sólové árie či duetá aj iní schopní zboristi a zboristky. Do zboru prijímame aj amatérov – preukazujú schopnosť spievať, intonovať a orientovať sa v rytme. Počas konkurzu zisťujem aj farbu hlasu. Výsledkom koordinácie hlasov je konečný súzvuk zborového telesa. Dôležité je aj zaradenie do jednotlivých hlasov.

Ďalej vediem nácviky zboru, ktorých súčasťou je hlasová rozcvička. Jej úlohou je pripraviť hlasivky aj celé telo na spev. V rámci nácvikov je dôležité vedenie hlasov ku kultivovanému spevu. Na to sa používajú rôzne spevácke techniky, ktoré sa snažím zboristom odovzdať v rámci vedomostí a zručností z môjho štúdia operného spevu.

Zbormajster vyberá aj skladby. Vlastním viac ako 700 partitúr rôznych hudobných žánrov, ktoré som si počas života zozbierala, kúpila alebo dostala a ktoré poskytujem CHUŠ-u. Partitúru prepisujem do hudobného počítačového programu. Potom ju rozdelím do jednotlivých hlasov a uložím do „zdieľaných“ priečinkov, kde si ich môžu členovia zboru nájsť a predcvičovať.

Ak nemám k dispozícii zborovú partitúru a páči sa mi niektorá známa skladba, dotvorím ďalšie hlasy v zmysle pravidiel harmónie.

Tak vzniká skladba, ktorá je novým autorským dielom. Úprava pre zbor je zložitá a zaberá dosť času, je to mravčia práca. Ja mám však túto kreatívnu časť zborového spevu rada. Vďaka tomu vznikajú skladby pre CHUŠ s osobitou originalitou. Takto sme vytvorili napríklad skladbu Letný Paríž z originálu Soul le ciel de Paris s textovým prekladom Marianny Sedlákovej do slovenčiny a mojou hudobnou úpravou. Práve takéto skladby si naši priaznivci obľúbili najviac.

Ako funguje spolupráca medzi zakladateľkami zboru?

Je stále krajšia, užitočnejšia a ľudsky hodnotnejšia. Vytvorila medzi mnou a kolegyňou silné puto, ktoré sa stále viac upevňuje aj po ľudskej stránke. Marianna je mi oporou. Často sa obetuje a aj keď je rada na pódiu, vie sa postaviť aj do obslužného tímu, dokonca za pomoci svojej rodiny.

Už na začiatku sme si rozdelili úlohy. Ona pripravuje textové podklady ku konferovaniu, lebo sme sa zhodli na tom, že informácie o skladbách sú pre naše publikum komunikačne veľmi dôležité aj v hovorenej podobe. Ale aj prekladá, tvorí texty k skladbám v rámci mojich hudobných úprav. Veľmi dobre sa v hudbe orientuje a hudbu a spev miluje. Chcem sa jej touto cestou osobitne poďakovať za desať krásnych rokov spolupráce.

Vráťme sa ešte k úlohe dirigenta. Aký máte pocit, keď vystúpite so svojim telesom pred verejnosťou a musíte z neho dostať to najlepšie, čo v ňom je?

Ako dirigentka aj zbormajsterka musím v prvom rade dobre ovládať skladbu z obsahovej aj formálnej hudobnej stránky, text nevnímajúc. Toto všetko určuje, ako má byť skladba zahraná a zaspievaná, a dirigent podľa nej vedie zbor a hudobníkov pri nácvikoch aj vystúpeniach. Priznám sa vám, že na prvom koncerte po založení zboru sa mi fyzicky triasli kolená. Ešte dobre, že to pod dlhými šatami nevidieť.



Dirigent v prvom rade vytvára atmosféru pre spevákov a hudobníkov. Udáva rytmus a udržiava ho. Veľmi dôležité je sústreďenie dirigenta na prednes zboristov a hudobníkov. Ak niečo neladí, rytmicky nesedí, musí zbor skorigovať. Po našom prvom koncerte som bola sústredením taká vyčerpaná, že keď mi redaktorka z rádia dala mikrofón pred ústa, nevedela som si spomenúť ani na jednu skladbu, ktorú sme vtedy spievali.

Dnes stojím na pódiu síce s pokorou, ale profesionálne seba-vedomo. Dirigovanie si dokonca veľmi užívam. Ak je dirigent uvoľnený, má to veľký vplyv aj na spevákov v zbere a výslednú kvalitu vystúpenia. Podstatná je aj spolupráca členov zboru s dirigentom – ich vzájomná súhra. Komunikácia dirigenta so zborom je najmä neverbálna. Členovia, ktorí pôsobia v zbere od samého začiatku, ma čítajú už automaticky. Noví členovia si zvykajú na moje gestá, aby mi rozumeli. Dnes, keď už viem, čo všetko práca dirigenta naozaj obsahuje, sa omnoho srdečnejšie pousmejem nad vtípom s návodom pre dirigenta: „Mávej hŕlkou, dokud hudba neprestane hrať, pak se otoč a ukloň se.“

Nie je problém viesť kolektív s rozdielnymi názormi, vekom, profesijnou orientáciou a rozličnými povahami?

To podstatné v zbere je vzťah k hudbe, spevu a spoločný cieľ. V CHUŠ-e sme naozaj rôzni: študenti, pedagógovia či zamestnanci UPJŠ. Z radov externých členov máme v zbere zastúpené rôzne povolania. Rôznorodosť v zbere je aj v oblasti názorov, pováh a vierovyznaní. Nikdy sme s tým nemali problém. Teším sa a uvedomujem si, že práve u mojich zboristov sa prejavujú vysoké morálne kvality a rozdielnosti sa rešpektujú. Zborový spev prináša aj ďalšie benefity, akými sú pocity šťastia a radosti, hodnota spoločenstva a vznik priateľských vzťahov.

Má pôsobenie takého hudobného telesa na univerzite viac výhod alebo nevýhod?

Z môjho pohľadu má viac výhod. Predovšetkým je tu možnosť pestrého výberu repertoáru. Dáva nám to priestor na získanie širokého spektra priaznivcov. Ďalšou výhodou je možnosť zúčastňovať sa na zahraničných mobilitách, ktoré sú pre mňa ne-

odmysliteľnou súčasťou profesionálneho rozvoja. Stretávam sa so špičkovými dirigentmi a sledujem ich prácu so zborními. Vďaka týmto pracovným pobytom v zahraničí sme mohli naplánovať a osláviť 10. výročie so skvelým dirigentom Marekom Valášekom a jeho zborom Piccolo coro & Piccola orchestra Praha, ktorých sme pozvali na galakonzert ako našich hostí.

Medzi nevýhody rátam možno len to, že zbor vediem popri iných pracovných aktivitách na úseku marketingu a mediálnej komunikácie a práca dirigentky a zbornajsterky si vyžaduje veľa času. Zborové aktivity aj manažujem, zabezpečujem všetky činnosti týkajúce sa organizovania vystúpení, koncertov, súčinností s ďalšími zborními a s tým spojených personálnych, mzdových a ekonomických záležitostí.

Ako vidíte budúcnosť nášho univerzitného speváckeho zboru?

Jedným z našich cieľov je reprezentácia UPJŠ nielen doma v Košiciach, ale aj v iných mestách a krajinách. Chceli by sme ešte viac rozšíriť možnosti spolupráce s univerzitami, ktorých súčasťou sú telesá zamerané na zborový spev. Koncom roka 2024 sa nám už podarilo nadviazať spoluprácu s Českým spolkom v Košiciach a s Vysokou školou ekonomickou v Prahe. V budúcnosti plánujeme organizovať spoločné vystúpenia, prípadne festivaly na pôde našej univerzity.

Na záver nášho rozhovoru mi dovoľte poďakovať sa tým, ktorí podporovali a podporujú CHUŠ – zo všetkých najmä profesorovi Jánovi Gbúrovi, ktorému vždy záležalo na vnášaní kultúry do univerzitného života. Ako náš dlhoročný garant bol zárukou pokoja a žičlivého umeleckého aj ľudského priestoru, vďaka ktorému sa zborové teleso vypracovalo do súčasnej podoby. Poďakovanie patrí aj pánovi profesorovi Ladislavovi Mirossayovi, zakladajúcemu rektorovi CHUŠ-u, všetkým členom súčasného vedenia UPJŠ, osobitne rektorovi Danielovi Pellovi, prorektorke Slávke Tomaščíkovej a kvestorovi Ivanovi Pezlarovi.

Ďakujeme za vašu podporu!

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach
Foto: **Eugen Bernáť**

DESAŤ ROKOV UNIVERZITNÉHO ZBORU



O krúhle číslo v titulku velí začať štatisticky. Galakonzert k uvedenému výročiu speváckeho zboru **Chorus Universitatis Šafarikianae (CHUŠ)** sa konal 30. novembra 2024 tradične v Aule Lekárskej fakulty UPJŠ. Podľa odhadov sa na ňom zúčastnil rekordný počet divákov – 650, ale aj počet vystupujúcich, ktorí sa stretli v jednom čase na javisku, bol rekordný – 55 (ak nerátame renomovaných moderátorov R. Cenkovú a V. Semana). Nášmu zboru prišlo totiž k narodeninám svojim vystúpením zablahoželať v povedomí fanúšikov zborového spevu známe umelecké teleso **Piccolo coro & Piccola orchestra z Prahy** s dirigentom **Markom Valáškom**.

Bol to v poradí piaty kolektívny hosť výročných koncertov CHUŠ-u. Predchádzajúce koncerty sa realizovali vždy vo vianočnom období a boli pomenované podľa vianočných kolied, ktoré na nich zazneli. Vstup na vianočné koncerty nášho zboru je voľný a to nám dáva dobrý pocit, že náš zriaďovateľ – významná

vzdelávacia inštitúcia druhého najväčšieho slovenského mesta – našim prostredníctvom šíri každému prístupné hudobné umenie v Košiciach už celých desať rokov. Tomuto zámeru prispôbujeme náš reperto-



ár, ale najmä dramaturgiu týchto verejných vystúpení.

Počas galakonzertu si prevzalo ocenenie 30 súčasných členov CHUŠ-u, 4 sólistky (dve ešte súčasné, dve už bývalé), dve klaviristky – jedna, ktorá zbor od začiatku sprevádzala niekoľko rokov v minulosti, a niekoľ-





koročná súčasná skúsená hudobníčka, ostriehaná vystupovaním doma aj v zahraničí.

Tretina súčasnej zostavy spieva v zbere od samého začiatku a je pocho-piteľné, že sú to prevažne zamestnanci, hoci jedna naša členka vyrástla zo študentky – sólistky – na externú členku zboru (**M. Helešová, rod. Hudáková**). Veľmi radi sa pochválime aj bývalou študentkou, ktorá je dnes profesionálnou opernou speváčkou (**S. Kozubíková, rod. Vassová**).

Z prvého konkurzu do zboru bolo pôvodne prijatých 37 členov, ale počas de-

siatich rokov pôsobenia telesa sa v zostave spevákov vystriedalo až 120 študentov, zamestnancov a externých členov. Prirodzene, väčšina z nich je slovenskej národnosti, ale internacionalita UPJŠ sa odzrkadlila aj v našich radoch členmi z Česka, Poľska, Portugalska a Ukrajiny.

V priebehu histórie poskytli zboru svojich študentov všetky fakulty univerzity – a to isté sa dá povedať aj o zamestnancoch (okrem Fakulty verejnej správy UPJŠ), tu však prispel aj rektorát.

Počas svojej existencie mal zbor minimálne 56 vystúpení, čo je priemerne 7 vystúpení ročne. Bolo to 8 výročných

vianočných koncertov, opakovane celouniverzitné otvorenia akademického roka, zlaté promócie, vianočné večierky niektorých fakúlt.

Najčastejšie nás na svoje akcie pozývali Prírodovedecká fakulta a Lekárska fakulta UPJŠ.

Za výnimočné pokladáme domáce vystúpenia na plese UPJŠ v roku 2016 a v talkshow Milana Kolcuna *Bez šepkára* v decembri roku 2018. Posmelení vydaním prvého hudobného CD nosiča v roku 2018 sme sa počas covidu sústredili namiesto verejných vystúpení na online nácvičky, z ktorých vzišli tri





hudobné nahrávky: v roku 2020 to bol vianočný pozdrav našim priaznivcom a v roku 2021 sme ich pozdravili dokonca dva razy – na Veľkú noc a na Vianoce. Vo výpočte vystúpení sú zahrnuté aj viaceré koncerty na dvoch zahraničných podujatiach (Česko – 2017, Taliansko – 2024).

V osobných vyznaniach členov zboru v prezentácii počas galakonzertu sa najčastejšie objavovali tieto slová: **ľudia** (s viacerými pozitívnymi prívlastkami), **spev, láska k hudbe, energia, relax, rodina, priateľstvo, súzvuk, krásno a dobro, sen**, ale aj **dar od Boha**.

Na slávnostnom obede pred ďakovnou svätou omšou v deň galakonzertu zazneli slová, s ktorými sa stotožnili aj naši pražskí hostia: „Na záver sa pokúsím o akúsi víziu – obrátením dávneho ľudského poznania, že **inter arma silent Musae**. Nemohli by hudba a spev umlčať všetky zbrane univerza? Neprestávajúme snívať! Aj o harmonickom svete. Dar umenia nech nám v tom pomáha!“

Vyjadrenie našej súčasnej klaviristky **D. Duždovej** považujeme za veľmi vysoké ocenenie CHUŠ-u:

„Každá skúška s týmto zborom mi prináša radosť z toho, ako sa ich nadšenie pre spev prelína s čistou láskou k hudbe.“



Som vďačná, že môžem byť súčasťou tohto spoločenstva, kde sa profesionálne ambície snúbia s úprimným zanietením a vzájomnou podporou. Spoločné muzikovanie mi ukázalo, že umenie sa nerodí len z dokonalej techniky, ale najmä zo srdca a spoločnej vášne pre hudbu.“

A komu menovite bolo adresované? Tu sú aspoň ich mená (hrubo vytlačené patria tým, ktorí v zbere pôsobia celých desať rokov):

Mária Bahtijarevičová, Beáta Bakalárová, Eva Bobková, Peter Dombrovský, Alena Gessert, Jana Halušková, Slávka Hamuláková, **Mária Helešová**, **Zdenka Hertelyová**, **Jozefína Hupcejová**, Rastislav Jasik, Dmytro Kaluzhnyi, Zuzana Kolaříková, Zdenka Lacková, **Peter Luptáček**, Veronika Niščáková, Pavol Paulišin, Slavomír Petrek, Jana Polláková, **Danica**

Sabolová, Marianna Sedláková, Simona Sobeková, Martina Sokolová, **Monika Špontáková**, **Erika Štammová**, **Eva Tkáčová**, Lucia Uličná, **Anna Vartašová**, Joaquim Ribeiro Ventosa, Ján Veselý, Pavol Zaťko, Agnesa Zavadová.

Celých desať rokov spevácky zbor vedie **Jana Havrilová** v trojrodinnej pozícii zbormajsterky, dirigentky a manažérky.

Garantom zboru bol tiež po celý čas prvý dekan Filozofickej fakulty UPJŠ – **profesor Ján Gbúr**, literárny vedec a výtvarník, ktorý skultivoval prostredie fakulty aj umeleckými plastikami v jej exteriéri. Garanciou speváckeho zboru sa uňho tiež naplnila istá umelecká trojedinosť.

doc. PhDr. Marianna Sedláková, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



HORNÁD OSLAVOVAL GALAPROGRAMOM VLNY



Folklorný súbor Hornád s vyše 60-ročnou históriou pôsobí pod finančnou, materiálnoú a myšlienkovou záštitou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach už trinásť rokov. V nedeľu 24. novembra 2024 sa predstavil priaznivcom folklórnej hudby, spevu a tanca v historickej budove Národného divadla Košice strhujúcim galaprogramom Vlny usporiadaným pri príležitosti dvoch významných výročí súboru.

Vedúci súboru Ing. Martin Horváth sa ako pripomenutie jubilej folklórneho súboru, rozdávať radost svojim priaznivcom už vyše 60 rokov, rozhodol s autorom programu Štefanom Štecom priblížiť fanúšikom najúspešnejšie choreografie, vďaka ktorým sa Hornádu podarilo získať popredné ocenenia na folklórnej scéne. Divákovi predstavili aj nové tance a piesne, ktoré mali premiéru práve v jedinečnom programe Vlny.

„Myšlienka programu odkazuje, že tak ako v živote človeka, tak aj v živote súboru nám prichádzajú ‚vlny‘, ktoré občas niečo zoberú, inokedy niečo prinesú, no zakaždým sa vrátia s niečím krásnym a sú stále väčšie a lepšie, ako boli predtým. V programe sa vystriedalo viac ako 80 účinkujúcich a podarilo sa nám tento program odprezentovať zatiaľ vyše 900 divákovi a podporovateľom Folklórneho súboru Hornád. Veľké ďakujeme pri realizácii tohto programu skladáme aj Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – za záštitu nad naším súborom v podobe možnosti mať sídlo súboru v priestoroch univerzity –, a tak isto aj za finančnú podporu,“ hovorí Ing. Martin Horváth, ktorý sa – spolu s ďalšími členkami a členmi súboru – teší na ďalšie milé stretnutia s fanúšikmi.

História súboru sa datuje do roku 1963, keď vznikol pod názvom *Stavbár*. Neskôr bol premenovaný na *Folklorný súbor Dargov* a od roku 1992 nesie súčasný názov *Hornád*. Je považovaný za špičku medzi folklórnymi telesami na Slovensku, k čomu prispelo hľadanie nových spôsobov tvorby a sebarealizácie – v mnohých smeroch sa súbor stal priekopníkom a „trendsetterom“.

Na poli jeho úspechov sa výrazne odzrkadlila produktívna spolupráca a záštita zo strany **UPJŠ v Košiciach**, s ktorou sa





súbor spája od roku 2011. Vďaka nej sa stal v nasledujúcich rokoch (2012, 2014 a 2016) laureátom súťaže vysokoškolských súborov *Akademická Nitra* a v roku 2015 pripojil k týmto úspechom ďalší titul – laureát súťaže *Akademický Zvolen*.

Folklórny súbor Hornád reprezentuje našu univerzitu aj na popredných folklórnych festivaloch. Je pravidelným účastníkom festivalov vo Východnej, Helpe, Myjave, Hrušove či Raslaviciach. V roku 2016 získal titul laureát súťažného folklórneho festivalu v Dubnici nad Váhom. Rovnakým titulom sa môže pýšiť aj v rámci medzinárodného súťažného festivalu *Jánošíkov dukát 2018*, ktorý sa uskutočnil v Rožnove pod Radhoštem.

Svoj najväčší úspech súbor zožal v roku 2017, keď sa stal absolútnym laureátom celoštátnej súťažnej prehliadky cho-

reografií folklórnych kolektívov s dnes už kultovou choreografiou *Maľovaní*. V tom istom roku bodoval aj v prvej sérii úspešného televízneho programu *Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS) Zem spieva*, v rámci ktorej sa náš Folklórny súbor Hornád dostal do semifinálového kola.

Teší nás, že členovia Hornádu svojím spevom, hudbou a tancom šíria po celom Slovensku krásu našich tradícií a robia život pestrejším a príjemnejším.

Do ďalších rokov želáme našim folkloristom, aby ich prejav naďalej nadchýnal srdcia ľudí a aby ich kroky viedli na čoraz väčšie pódia.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: archív FS Hornád



UPJŠ UZAVRELA MEMORANDUM O POROZUMENÍ S IOM

Rektor UPJŠ Daniel Pella podpísal 6. novembra 2024 Memorandum o porozumení medzi Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a International Organization for Migration (IOM), poprednou medzivládnu organizáciu v oblasti migrácie, ktorú zastupoval vedúci misie IOM na Slovensku Valon Halimi.

Predmetom memoranda je rozvoj vzájomnej spolupráce v starostlivosti o zahraničných študentov, organizácia spoločných podujatí pre študentov a zamestnancov UPJŠ a účasť na spoločných výskumných projektoch so zameraním na migráciu.

Podpisu memoranda predchádzala dlhoročná spolupráca medzi UPJŠ a IOM vo forme ponuky praxe pre našich študentov, účasti UPJŠ na podujatiach Slovenskej akademickej informačnej agentúry (SAIA) a IOM zameraných na pobyt cudzincov v SR.

Prorektorka pre internacionalizáciu **Silvia Ručinská** prijala 27. marca 2024 na UPJŠ delegáciu vedúcich predstaviteľov IOM Slovakia – vedúceho misie IOM Slovakia **Valona Halimiho**, koordinátorku aktivít IOM na východnom Slovensku **Martinu Varholik** a **Dušanu Štecovú**, ktorí prejavili záujem o spoluprácu najmä vo výskume na spoločných projektoch zameraných na inklúziu, diverzitu a migráciu, ale aj o organizáciu spoločných podujatí ako konferencie a workshopy zamerané na zahraničných študentov a výskumníkov.

Na stretnutí sa hovorilo aj o potrebe „zdieľania“ praktických skúseností v starostlivosti o ľudí zo zahraničia či o spoločnom prístupe v snahe zvýšiť povedomie o dôležitosti tejto témy medzi politickými predstaviteľmi.

„UPJŠ ako silne internacionalizovaná univerzita, najmä vďaka lekárskej fakulte, ktorá každým akademickým rokom vzdeláva najvyšší počet zahraničných študentov,



má čo ponúknuť. Inklúzia a diverzita sú súčasťou stratégie UPJŠ – v starostlivosti o študentov zo zahraničia sme zaviedli systémový prístup. V rámci aliancie Aurora pracujeme na Peace Hub, sme tiež členmi siete Euraxess, s ktorou zdieľame informácie a postupy o prijímaní ľudí zo zahraničia. Naši

experti na interkultúrnú komunikáciu a jazykové vzdelávanie rovnako disponujú potrebným know-how a cennými skúsenosťami,” konštatovala prorektorka S. Ručinská.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach

UPJŠ ROKOVALA O SPOLUPRÁCI S TALIANSKÝMI UNIVERZITAMI V RÍME



Slovenskí akademici sa – spolu so štátnym tajomníkom MŠVVaM SR pre vysoké školstvo a akademický výskum Róbertom Zsemberom – zúčastnili na expertných rokovaníach, ktoré sa konali 14. januára 2025 v Ríme. Stretli sa s predstaviteľmi najlepších talianskych univerzít a Národnej rady pre výskum (Consiglio Nazionale delle Ricerche/National Research Council) s cieľom diskusie zameranej na akademickú spoluprácu a inovácie. Za UPJŠ sa na pracovných stretnutiach zúčastnili rektor Daniel Pella a prorektorka pre medzinárodné vzťahy Slávka Tomaščiková.

Rokovania boli súčasťou oficiálnej návštevy **prezidenta SR Petra Pellegriniho** v Taliansku v sprievode ministra školstva **Tomáša Druckera** a ministerky hospodárstva **Denisy Sakovej**. Popri zástupcoch univerzít boli súčasťou slovenskej delegácie aj predstavitelia súkromných spoločností. Cieľom návštevy slovenskej delegácie bolo **posilnenie vzájomnej spolupráce v ekonomickej a vzdelávacej oblasti**.

Slovenská delegácia zástupcov ôsmich univerzít – Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzity Komenského v Bratislave, Žilinskej univerzity v Žiline, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomickej univerzity v Bratislave, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Trnavskej univerzity v Trnave – a Slovenskej akadémie vied po otvorení okrúhleho stola, v rámci ktorého odznel príhovor štátneho tajomníka **Róberta Zsemberu** a prezentácie zúčastnených slovenských a talianskych univerzít, navštívili **Slovenský historický ústav v Ríme**, kde im jeho riaditeľ **Mgr. Daniel Černý, PhD.**, priblížil činnosť inštitútu, štipendiá a ďalšie príležitosti pre našich výskumní-

kov a študentov v podobe vedeckej spolupráce a „networkingu“ v oblasti dejín obrodovania a moderných dejín.

„Diskutované boli možnosti spolupráce, oficiálne deklarované prostredníctvom memoránd a dohôd o spolupráci. Jednotlivé talianske inštitúcie prejavili mimoriadny záujem o spoluprácu s východným Slovenskom a UPJŠ. Výmena skúseností v oblastiach vzdelávania, vedy a výskumu s partnerskými inštitúciami z iných krajín je vždy obojstranne obohacujúca – na ceste za inováciami a modernizáciou vzdelávania,“ zhodnotil rektor UPJŠ **prof. MUDr. Daniel Pella, PhD.**

Navštívené talianske univerzity:

- Università degli Studi di Roma „La Sapienza“,
- Luiss Guido Carli,
- Università degli Studi di Roma „Tor Vergata“,
- Università degli Studi Roma Tre,
- Postgraduálna škola ekonómie a medzinárodných vzťahov (Università Cattolica del Sacro Cuore – Campus di Roma).

„Všetky vybrané talianske univerzity a inštitúcie patria k špičke vysokého školstva a výskumu v Taliansku a ponúkajú široké možnosti medzinárodnej spolupráce. Prípadné nadviazanie novej spolupráce a rozšírenie existujúcej by mohlo ďalej posilniť aktívnu akademickú a vedeckú výmenu medzi talianskymi subjektmi a UPJŠ,“ uviedla prorektorka UPJŠ pre medzinárodné vzťahy **Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščiková, PhD.**

Pracovný program bol ukončený návštevou startupového centra Luiss Enlabs, ktoré je jedným z popredných európskych akceleratorov zriadených súkromnou univerzitou Luiss v spolupráci so spoločnosťou LVenture Group. Toto centrum predstavuje príklad efektívnej spolupráce akademického prostredia s trhom práce a inováciami najmä v humanitných a spoločenských vedách.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: archív UPJŠ



PANELOVÁ DISKUSIA O ŽENÁCH VO VEDE PRINIESLA ZAUJÍMAVÉ PODNETY

Medzinárodný deň žien a dievčat vo vede bol príležitosťou na konanie panelovej diskusie „Ženy vo vede: Príbehy, výzvy, vízie“. Stretnutie vedenia univerzity so zaujímavými rečníčkami z výskumu, doktorandkami, zamestnanými a zamestnancami sa konalo 11. februára 2025 v budove Minerva na Moyzesovej 9.

Panelovú diskusiu viedli prorektorke UPJŠ **doc. Ing. Silvia Ručinská, PhD., univerzitná profesorka**, a **JUDr. Ľudmila Elbert, PhD., univerzitná docentka**.

Hlavnými témami podujatia boli:

- **stereotypy a rodové predsudky vo vede,**
- **zosúladenie pracovného a osobného života vedkyne,**
- **cesta k rodovej rovnosti vo vede,**
- **mentálne zdravie výskumníčov.**

Úvodné slová patrili prorektorke UPJŠ pre vedu, výskum a agendu projektov **prof. RNDr. Renáte Oriňakovej, DrSc.**, ktorá pripomenula, že konferencia sa



koná v deň desiateho výročia vyhlásenia *Medzinárodného dňa žien a dievčat vo vede* Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov.

„Tento deň je príležitosťou, aby sme sa zamysleli nad úlohou, ktorú zohrávajú ženy a dievčatá vo vede. A zároveň, aby sme si pripomenuli, že stále existujú prekážky, ktoré im bránia v plnom rozvoji ich potenciálu, ako sú stereotypy, predsudky a nedostatok podpory,“ zdôraznila prorektorke Renáta Oriňaková, podľa ktorej je zastúpenie žien stále nedostatočné a je potrebné pre ne vytvárať rovnoprávne prostredie a hľadať riešenia na zlepšenie ich

pracovných podmienok.

O svojej vedeckej kariére a osobných skúsenostiach hovorili tieto vedkyne pôsobiace na našej univerzite:

- **prof. MUDr. Jana Kaľuchová, PhD.** (Lekárska fakulta UPJŠ),
- **doc. RNDr. Andrea Straková Fedorková, PhD.** (Prírodovedecká fakulta UPJŠ),
- **doc. Mgr. Adriana Jesenková, PhD.** (Filozofická fakulta UPJŠ),
- **doc. Mgr. Gabriela Kravčáková, PhD.** (Fakulta verejnej správy UPJŠ),
- **RNDr. Ivana Šišoláková, PhD., univerzitná docentka** (Prírodovedecká fakulta UPJŠ),

- **JUDr. Žofia Mrázová, PhD.** (Právnická fakulta UPJŠ),
- **Mgr. Petra Filipová, PhD.** (Filozofická fakulta UPJŠ),
- **Mgr. Martina Martausová, PhD.** (Filozofická fakulta UPJŠ),
- **Mgr. Ľubica Gregová Širicová, PhD.** (Právnická fakulta UPJŠ).

Medzi divákmi boli vedecké pracovníčky a pracovníci z rôznych fakúlt, ako aj nádejné doktorandky s vedeckými ambíciami. Význam podujatia podčiarkla aj účasť ďalších prorektoriek a prorektorov UPJŠ – **prof. MUDr. Moniky Halánovej, PhD., Dr. h. c. prof. Mgr. Slávky Tomaščíkovej, PhD., doc. PaedDr. Renáty Orosovej, PhD., Dr. h. c. prof. MUDr. Pavla Jarčušku, PhD., prof. Mgr. Jaroslava Hofierku, PhD.,** a tiež univerzitnej ombudsmanky **prof. h. c. doc. JUDr. Márie Bujňákovej, CSc.**

V rámci dvojhodinového podujatia zaznelo viacero inšpiratívnych príbehov a rozvinula sa živá diskusia o viacerých páľčivých témach týkajúcich sa uplatnenia žien vo vedeckej oblasti. Zároveň sa načrtli zaujímavé podnety na zlepšenie postavenia žien vo vede na našej univerzite, pričom prorektorka Silvia Ručinská zdôraznila súvislosť podujatia a témy postavenia žien a dievčat vo vede s princípmi Stratégie ľudských zdrojov vo výskume a s ich implementáciou na UPJŠ v Košiciach.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Foto: **Monika Tkáčová**
Rektorát UPJŠ v Košiciach



SPOLUPRÁCA UNIVERZITY S VEĽVYSLANECTVOM FRANCÚZSKA NA SLOVENSKU

Rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach prof. MUDr. Daniel Pella, PhD., a prorektorka pre medzinárodné vzťahy Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščiková, PhD., prijali 20. januára 2025 na pôde Rektorátu UPJŠ delegáciu z Veľvyslanectva Francúzska na Slovensku na čele s veľvyslancom Francúzska na Slovensku, J. E. Nicolasom Suranom.



Na stretnutí sa okrem vedenia UPJŠ zúčastnila dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ **prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD.**, a **Mgr. Roman Gajdoš**, zástupca Francúzsko-slovenského univerzitného inštitútu na UPJŠ a lektor pôsobiaci na Katedre anglistiky a amerikanistiky FF UPJŠ.

Pána veľvyslanca **Nicolasa Surana** sprevádzali prvý sekretár **Sébastien Girard**, atašé pre univerzitnú a vedeckú spoluprácu **Thomas Perrin** a **Bronislava Sinčáková** z tlačového oddelenia veľvyslanectva.

Predmetom rokovania bola pokračujúca spolupráca slovenských a francúzskych univerzít, ako aj podpora schémy dvojitého magisterského diplomu s Univerzitou v Štrasburgu a pôsobenie lektora francúzskeho jazyka na UPJŠ.

„Veľmi si ceníme, že pán veľvyslanec pozitívne hodnotí a podporuje našu spoluprácu s francúzskymi partnermi v rozširovaní výučby francúzskeho jazyka na našej univerzite a je ochotný – spolu s tímom na Veľvyslanectve Francúzskej republiky na Slovensku – systematicky pomáhať v nadväzovaní nových kontaktov a v realizácii nových aktivít,“ zhodnotila



prínos stretnutia prorektorka pre medzinárodné vzťahy prof. S. Tomaščiková.

NÁVŠTEVA ATAŠÉ T. PERRINA

Atašé **Thomas Perrin** navštívil UPJŠ ešte v polovici novembra 2024. Na pôde univerzity ho – spolu s referentkou pre univerzitné a vedecké výmenné pobyty na francúzskom veľvyslanectve **Martinou Saganovou** – privítala prorektorka pre medzinárodné vzťahy UPJŠ **prof. Slávka Tomaščiková**.

Po spoločnom rokovaní o rozšírení existujúcej spolupráce na Rektoráte UPJŠ nasledovala prednáška atašé na tému *Lille – Európske hlavné mesto kultúry 2004. Projekt kultúrneho rozvoja územia*. Na prednáške sa – spoločne so študentmi – zúčastnila aj dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ **prof. Renáta Panocová**.

Simultánne tlmočenie z francúzskeho do slovenského jazyka pre zúčastnených zabezpečili študentky tlmočníctva a prekladateľstva z Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UPJŠ. Popoludňajší program pokračoval prednáškou **Martiny Saganovej** o možnostiach štipendií, ktoré poskytuje francúzska vláda.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
Rektorát UPJŠ v Košiciach
Foto: **Mgr. Ema Bálintová**

AJ POČAS ROKU 2024 SME POMÁHALI NÚDZNYM



Prorektorka Monika Halánová a riaditeľ Oázy Peter Gombita

Napriek tomu, že sme viaceré zbierky realizované v minulom kalendárnom roku z dôvodu bezpečnostných opatrení súvisiacich s prijatím výhražných e-mailov museli od 6. decembra predčasne ukončiť, podarilo sa vyzbierať uspokojivé množstvo príspevkov. Naši zamestnanci a študenti opäť dokázali, že im osud druhých nie je ľahostajný a sú ochotní pomáhať tým, ktorí to najviac potrebujú.

VIANOČNÁ ZBIERKA

Pre neziskovú organizáciu Oáza –

Nádej pre nový život v Bernátovciach Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach vyzbierala viac ako 300 kg potravín. Zbierka sa konala počas novembra a decembra na 17 zberných miestach na fakultách a pracoviskách univerzity.

Zamestnanci a študenti prispeli 57 kilogramami cestovín, bezmála 30 kg ryže, 42 kg múky, 20 kg kryštálového cukru, 12 kg jedlej soli, 43 litrami rastlinného oleja, 15 litrami trvanlivého mlieka, takmer 150 konzervami a zaváraninami a ďalšími potravinami. Na vianočnom stole v Bernátovciach nechýbalo vďaka zbierke sušené ovocie, med, čaj či káva alebo sladké pečivo vďaka vyzbieraným prísadám na pečenie. Vyzbierali sa aj kozmetické a hygienické potreby, detské knihy, spoločenské hry a hračky pre deti.

Prorektorka pre akademické kvalifikácie a doktorandské štúdium **prof. MVDr. Monika Halánová, PhD.**, odovzdala zbierku 18. decembra vo vestibule Rektorátu UPJŠ:

„Myslím si, že by to malo byť náplňou každej univerzity a iných väčších organizácií, aby tí, ktorí majú momentálne nedostatok, pomohli tým, ktorí trpia nedostatkom. Očakávania, ktoré sme mali aj po predchádzajúcich skúsenostiach, neboli úplne naplnené z dôvodu predčasného ukončenia zbierky, aj napriek tomu sa podarilo vyzbierať 21 škatúľ plných trvanlivých potravín, cukrovínok a hračiek pre deti, za čo patrí všetkým zamestnancom a študentom UPJŠ, ktorí sa zapojili, obrovské poďakovanie.“

Vyzbierané dary osobne prevzal riaditeľ Oázy, rímskokatolícky kňaz a farár **Mgr. Peter Gombita:**

„Veľmi ma potešilo, že sa nám podarilo nadviazať s univerzitou užšiu spoluprácu. To, že nenecháme jeden druhého bez pomoci, je istota, láska, to dobro v ľuďoch, že popri vlastných starostiach v práci a pri štúdiu myslia na druhých, ktorí sú na tom horšie, slabšie, trpia nedostatkom jedla alebo nemajú kde bývať. Cieľom pomoci druhým je nielen nasýtiť žalúdok tých, ktorí strádatajú, ale aj dušu a srdce, aby sme všetci boli šťastní a spokojní.“

V Oáze prebýva momentálne približne 350 ľudí. Potraviny zabezpečujú z viacerých zdrojov, z vlastnej farmy, z obchodných reťazcov a od sponzorov. Vďaka týmto príspevkom dokážu zabezpečiť stravu obyvateľom Oázy počas celého roka.

VIACROČNÁ SPOLUPRÁCA S MAJÁKOM NÁDEJE

Zástupcovia UPJŠ v Košiciach 19. decembra navštívili riaditeľstvo občianskeho združenia *Maják nádeje* zameraného na pomoc rodinám v núdzi s cieľom odovzdania **finančného daru v hodnote 312 eur** jeho riaditeľke **PaedDr. Mgr. Soni Vancákovéj, PhD.** Finančné prostriedky boli získané z predaja **vianočného charitatívneho punču**, ktorý sa konal 10. a 11. decembra v budove *Sokrates* v areáli Filozofickej fakulty UPJŠ. Študenti aj zamestnanci ocenili vianočnú atmosféru navodenú vôňou korenín v teplom nápoji a typickými vianočnými melódiami v spojení s iniciatívou univerzity pomáhať núdznym.

Popri punči sa predávali aj výrobky, ktoré ručne zhotovujú klienti *Majáka nádeje*.

Vďaka tejto doplnkovej aktivite sa podarilo získať **ďalší príspevok v hodnote takmer 200 eur**. Záštitu nad podujatím prevzala UPJŠ spolu s OZ Prírodovedec. Poďakovanie patrí študentským jedálňam za prípravu chutného punču a členom Študentskej rady Prírodovedeckej fakulty UPJŠ za organizačnú výpomoc.

Okrem predaja charitatívneho punču sme v roku 2024 spolupracovali s občianskym združením aj v pomoci matkám v núdzi. Dobrovoľným príspevkom výmenou za levanduľové srdcia, ktoré ručne zhotovujú matky v núdzi – klientky *Majáka nádeje*, sme v priebehu troch mesiacov na sklonku roka vyzbierali bežmála 120 eur a rozdali viac ako 50 srdiečok.

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli a podporili matky v núdzi.



Zamestnanci UPJŠ Laura Holanová a Kamil Zelenák s riaditeľkou Majáka nádeje Soňou Vancákovou (v strede)



O výsledkoch zbierky vosku informovali na tlačovej konferencii prorektorka UPJŠ Renáta Oriňaková a riaditeľ Združenia Feman Eduard Buraš



POMÁHALI SME AJ ZA HRANICAMI SLOVENSKA

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach vyhlásila v poradí druhú **zbierku vosku pre Ukrajinu** 18. novembra 2024.

Zriadené boli dve zberné miesta v priestoroch univerzity. Vosk, nedopálené alebo nové sviečky, čajové sviečky a kahance zamestnanci a študenti univerzity mohli vhadzovať do označených škatúl.

Prorektorka pre vedu, výskum a agendu projektov na UPJŠ **prof. RNDr. Renáta Oriňaková, DrSc.**, prijala 14. januára 2025 na pôde univerzity **Ing. Eduarda Buraša**, ambasádora Zakarpatska, odborného poradcu komisára pre práva detí a riaditeľa *Združenia Feman*, ktoré sa venuje pomoci Ukrajine. Cieľom stretnutia bolo odovzdať **viac než 170 kg vosku**, ktorý bol následne 15. januára univerzitným vozidlom prepravený za hranice Slovenska k našim východným susedom do Užhorodu.

„Prijímateľom tejto humanitárnej pomoci sú sestry Congregatio JESU, ženská rehoľná spoločnosť, Slovenská provincia, ktorá má v Užhorode svoje zastúpenie a pomáha vo viacerých oblastiach zabezpečovaním potrieb pre siroty, matky s deťmi, mládež, seniorov a vojnových veteránov. Sme veľmi radi, že dokážeme takýmto spôsobom pomôcť,“ spresnil E. Buraš.

Vosk bude použitý na výrobu zákopových sviečok, ktoré poskytujú teplo a svetlo ľuďom žijúcim na Ukrajine v oblastiach bez elektriny. Zákopové sviečky majú zásadný význam pre prežitie obyvateľov postihnutých vojnou, najmä v zimných mesiacoch.

„Na UPJŠ sa pravidelne venujeme príprave charitatívnych projektov s cieľom podporiť rôzne neziskové organizácie a občianske združenia zamerané na pomoc ľuďom v núdzi. Poďakovanie patrí našim zamestnancom a študentom, ktorí sa iniciatívne do týchto projektov zapájajú – či už ako prispievatelia, alebo organizátori. V druhom ročníku zbierky vosku sme zaznamenali obrovský záujem verejnosti, za čo rovnako vyjadrujem poďakovanie v mene celej univerzity,“ uviedla prorektorka R. Oriňaková.

Do výzvy sa zapojili nielen jednotlivci, ale aj celé organizácie – Úrad komisára pre deti, Základná škola Janka Francisciho Rimavského v Hnúšti a Stredná zdravotnícka škola sv. Alžbety v Košiciach.

Zbierka vosku pre Ukrajinu je výni-



Vosk do Užhorodu dopravili zamestnanci UPJŠ Kamil Zelenák a Michal Tkáč spolu s Eduardom Burašom

močná v tom, že v sebe spája humanitný aj ekologický rozmer. Vosk a sviečky, ktoré sú prebytočné v našich domácnostiach, dokážu pomôcť ľuďom v krízovej situácii – vosk privezený na Ukrajinu sa varí v hrncoch do tekutého stavu a následne sa nalieva do prázdnych plechoviek od trvanlivých potravín, do ktorých sa predtým vkladá kartónový papier, ktorý sa neskôr zapáli. Sviečky vydržia horieť 16 až 18 hodín, v závislosti od veľ-

kosti plechovky. V čase zimy a nepriaznivého počasia pomáhajú aj ženám a deťom, aby sa mohli zohriať, mali zdroj svetla, prípadne si mohli ohriať vodu alebo iné potraviny.

Mgr. Laura Hoľanová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: **Mgr. Ema Bálintová**

Monika Tkáčová

archív UPJŠ





PREZENTOVALI SME SA NA KONFERENCII PRE INOVATÍVNE VZDELÁVANIE UČITEĽOV STEM

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach bola jedným z hlavných partnerov konferencie Zborovňa, určenej pre učiteľov STEM predmetov (prírodné vedy, technológie, inžinierstvo a matematika) vo východoslovenskom regióne. Podujatie sa konalo 13. februára 2025 v UVP Technicom v Košiciach. V jeho úvode sa prítomným prihovarila prorektorica UPJŠ pre interdisciplinárne vzdelávanie a inovácie doc. PaedDr. Renáta Orosová, PhD., ktorá zdôraznila dôležitosť modernizácie pedagogických prístupov a neustáleho profesijného rozvoja učiteľov.

UPJŠ v Košiciach kladie veľký dôraz na kvalitné vzdelanie, ktoré sa začína u pedagógov. Univerzita dlhodobo vzdeláva budúcich učiteľov najmä v oblasti prírodných a humanitných vied a podporuje ich kontinuálny profesionálny rozvoj.

Aj preto sa v partnerstve s hlavným usporiadateľom konferencie Zborovňa

– Košice IT Valley – aktívne podieľa na príprave tohto výnimočného podujatia pre pedagógov, ktorí chcú rozvíjať svoje didaktické zručnosti, zapájať inovatívne metódy do výučby a využívať najnovšie digitálne nástroje. Konferencia prináša inovatívne prístupy do výučby, otvára pre pedagógov nové možnosti využitia moderných technológií a predstavuje príležitosť na odborný rast a posilnenie prepojenia medzi akademickou oblasťou a pedagogickou praxou.

Odborný program Zborovne 2025 bol zameraný na digitálnu zodpoved-

nosť a prepojenie škôl s technologickým a startupovým sektorom. Zahŕňal – okrem iného – tému umelej inteligencie, prírodovednej gramotnosti a využívania vzdelávacích zón. Diskutovalo sa tiež o vplyve digitálnych nástrojov v triedach, nechýbal priestor na „networking“ a prezentácie inovatívnych riešení. Otvorená bola aj otázka možnosti využitia vesmírnych technológií v stredoškolskom vzdelávaní.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: archív organizátora



VÝCHODOSLOVENSKÝ VESMÍRNY KLASTER SPOJÍ ODBORNÍKOV Z AKADEMICKEJ, VÝSKUMNEJ A KOMERČNEJ SFÉRY

V januári 2025 vznikol Východoslovenský vesmírny klaster, ktorého zakladajúcimi členmi sú Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Technická univerzita v Košiciach, Ústav experimentálnej fyziky Slovenskej akadémie vied, Deutsche Telekom IT Solutions a Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu SARIO.

Klaster predstavuje dôležitý krok v budovaní dynamického inovačného ekosystému v oblasti vesmírnych technológií na východnom Slovensku. Medzi strategické zámery klastra patria:

- **rozvoj vesmírneho ekosystému na východnom Slovensku** aktívnym prepojením akademických inštitúcií a priemyslu s cieľom vývoja inovatívnych a konkurencieschopných produktov a služieb,

- **zapojenie východného Slovenska do medzinárodných vesmírnych projektov** vrátane spolupráce s Európskou vesmírnou agentúrou,

- **udržanie a prilákanie talentov a rozvoj odborného vzdelávania**, čím sa posilní atraktivita regiónu pre mladých odborníkov,

- **podpora inovatívnych startupov a firiem**, ktoré môžu nájsť nové príležitosti v tomto dynamicky rastúcom sektore.

Vo štvrtok 30. januára 2025 sa v priestoroch Univerzitého vedeckého parku TECHNICOM konalo prvé valné zhromaždenie tohto klastra s účasťou predstaviteľov jeho zakladajúcich členov, na ktorom bola do Správnej rady Východoslovenského vesmírneho klastra zvolená **RNDr. Ivana Šišoláková, PhD., univerzitná docentka**, z Ústavu chemických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach.

Tešíme sa na spoluprácu a nové možnosti, ktoré vytvára Východoslovenský vesmírny klaster spojením odborníkov z akademickej, výskumnej a komerčnej sféry.

RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.

Rektorát UPJŠ v Košiciach

Foto: archív VSVK





LF UPJŠ ROZVÍJA SPOLUPRÁCU S VÝSKUMNÝM INŠTITÚTOM AGEL

Lekárska fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (LF UPJŠ), AGEL SK, a. s., a Vzdelávací, vedecký a výskumný inštitút AGEL, n. o., podpísali memorandum o spolupráci, ktoré otvára nové možnosti v oblasti vzdelávania, vedy, výskumu a ďalších súvisiacich aktivít. Toto strategické partnerstvo si kladie za cieľ vytvoriť optimálne podmienky na výmenu poznatkov a skúseností medzi akademickou obcou a zdravotníckou praxou.

AGEL zastrešuje sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti s významným vplyvom na poskytovanie zdravotnej starostlivosti na Slovensku. LF UPJŠ je najväčším poskytovateľom vysokoškolského vzdelávania v oblasti medicíny a zdravotnej starostlivosti na východnom Slovensku, a to v pregraduálnej forme, postgraduálnej forme aj vo forme ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

LF UPJŠ je popri vzdelávacej činnosti aj významnou inštitúciou v oblasti vedy a výskumu.

Memorandum predstavuje pevný základ na vytvorenie efektívnej a dynamickej komunikačnej platformy. Spolupráca sa bude systematicky rozvíjať v kľúčových oblastiach, akými sú pregraduálne vzdelávanie, doktorandské štúdium, ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov a v oblasti vedy a výskumu. Účastníci memoranda zároveň vyjadrujú jasnú vôľu a odhodlanie aktívne hľadať a využívať nové príležitosti na rozšírenie a prehĺbenie vzájomnej spolupráce.

V oblasti pregraduálneho vzdelávania sa účastníci memoranda zaviazali vytvárať optimálne podmienky na odbornú prax študentov medicíny v zdravotníckych zariadeniach skupiny AGEL. Dôraz bude kladený najmä na zabezpečenie kvalitnej letnej a predštatnicovej praxe, ktorá študentom poskytne cenné praktické skúsenosti. Spoločnosť AGEL bude aktívne motivovať svojich zamestnancov a zdravotnícke zariadenia k podpore a zapojeniu sa do tejto odbornej prípravy študentov LF UPJŠ.

V oblasti doktorandského štúdia sa AGEL zaviazal podporovať študentov tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania na LF UPJŠ a zároveň propagovať jeho význam medzi svojimi zamestnancami.

V oblasti ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov budú účastníci memoranda analyzovať a rozvíjať mož-



nosti zapojenia pracovísk skupiny AGEL medzi akreditované zariadenia, kde sa realizuje praktická časť špecializačného štúdia a certifikačnej prípravy. V oblasti vedy a výskumu budú účastníci memoranda aktívne vyhľadávať príležitosti na spoluprácu pri získavaní a realizácii vedeckých grantov a projektov. Spoločným úsilím budú podporovať prípravu odborných publikácií a implementáciu najnovších poznatkov

do praxe, čím prispesú k rozvoju medicínskej vedy a inovácií.

Memorandum predstavuje dôležitý krok k zlepšeniu zdravotnej starostlivosti prostredníctvom vedy, výskumu a inovatívneho vzdelávania.

Mgr. art. Roman Martinský
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach
Foto: **Žofia Hnátová**





NOVÁ PROFESORKA NA LF UPJŠ V KOŠICIACH

Lekárska fakulta má novú profesorku v odbore rehabilitácia a telovýchovné lekárstvo – prof. doc. PhDr. Magdaléna Hagovská, PhD., Cert. MDT, MPH, je fyzioterapeutka s 26-ročnou odbornou praxou, ktorá na LF UPJŠ pracuje 16 rokov. Stala sa prvou profesorkou v tomto odbore na Slovensku a treťou v bývalej Československej republike.

Cesta k získaniu titulu profesorky bola mimoriadne náročná – keďže na Slovensku nebolo možné dosiahnuť tento titul, napriek splneniu všetkých požiadaviek, prof. Hagovská oslovila prodekanu pre vedu a výskum 2. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. Po predbežnom posúdení jej vedecko-pedagogických materiálov získala súhlas na pokračovanie v habilitačnom

procese. Hodnotené boli vedecké práce, prvoautorstvá, citácie v databáze Web of Science, H-index autora, inovatívnosť výskumu, objem výučby, grantové projekty a účasť na medzinárodných konferenciách. Po schválení predložila inauguračný spis na posúdenie inauguračnou komisiou.

Téma inauguračných prednášok prof. Hagovskej bola Komplexná rehabilitácia dysfunkcií dolných močových ciest. Prvá prednáška pred vedeckou radou 2. LF UK získala 50 kladných a len 3 záporné hlasy. Následne odprezentovala prednášku pred vedeckou radou UK, kde získala 47 kladných hlasov a iba 3 záporné.

Profesorka M. Hagovská je medzinárodne uznávanou odborníčkou v oblasti gynekologickej a urologickej rehabilitácie. V tejto problematike publikovala množstvo vedeckých prác v renomovaných vedeckých časopisoch s impakt faktorom a v databáze Current Contents Connect. Je tiež členkou svetového výboru fyzioterapie Medzinárod-

nej spoločnosti pre kontinenciu – ako prvá zástupkyňa zo SR v histórii tejto organizácie. Prof. Hagovská sa špecializuje na liečbu pacientov s diagnózami ako chronická bolesť panvy, neurogénny močový mechúr, stresová inkontinencia, hyperaktívny močový mechúr, prolapsy orgánov malej panvy, diastáza priameho brušného svalu, bolesti chrbtice a kĺbov. V spolupráci s Univerzitou Auckland na Novom Zélande sa podieľala na výskume zataženia panvového dna u športovkyň pri rôznych typoch športových aktivít. Do budúcnosti plánuje rozvoj PhD. štúdia v odbore fyzioterapia na našej fakulte.

Srdečne blahoželáme k tomuto významnému úspechu a tešíme sa na jej ďalšie odborné a výskumné aktivity na LF UPJŠ v Košiciach.

**Mgr. art. Roman Martinský
prof. doc. PhDr. Magdaléna Hagovská,
PhD., Cert. MDT, MPH**

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach

Foto: archív M. H.

CSVM LF UPJŠ DISPONUJE NAJMODERNEJŠÍM ELEKTROPNEUMATICKÝM MODELOM PLŮC

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach získala unikátnu vzdelávaciu pomôcku. Spoločnosť Nuclear Power, a. s., slávnostne odovzdala najnovší elektropneumatický model pľúc Centru simulačtorovej a virtuálnej medicíny LF UPJŠ.

Tento špičkový model je určený na nácvik umelej ventilácie pľúc u pacientov s nerovnomernou distribúciou dýchacích plynov, čo je typické napríklad pri ochoreniach ako COVID-19, syndróm akútnej respiračnej tiesne u dospelých (ARDS) alebo pri úrazoch.

Praktické využitie v medicínskom vzdelávaní

Po pripojení modelu k pľúcnemu ventilátoru si študenti medicíny a lekári-anestéziológovia môžu prakticky osvojiť správne ventilačné techniky a rozhodovanie o vhodnej ventilačnej metóde. Model tiež umožňuje demonštráciu rôznych ventilačných stratégií vrátane viacúrovňovej ventilačnej metódy s premenlivými tlakmi, časmi a prietokmi PMLV 4LV, ktorú podporujú pľúcne ventilátory Chirana Aura.

Unikátne technické riešenia

Prístroj tvorí päť elastických valcov, do ktorých sa vháňa vzduch z ventilátora pľúc. Každý valec sa plní a vyprázdňuje rôzne rýchlo, podobne ako v skutočných pľúcach. Elektronické snímače napojené na počítač sledujú prietoky, tlaky a rýchlosť pohybu valcov. Špeciálny softvér zobrazuje dáta v reálnom čase a vizualizuje zmeny v jednotlivých častiach modelu, čo pomáha lepšie pochopiť fyzikálne princípy ventilácie pľúc s nehomogénnym rozložením vzduchu.

Plody vedeckovýskumnej spolupráce

Tento pokročilý model vznikol ako výsledok spolupráce Laboratória pre výskum pokročilých metód umelej ven-



tilácie pľúc LF UPJŠ pod vedením **prof. MUDr. Viliama Doniča, CSc.**, a spoločnosti Nuclear Power, a. s., zodpovednej za výskum, vývoj a skonštruovanie daného prístroja. Projekt bol realizovaný v rámci programu EŠIF IPMVDCOV, ktorý bol zameraný na odstraňovanie následkov pandémie COVID-19.

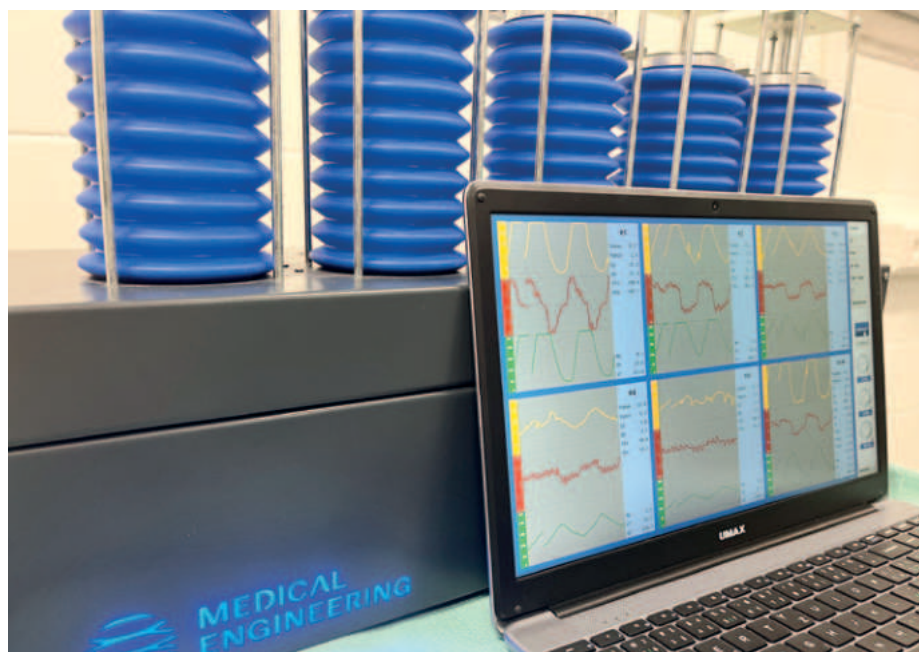
Pokračovanie inovatívnych riešení

Prvá generácia tohto systému na nácvik pokročilých metód umelej ventilácie

pľúc, vhodných pri liečbe pacientov s COVID-19, bola predstavená v Slovenskom národnom pavilóne na Svetovej výstave EXPO Dubaj 2020. Dokazuje to vysokú úroveň inovácie a použitých technických riešení.

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach je hrdá, že môže svojim študentom a odborníkom poskytovať najmodernejšie vzdelávacie nástroje.

Mgr. art. Roman Martinský
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach





CENU ZA VEDU A TECHNIKU 2024 V KATEGÓRII OSOBNOSŤ DO 35 ROKOV ZÍSKALA RNDr. RADKA GOREJOVÁ, PhD.

Prestížne ocenenie udeľované mladým talentom, ktoré už v ranom štádiu kariéry preukázali výnimočný potenciál, získala RNDr. Radka Gorejová, PhD., z Katedry fyzikálnej chémie Ústavu chemických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach. Úspešnú mladú vedkyňu sme požiadali o rozhovor.

Za čo vám bolo toto ocenenie udelené a čo pre vás znamená?

Cenu som získala za výnimočný prínos pre oblasť prípravy a výskumu biomateriálov a rozvoj medzinárodnej vedeckej spolupráce. Vnímam ju ako uznanie za doterajšiu prácu a úsilie v oblasti vedy a techniky. Zároveň ma naplňa motiváciou a povzbudzuje pokračovať v tom, čo robím.

Mohli by ste stručne popísať, čo to sú biomateriály a na čo sú určené? Akú skupinu biomateriálov študujete?

Biomateriály sú materiály určené na interakciu s biologickými systémami. Používajú sa v medicíne na diagnostiku, liečbu alebo náhradu poškodených tkanív či orgánov. Patria sem napríklad materiály na výrobu implantátov, protéz, náhrad kostí alebo iných tkanív. Pri ortopedických implantátoch patrí medzi najrozšírenejšie a najznámejšie materiály skupina inertných kovov. Tieto materiály sú určené predovšetkým na vyso-

kú záťaž a dlhodobé použitie, pričom medzi najznámejšie aplikácie patria napríklad náhrady kolenných a bedrových kĺbov.

Naše materiály nemajú za cieľ nahradiť tieto inertné kovy. Ich hlavnou výhodou je však biodegradovateľnosť – vlastnosť, ktorá ich predurčuje na použitie v prípadoch dočasnej opory alebo výplne kostných defektov. Biodegradovateľný kovový materiál sa časom v tele prirodzene rozloží, čím odpadá potreba sekundárneho chirurgického zákroku na jeho odstránenie. Týmto riešením dokážeme znížiť záťaž nielen na pacienta, ale aj na zdravotnícky personál.

Čomu sa aktuálne venujete v oblasti prípravy biomateriálov? Aký najvýznamnejší objav ste pri ich výskume doteraz zaznamenali?

V našom výskume sa sústreďujeme na porovnanie a analýzu procesov degradácie materiálov, ako aj na štúdium vlastností korozných produktov v závislosti od chemického zloženia korozného prostredia. Materiály korodujú odlišne a vytvárajú rôzne korozné produkty v jednoduchých korozných médiách v porovnaní s komplexnými prostrediami, ktoré simulujú podmienky ľudského tela. Tieto rozdiely ovplyvňujú povahu aj morfológiu vzniknutých korozných produktov. Vo všeobecnosti ide najčastejšie o oxidy, uhličitany a fosforečnany, pričom v komplexnejších prostrediach môžu vznikať aj komplexy kovov. Podarilo sa nám napríklad zistiť, že mechanizmus degradácie Fe materiálov v prípade prítomnosti modelových proteínov je diametrálne odlišný v porovnaní



spripadom, keď nie sú prítomné. Okrem toho medzi naše najväčšie úspechy patrí aktuálne prebiehajúca in vivo štúdia v spolupráci s Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.



Svoje výsledky a skúsenosti ste získali aj počas štúdiá a pobytov v zahraničí. O aké pobyty išlo a čo ste si z nich odniesli?

Verím, že každý mladý vedec by si mal aspoň na krátky čas vyskúšať prácu v zahraničnej inštitúcii. Spozná tak nielen nové experimentálne techniky a výskumné možnosti, ale aj kultúrne rozdiely a rozličné tímové postupy. Tie potom môže implementovať na svojom domovskom pracovisku. Okrem cenných vedeckých poznatkov nadobudnutých počas stáží v Budapešti, Viedni či Českej republike bolo rovnako dôležité aj nadobudnutie medzinárodných kontaktov a priateľstiev.

Cena vám bola okrem výskumu udelená aj za rozvoj medzinárodnej spolupráce. Môžete konkretizovať, v čom tento rozvoj spočíval?

Počas predošlých rokov sa nám podarilo skolegami zo strednej Európy – zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Poľska – získať projekt financovaný prostredníctvom Medzinárodného vyšehradského fondu. Jeho hlavnou myšlienkou bolo vytvoriť silnú sieť biomateriálových vedcov lokalizovaných v strednej Európe. Vyvíjali sme nový biomateriál a popritom sme prostredníctvom série workshopov školili nielen seba navzájom, ale aj našich študentov.

Aké sú vaše ďalšie plány?

Aktuálne pracujem na svojom projekte ZETA, ktorý sa venuje vývoju zinkových materiálov modifikovaných keramikou zložkou. Cieľom je zlepšiť vlastnosti tohto kovu, ktorý je v súčasnosti „vychádzajúcou hviezdou“ degradovateľných biomateriálov.

**RNDr. Ivana Šišoláková, PhD.,
univerzitná docentka**
Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach
Foto: CVTI SR



ZÚČASTNILI SME SA NA KONFERENCII CZEDUCON

CZEDUCON je od roku 2018 vedúcou stredoeurópskou konferenciou, ktorá sa zameriava na internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania. Zástupcom európskych univerzít, výskumných inštitúcií, ministerstiev a neziskových organizácií, zastrešujúcich štipendijné programy a podporu v oblasti internacionalizácie, poskytuje platformu na oboznámenie sa s inovatívnymi prístupmi, postupmi a odbornými poznatkami v tejto oblasti a priestor na výmenu skúseností z praxe.

Konferenciu spojenú s pestrou paletou školiacich aktivít hostilo v dňoch 18. – 20. novembra 2024 kongresové centrum O2 Universum Praha. Organizátori pripravili zaujímavý, interaktívny a podnetný prezentačný a diskusný program, v rámci ktorého boli otvorené témy ako podpora a starostlivosť, duševná pohoda, bezpečnosť a zdravé prostredie pre štúdium a prácu, digitálny vek a využívanie umelej inteligencie, výzvy a príležitosti tzv. digitálnej revolúcie v oblasti vysokoškolského vzdelávania či cezhraničná spolupráca v rámci akademického a verejného sektora.

Program konferencie sa začal v predvečer prvého dňa vo Veľkej aule Karolína privítaním zo strany spoluorganizátora podujatia – Karlovej univerzity (KU) – a predstavením nosných

tém konferencie. Na ďalší deň program pokračoval v kongresovom centre O2 Universum, ktoré poskytlo priestor a moderné technické vybavenie na jednotlivé prezentácie aj na online vstupy expertov zo zahraničia. Workshopy, ktoré sa konali súbežne, boli venované témam ako extrémne skúsenosti v rámci programu Erasmus+, modelové kurzy pre študentov ako faktory ich úspešnosti a spokojnosti, inovatívne partnerstvá ako dedičstvo univerzít, význam a potreba integrácie zahraničných študentov medzi domácich študentov, efektívna komunikácia medzi jednotlivými kultúrnymi skupinami študujúcich a pod.

Súčasťou programu boli aj „Alumni Talks“, v rámci ktorých sa do čias svojich vysokoškolských štúdií v ČR vrátili globálny bankský expert prof. Magnus Ericsson zo Švédska, konzultantka pre transformáciu Munkhtuya Tseveenbayar z Mongolska a novinárka Lora D. Lúková, ktorá pôsobí v Radio Prague International. Po formálnom programe nasledoval presun do priestorov Veľtržného paláca, ktorý sa stal miestom na neformálne stretnutia a diskusie.

Konferencia predstavila aj rolu ombudsmana KU a jeho výzvu na „zdieľanie“ bezpečnostnej politiky na univerzitách – aj vzhľadom na tragické udalosti na Filozofickej fakulte KU v Prahe koncom roka 2023, ktoré dodnes silno rezonujú v českej spoločnosti. Rektorka KU prof. MUDr. Milena Králíčková, Ph.D., v tejto súvislosti zdôraznila význam pôsobenia psychologických tímov a dôležitosť existencie vnútorných pokynov v prípade ohrozenia akademickej obce.

Mgr. Eva Tkáčová

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach



PRACOVNÉ RAŇAJKY SO ZÁSTUPCAMI U. S. STEELU

Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach na základe spolupráce so spoločnosťou U. S. Steel Košice, s. r. o., minimálne raz za semester organizuje stretnutie v podobe neformálnych pracovných raňajok. Spolupráca sa realizuje na základe memoranda o vzájomnej spolupráci, ktoré bolo uzatvorené s cieľom aplikácie výsledkov výskumnej činnosti členov katedry v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0291/23 „Legislatívne výzvy pre pracovné právo pri tvorbe diverzných a inkluzívnych pracovísk“.

Pracovné raňajky sa uskutočnili 7. novembra 2024 v priestoroch Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Zúčastnili sa na nich členovia právneho oddelenia spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o., a členovia Katedry pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia PrF UPJŠ.

Účastníci otvorili témy aktuálnych pracovnoprávných otázok, ako naprí-



klad netradičného prístupu súdnych autorít k právomoci civilných súdov v oblasti chorôb z povolania, nárokov zamestnanca na dovolenku po ukončení konania o neplatnosti skončenia pracovného pomeru či tému kamier na pracoviskách. Jednotlivé témy vyvolali podnetnú diskusiu, ktorej výsledky sú prínosné pre všetkých zúčastnených – aj o tom je spolupráca s myšlienkou prepojenia teórie s praxou.

Poučení z ostatných stretnutí si do nasledujúcej schôdzky nesieme myšlienku rozšírenia našej spolupráce, pokiaľ ide o rozsah, periodicitu aj obsahovú náplň. Veríme, že toto partnerstvo prinesie ešte mnoho nových podnetov a riešení, ktoré účastníci plnohodnotne využijú vo svojej praxi.

JUDr. Natália Kalinák
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach



SPOLUPRÁCA S HONORÁRNymi KONZULMI ROZŠIRUJE RADY EXPERTOV VO VZDELÁVACOM PROCESSE

V akademickom roku 2024/2025 prejavili študenti Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach záujem o výberový predmet „diplomatické a konzulárne právo“ realizovaný členmi Ústavu medzinárodného práva a európskeho práva PrF UPJŠ. Jeho cieľom je nielen rozšíriť teoretické základy medzinárodného diplomatického a konzulárneho práva, ale poukázať aj na praktické otázky a problémy, ktoré je potrebné riešiť v rámci zastúpenia štátov. V zimnom semestri prijali pozvanie na stretnutia s vybranými študentmi traja honorárni konzuli.

Honorárny konzul Federatívnej republiky Brazílie Mgr. Daniel Sajták predstavil prácu honorárneho konzula a svoju osobnú cestu, ako sa stal honorárnym konzulom. Zhodnotil potrebu



znalosti právnych pravidiel v rámci práce honorárneho konzula, pričom zdôvodnil nutnosť prepojenia znalostí z diplomacie, ekonomiky, osobných vzťahov a základnej etiky. V rámci diskusie predniesol zaujímavosti o Brazílii, jej vzťahu k Slovensku, jej spojení s kávou, temperamentom a otvorenosťou jej obyvateľov. Aktuálne sa venoval významu zoskupenia BRICS pre rozvoj Brazílie a medzinárodný obchod, a to aj vo vzťahoch so SR, či významu imunit a výsad pri evakuácii brazílskych

štátnych občanov z Charkova po vypuknutí ozbrojeného konfliktu na Ukrajine.

Honorárny konzul Vietnamskej socialistickej republiky na Slovensku Ing. Rastislav Sedmák predstavil študentom ázijský štát so svojimi osobitosťami a hlavné činnosti, ktorým sa venuje v rámci výkonu svojej funkcie. Osobitne bola venovaná pozornosť podpore vietnamskej komunity na našom území a vytváraní príležitostí na hospodársku spoluprácu medzi SR a Vietnamom. Stretnutie s honorárnym

konzulom bolo o to cennejšie, že Vietnamci predstavujú jednu z národnostných menšín na Slovensku a zároveň sú aktívni v prezentácii svojej kultúry v Košiciach.

Aj **honorárny konzul Lotyšska Ing. Miroslav Repka** predstavil svoj osobný príbeh založený na dobrých sociálnych a ekonomických vzťahoch s občanmi vysielajúcej krajiny. Venoval sa objasneniu najčastejších činností a úkonov, ktoré zabezpečuje vo vzťahu k lotyšským štátnym občanom na území SR. V rámci diskusie ozrejmil úlohu Lotyšska v súčasných geopolitických vzťahoch či jeho boj s hybridnými hrozbami.

Predmetom diskusie bolo aj postavenie Lotyšska v rámci ozbrojeného konfliktu na Ukrajine a úloha honorárneho konzula v týchto otázkach. Vyzdvihol nielen ekonomické a turistické spojenie SR a Lotyšska, ale aj blízkosť v otázkach kultúry a tradícií.

Honorárnym konzulom ďakujeme za



otvorenosť a ochotu podeliť sa o svoje skúsenosti a názory, čím vytvorili zaujímavé a podnetné stretnutia vedené v priateľskom duchu. Tešíme sa na ďalšie možnosti spolupráce.

Mgr. Lucia Bakošová, PhD.
JUDr. Ľudmila Elbert, PhD.,
univerzitná docentka
Právnická fakulta UPJŠ
v Košiciach

PROJEKT MINIERASMUS OPĎ NA PRÁVNICKEJ FAKULTE UPJŠ

V dňoch 25. až 27. novembra 2024 sa na pôde Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach (v spolupráci s občianskym združením „Budúca Generácia Európy“ – Future Generation Europe) opäť realizoval projekt MINIERASMUS. V rámci jesenného turnusu si študentky stredných škôl aj tento rok mohli vyskúšať reálny vysokoškolský život.

Pre „minierasmáčky“ bol pripravený špeciálny program. V dopoludňajších hodinách sa zúčastňovali na prebiehajúcej výučbe, prednáškach a seminároch z vybraných predmetov bakalárskeho a magisterského študijného programu. Spoznávali priestory fakulty – učebne, fakultnú knižnicu a študovňu. S prodekanou pre vzdelávanie diskutovali nielen o prijímacom konaní a študijných programoch, ktoré sa realizujú na fakulte, ale aj o možnostiach zapájania sa do rôznych súťaží a mimoškolských aktivít, ako sú workshopy, študentské sympóziá, študentská vedecká odborná činnosť, simulované súdne spory ale-



bo stáže. Predmetom záujmu však boli aj možnosti študentského zastúpenia v orgánoch fakulty a možnosti štúdia v zahraničí v rámci programu Erasmus+.

Osobitnú pozornosť si však získalo „zážitkové vzdelávanie“. Študentská trojica absolventov praktického výberového predmetu Street Law klinika predviedla svoje nadobudnuté praktické zručnosti

v pozícii lektorského tímu a predstavila „minierasmáckam“ zážitkové metódy vzdelávania v oblasti práva, ktoré sú na našej fakulte využívané v rámci výučby na Pracovisku právnych kliník. Na jar sa tešíme na ďalších „minierasmákov“.

doc. JUDr. Simona Ferenčíková, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach



SIEDMA RADBRUCHOVSKÁ PREDNÁŠKA SA NIESLA V HISTORICKOM DUCHU

Cyklus Radbruchovských prednášok sa tradične koná v novembri – v mesiaci, v ktorom sa Gustav Radbruch narodil (21. 11. 1878) aj zomrel (23. 11. 1949) – a tento časový rámec symbolicky pripomína život a dielo výnimočného nemeckého právneho filozofa. Cyklus prednášok je zároveň platformou na prezentáciu významných zahraničných odborníkov, ktorí svojimi príspevkami obohacujú právne a filozofické diskusie na Slovensku.



Tohtoročnú prednášku zorganizoval Ústav teórie práva Gustava Radbrucha Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach 14. novembra 2024 v rámci podujatia *Týždeň vedy a techniky 2024*. Úlohu hlavného prednášajúceho na seba prevzal **Dott. Marco Mazzocca, Ph.D.**, odborník na oblasť právnej filozofie z Talianska, ktorý pôsobí

na Ústave teórie práva Gustava Radbrucha PrF UPJŠ ako výskumný pracovník. Téma jeho prednášky bola **Convergence in Differences: The Intellectual Dialogue between Giorgio Del Vecchio and Gustav Radbruch** a poslucháčom priniesla unikátny pohľad na intelektuálnu výmenu myšlienok medzi týmito dvoma významnými

osobnosťami právnej filozofie. Prednášku otvoril a diskusiu moderoval **prof. JUDr. Alexander Brösl, CSc.**

Dott. Mazzocca predstavil poslucháčom základné biografické údaje o Giorgiovi Del Vecchiovi, jeho vedeckú kariéru a záujem o veci verejné, ktorý ho priviedol až k novinárskej činnosti. Osobitnú pozor-

nosť venoval rozsiahlej korešpondencii Del Vecchia s právnymi vedcami jeho doby, pričom zdôraznil jeho intelektuálnu angažovanosť v otázkach problému spravodlivosti. Poslucháči mali možnosť dozvedieť sa, že Del Vecchio kládol dôraz na ideál spravodlivosti s univerzálnou platnosťou, v ktorom sa prelínajú otázky sociálnej spravodlivosti a morálnych hodnôt. Podľa neho právo nie je dostatočné samo osebe a musí byť integrované do jedného celku spolu s morálkou. Táto myšlienka bola ústredným bodom iniciovania intelektuálneho dialógu s Gustavom Radbruchom, ktorý sa odzrkadlil v ich korešpondencii.

Prednáška čerpala z unikátnych zdrojov, konkrétne z archívu Giorgia Del Vecchia, ktorý nie je prístupný verejnosti. Opierala sa o viac ako 40 listov medzi Del Vecchiom a Radbruchom, ktoré si vzájomne obaja právní filozofi vymieňali v nemčine a taliančine. Ako upozornil Dott. Mazzocca, táto korešpondencia odhaľuje nielen ich právo-filozofické myšlienky, ale poukazuje aj na blízky osobný vzťah dvoch kolegov a priateľov. V nadväznosti na to dal do pozornosti poslucháčov aj obsah kondolenčného listu, adresovaného pozostalej manželke Lydii Radbruch – Del Vecchio v ňom vzdal hold zosnulému Gustavovi Radbruchovi označením „najväčší filozof práva našej doby“.

Dott. Mazzocca poukázal na listy z medzivojnového a vojnového obdobia, ktoré prinášajú zaujímavé pohľady na otázky spravodlivej vojny, prirodzených práv jednotlivca, morálneho relativizmu, teórie prirodzeného práva či kritiky pozitívno-právnej teórie. Netreba zabudnúť, že všetky tieto témy boli podfarbené aj spoločne „zdieľanými“ zložitými životnými okolnosťami, ktoré ich – ako ideologicky nepohodlné osoby – zasiahli počas obdobia fašizmu v ich krajinách.

Téma rezonovala medzi poslucháčmi, o čom svedčila aj živá diskusia po prednáške, ktorá načrtla dobový aj historický problém idey silného štátu. Otázky, ktoré zazneli, sa týkali nielen historických aspektov, ale aj aktuálneho významu myšlienok oboch filozofov v súčasnom právnom prostredí.

Siedma Radbruchovská prednáška tak opäť splnila svoje poslanie: priniesla intelektuálnu inšpiráciu, prepojila odborníkov z rôznych kútov sveta a pripomenula význam historického odkazu právnej filozofie pre riešenie aktuálnych výziev a problémov v dianí vo svete i doma.

JUDr. Dominik Šoltys, PhD.
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

Heidelberg 29. XI. 38.

Verehrtesten Kollege und Freund!

Ihre Glückwünsche waren mir eine ganz besondere Freude. Sie können sich denken, daß ich in den letzten Wochen mit besonderer Teilnahme und Herzlichkeit Ihre gestacht habe. Durch Frau D., die vor Kurzem zurückgekehrt ist, höre ich genaueres über Ihre gegenwärtige Situation. Aber an Ihrem internationalen Ruf als gelehrten und an der Freundschaft und Sympathie, die Sie gewiss schon sich dadurch nicht ändern. Ein Freund, schreibe mir zu meinem Geburtstag ein Wort, das ich an Sie weitergebe:

Alquò ferre animo, quicquid feret terra, memento!
Te nil majus erit, omni potentior tu!
Mein Frau überlebe sich mir mit herzlichen Grüßen an Sie und bei Ihnen an.

In freundschaftlicher Verehrung

H. Radbr.
(Radbruch)

Heidelberg, 29.3.49

Carissimo Collega e Amico!

Die Redaktion des "Archives" teilt mir Ihres freundliches Antwortschreiben mit. Ich bin glücklich, dass damit Ihr altes Verhältnis zum Archiv neu gegründet ist, und darf hoffen, dass dieses Versehen keine Missstimmung bei Ihnen hinterlassen wird. Möchten wir möglichst bald Sie wieder einmal in deutscher Sprache zu deutschen Lesern sprechen hören.

Mit freundschaftlichen Grüßen

Ihr sehr ergebener

Radbruch



WORKSHOP NA TÉMU COLNEJ REFORMY EÚ

Colná reforma Európskej únie je veľmi aktuálna téma, najmä s ohľadom na neustále sa meniace podmienky medzinárodného obchodu a potrebu adaptácie právnych predpisov na nové výzvy. Katedra finančného práva, daňového práva a ekonómie Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach preto zorganizovala 11. novembra 2024 v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku odborný workshop na tému colnej reformy EÚ.

Katedra v súčasnosti realizuje výskumný projekt financovaný Agentúrou na podporu výskumu a vývoja s názvom *Reforma colnej únie v dobe elektronického obchodu v SR* (APVV-23-0158), ktorého hlavnou riešiteľkou je **doc. JUDr. Karin Cakoci, PhD.** Workshop ponúkol príležitosť na diskusiu o aktuálnych výzvach a pripravovaných zmenách v oblasti colnej politiky v rámci EÚ.

Hlavnou rečníčkou bola **mjr. JUDr. Alena Gregová** z Colného úradu Košice, ktorá priniesla cenné praktické skúsenosti z oblasti implementácie colnej legislatívy. Diskutovalo sa o pripravovaných reformách colných pravidiel EÚ, ktoré majú

za cieľ zvýšiť efektívnosť a transparentnosť colných procesov, a o tom, ako tieto zmeny ovplyvnia podnikateľské prostredie a obchodné vzťahy Slovenskej republiky a ostatných členských štátov Európskej únie s tretími krajinami.

Dôležitým momentom workshopu bola **dohoda na podpísaní memoranda o spolupráci medzi Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky a Právnickou fakultou UPJŠ v Košiciach.** Táto iniciatíva zdôrazňuje **význam prepojenia akademickej sféry s praxou.** Cieľom memoranda je rozvíjať vzájomnú spoluprácu v oblasti vzdelávania, výskumu a zdieľania

odborných poznatkov, čím sa posilní odborná príprava študentov a podpora inovácií v colnej problematike. Workshop bol teda nielen platformou na odbornú diskusiu, ale aj príležitosťou na **nadviazanie dôležitých partnerstiev medzi akademickou obcou a štátnymi inštitúciami.**

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach týmto podujatím potvrdila svoju pozíciu významného centra vzdelávania a výskumu v oblasti práva, ktoré reaguje na aktuálne trendy a potreby spoločnosti.

Mgr. Bc. Filip Baláži
Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach





PREPÁJANIE TEÓRIE S PRAXOU

Na pôde Katedry verejnej politiky a teórie verejnej správy Fakulty verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa 4. decembra 2024 konala panelová diskusia na tému „Moderná samospráva ako nástroj demokracie“.

Podujatie, ktoré sa uskutočnilo pod vedením odbornej garantky **doc. Ing. Silvie Ručinskej, PhD.**, univerzitnej profesorky, bolo realizované v rámci projektu VEGA č. 1/0734/22 *Zdieľanými verejnými službami k integrovanej samospráve*. Organizáciu a priebeh diskusie zabezpečovali doktorandky FVS **Mgr. Michaela Krajčírová** a **Mgr. Lenka Jakubócová** a výskumný pracovník **Mgr. Patrik Fajak, PhD.**

Na podujatí sa zúčastnili predstavitelia vybraných samospráv, ktorí predstavili

svoje skúsenosti, novinky a navrhované riešenia:

- **Dipl.-Kfm. Ing. Michal Demo** – prednosta MÚ MČ Košice-Západ,
- **PhDr. Peter Derevjaník, PhD.** – prednosta MÚ MČ Košice-Dargovských hrdinov,
- **Mgr. Marián Hazuga** – starosta obce Parchovany,
- **PhDr. Ondrej Kušnírik** – starosta obce Šarišské Michaľany,
- **Mgr. Lukáš Macák** – starosta obce Čečejevce.

Debata sa zamerala na tri hlavné oblasti: na úlohu samosprávy v demokracii, transparentnosť a občiansku participáciu a na digitalizáciu a moderné riešenia v podmienkach slovenských samospráv. Diskusia sa venovala vnímaniu princípov demokratickej spoločnosti predstaviteľmi samospráv, pričom jednou z najdiskutovanejších tém bola organizácia volieb.

Účastníci sa podelili o svoje skúsenosti s volebným procesom v jednotlivých

samosprávach. V rámci transparentnosti a občianskej participácie predstavili príklady osvedčených postupov a riešenia aktuálnych výziev, ktoré prináša elektronizácia samospráv. Medzi najčastejšie využívané nástroje elektronizácie patrili webové stránky obcí a mobilné aplikácie, ktoré predstavitelia hodnotili z pohľadu ich financovania a výziev, s ktorými sa stretávajú. Za kľúčové pre naplnenie princípov modernej demokratickej spoločnosti označili posilnenie nástrojov občianskej participácie, transparentnosti a elektronizácie.

Do podujatia sa aktívne zapojili aj študenti programov verejnej správy a európskej verejnej správy v rámci predmetov realizovaných na Katedre verejnej politiky a teórie verejnej správy FVS UPJŠ, ktorí mohli teoretické poznatky prepojiť s príkladmi dobrej praxe.

Mgr. Lenka Jakubócová
Mgr. Michaela Krajčírová

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

POHĽAD NA SPOLOČENSKÉ TÉMY OČAMI ODBORNÍČOK

V rámci „Týždňa vedy a techniky na Slovensku“ hostila 15. novembra 2024 Katedra sociálnych štúdií Fakulty verejnej správy UPJŠ v Košiciach dve významné odborníčky, ktoré obohatili diskusiu o aktuálnych spoločenských témach.

Doc. Mgr. Monika Bosá, PhD., z Fakulty humanitných štúdií Karlovej univerzity v Prahe predstavila študentom prepojenie feministického výskumu a aktivizmu s prednáškou *Aktivizmus ako motivácia pre výskum – výhoda či bariéra? Feministické aspekty výskumu v Hull House ako inšpirácia pre Chicagskú školu sociológie*. V úvode prednášajúca zdôraznila, že feministické hnutie už od svojich počiatkov úzko prepletalo teóriu s praxou.

Príkladom je Chicagská škola sociológie, ktorá sa inšpirovala prácou v Hull House.

Táto inštitúcia, ktorú založila Jane Addams, sa zameriavala na zlepšenie životných podmienok obyvateľov chudobných štvrtí. Stala sa nielen miestom poskytovania sociálnych služieb, ale aj centrom výskumu a vzdelávania. Ženy, ktoré v Hull House pracovali, kombinovali praktickú činnosť s vedeckým skúmaním. Feministické aspekty výskumu



v Hull House boli zamerané predovšetkým na skúmanie životných podmienok žien, detí a imigrantov.

Výskumníčky sa zaujímali o sociálne nerovnosti, chudobu, diskrimináciu a iné problémy, s ktorými sa tieto skupiny ľudí stretávali. Ich výskum bol často motivovaný túžbou po sociálnej zmene a výsledky ich práce boli využívané pri tvorbe sociálnej politiky. Kombinácia výskumu a praktickej činnosti ukázala, že aktivizmus môže byť silnou motiváciou pre vedecké skúmanie a zároveň môže výskum priamo prispievať k sociálnej zmene.

Docentka M. Bosá vo svojej prednáške konštatovala, že dnes – viac ako kedykoľvek predtým – vidíme, ako sa aktivizmus a výskum vzájomne ovplyvňujú: „Naša každodennosť je ovplyvnená politickým aktivizmom.“

Feministické hnutie, ktoré sa zrodilo v 19. storočí, je toho dôkazom. Inšpirované príkladom žien z Hull House, dnešné feministky využívajú výskum na odhaľovanie systémovej nespravodlivosti a na navrhovanie konkrétnych riešení. Zároveň ich aktivizmus motivuje k ďalšiemu výskumu, ktorý im umožňuje lepšie porozumieť zložitým sociálnym problémom a efektívnejšie na ne reagovať.

Téma vzbudila veľký záujem nielen u študentov, ale aj u širšej akademickej obce, o čom svedčí aktívne zapojenie sa do diskusie otázkami spojenými s rodovou rovnosťou, feminizmom, ale tiež vojnovým konfliktom, ženskými právami doma a vo svete.

Ďalšou významnou hostkou bola **PhDr. Monika Uhlerová, PhD.**, prezidentka Konfederácie odborových zväzov SR. Vo svojej prednáške pod názvom *Odbory ako významný aktér vplyvu na verejnú politiku* priblížila študentom a akademickej obci genézu formovania odborov na Slovensku po roku 1989, ich pôsobenie a aktuálnu pozíciu. Hovorila o výraznom poklese počtu odborárov, príčinách tohto stavu a dôsledkoch, ktoré to spôsobuje. Pomenovala pozíciu odborov vo vzťahu k politickým stranám a tiež pri kolektívnom vyjednávaní a sociálnom dialógu.

Následná bohatá diskusia sa zamerala na aktuálne výzvy, ktoré stoja pred odbormi, ako je financovanie, procesy a ich úloha v spoločnosti. Študentov zaujímala okrem iného pozícia odborov pri sociálnom dialógu, dobré príklady odborových zväzov zo sveta, možnosti odborov pri riešení environmentálnych problémov v spoločnosti. Diskutovali aj o aktuálnej situácii v rezorte zdravotníctva a rezorte školstva, ktoré rezonujú nielen v spoločnosti, médiách, ale aj širšej odbornej verejnosti.



Pred samotnou prednáškou sa dekan FVS UPJŠ **doc. JUDr. Mgr. Michal Jesenko, PhD.**, stretol s PhDr. Monikou Uhlerovou, PhD., aby diskutovali o možnostiach spolupráce – najmä v oblasti stáží pre študentov fakulty.

Obe prednášky vzbudili veľký záujem zo strany študentiek a študentov naprieč všetkými ročníkmi, zo všetkých študijných programov a foriem štúdia. Zúčastnili sa na nich aj akademičky a akademici z FVS UPJŠ, ale aj ďalších fakúlt UPJŠ a ostatných košických univerzít, ktorí sa aktívne zapojili do diskusií.

Cieľ Katedry sociálnych štúdií FVS UPJŠ – poskytnúť študentom priestor na diskusiu o aktuálnych a relevantných témach – sa podarilo naplniť. Prednášky doc. M. Bosovej a Dr. M. Uhlerovej inšpirovali študentov k hlbšiemu zamysleniu sa nad spoločenskými problémami a motivovali ich k aktívnej účasti na tvorbe lepšej budúcnosti.

Katedra sociálnych štúdií FVS UPJŠ chce aj naďalej organizovať podobné podujatia, ktoré prispievajú k rozvoju kritického myslenia a občianskej angažovanosti našich študentov.

Mgr. Gizela Brutovská, PhD.
PhDr. Eliška Zásadová, PhD.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

PODUJATIA TÝŽDŇA VEDY A TECHNIKY NA FVS

Cieľom „Týždňa vedy a techniky na Slovensku“ je zlepšiť vnímanie vedy a techniky v povedomí celej spoločnosti. Do aktivít tohto podujatia sa pravidelne zapája aj Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach.

V rámci ostatného ročníka prijali 12. novembra 2024 pozvanie na diskusiu poslanci Národnej rady SR **Igor Šimko** a **František Majerský**. Podujatie so študentmi bolo zamerané na fungovanie NR SR, praktické informácie týkajúce sa činnosti výborov NR SR aj samotného legislatívneho procesu. Samozrejmosťou debaty boli aktuálne otázky z diania v NR SR, ale aj celospoločenské a politické otázky: rezonovali témy týkajúce sa zdravotníctva, voľby predsedu parlamentu, diania vo vláde, politickej kultúry v pléne NR SR a iné. Poslanci aktívne reagovali a odpovedali na otázky a názory študentov.

Zaujímavou témou pre študentov boli aj prvotné informácie o možných stážach v NR SR. Poslanci sa stretli aj s vedením fakulty, kde prediskutovali viacero aktuálnych tém zameraných na verejnú správu, samosprávu, ale aj volebné systémy a pod. Diskusiu pre študentov pripravila Katedra verejnej politiky a teórie verejnej správy FVS UPJŠ.

V druhý deň Týždňa vedy a techniky zorganizovala Katedra verejnoprávných disciplín FVS UPJŠ workshop na tému *Ústavný patriotizmus: európske kontexty a slovenské dilemy*, a to v rámci riešenia projektu VEGA 1/0487/24 *Posilňovanie ústavného povedomia a autority ústavy v stredoeurópskom kontexte*. Podujatie otvoril dekan FVS UPJŠ **doc. JUDr. Mgr. Michal Jesenko, PhD.** Následne sa slova ujal vedúci riešiteľského kolektívu **prof. Dr. Ivan Halász, Ph.D.**

Na vedecké podujatie prijali pozvanie **prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc., doc. PhDr. Jana Šutajová, PhD., doc. Mgr. Alexander Onufrák, PhD., JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., doc. JUDr. Erik**

Štenpien, PhD., a JUDr. Štefan Kseňák, PhD. Na podujatí sa tiež zúčastnili členovia riešiteľského kolektívu a členovia Katedry verejnoprávných disciplín FVS UPJŠ. Podnetná a živá diskusia bola venovaná témam ako moderný konštitucionalizmus, ústavný patriotizmus, zvyšovanie ústavného povedomia v kontexte významných historických udalostí i súčasného diania v európskom priestore a v SR.

Katedra ekonomiky a riadenia verejnej správy FVS UPJŠ zorganizovala podujatie *Dimenzie sociálnej ekonomiky*, ktoré sa uskutočnilo 13. novembra 2024 a bolo určené pre poslucháčov predmetu *obecné sociálne podnikanie*, na ktorom študenti poznávajú princípy fungovania sociálnej ekonomiky v súkromnom a verejnom sektore.

Pozvanie na podujatie prijal bývalý prezident SR **Andrej Kiska**, ktorý sa dlhé roky venuje neziskovým aktivitám v rámci neziskovej organizácie *Dobrý anjel*. V súčasnosti sa venuje aj projektu so sociálnym zameraním *Romade*, ktorý pomáha začleneniu občanov z rómskej komunity.





Z vlastných skúseností veľmi zaujímavovo priblížil študentom princípy sociálnej a solidárnej ekonomiky v praxi. Poukázal na dôležitosť motivácie a líderstva v neziskovom priestore a zdôraznil, že pri solidárnych riešeniach je potrebné smerovať pomoc tak, aby sa znevýhodneným ľuďom umožnilo zmeniť život a poskytnúť im priestor integrácie, nadobudnutia zručností a udržateľný osobný rozvoj. To je často veľmi ťažké, keďže nejde len o jednorazovú finančnú podporu.

Študenti využili priestor na kladenie zaujímavých otázok, týkajúcich sa nielen

manažerských prístupov v neziskovom sektore, ale aj výkonu úradu prezidenta SR. Podujatie bolo realizované v rámci projektu VVGS-2023-2757 *Líderstvom k sociálno-ekonomickým inováciám a princípom sociálnej a solidárnej ekonomiky*.

Pätnásteho novembra 2024 diskutoval so študentmi FVS UPJŠ primátor mesta Košice **Jaroslav Polaček**. Na úvod v krátkosti predstavil históriu samosprávy mesta.

Široká diskusia sa následne viedla o aktuálnych otázkach, projektoch, výzvach, príprave rozpočtu na rok 2025 a problémoch týkajúcich sa mesta Koši-

ce. Študenti kládli aj otázky smerujúce k mestským častiam, k ich možnému zlučovaniu, ale aj ku konkrétnym vzťahom medzi mestom a mestskými časťami. Témou boli aj aktuálne diskusie na úrovni združenia Únie miest Slovenska, ktoré sa týkajú problémov samospráv v rámci celého Slovenska. Diskusiu s primátorom Košíc organizovala Katedra verejnoprávných disciplín FVS UPJŠ.

Mgr. Jozef Andrejčák, PhD.

Ing. Lenka Pčolinská, PhD.

PhDr. Jana Volochová, PhD.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach



ZIŠLA SA AKADEMICKÁ OBEC FILOZOFICKEJ FAKULTY UPJŠ

Aula Kostlivého Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach hostila 18. novembra 2024 slávnostné zhromaždenie akademickej obce Filozofickej fakulty UPJŠ. Pozvanie predsedníčky Akademického senátu FF UPJŠ doc. PaedDr. Ivice Hajdučekovej, PhD., prijali desiatky členiek a členov akademickej obce z radov zamestnancov aj študentov fakulty.

Predsedníčka senátu na stretnutí privítala vedenie fakulty na čele s dekanou FF UPJŠ **prof. Mgr. Renátou Panocovou, PhD.** Vedenie UPJŠ zastupovali prorektorka pre medzinárodné vzťahy **Dr. h. c. prof. Mgr. Slávka Tomaščíková, PhD.**, a prorektorka pre interdisciplinárne vzdelávanie a inovácie **doc. PaedDr. Renáta Orosová, PhD.**

Prvým bodom zhromaždenia bola **správa o činnosti Akademického senátu Filozofickej fakulty UPJŠ za obdobie rokov 2023 – 2024**, ktorú predniesla jeho predsedníčka doc. Ivica Hajdučeková. Súčasný akademický senát fakulty pracuje od 19. decembra 2022 a za dva roky pôsobnosti sa stretol na desiatich riadnych a jednom mimoriadnom zasadnutí, na ktorých prijal 104 uznesení (osem hlasovaní sa uskutočnilo per rollam). Za uvedené obdobie zabezpečoval a realizoval sedem volieb do fakultných a univerzitných orgánov.

Medzi najdôležitejšie dokumenty, ktoré fakultný senát za hodnotené obdobie schválil, patria nové zásady volieb kandidáta na dekana FF UPJŠ, nové zásady volieb do AS FF UPJŠ, nový štatút FF UPJŠ, každoročný rozpočet fakulty či harmonogram akademického roka a mnoho ďalších dokumentov, ktoré sú dôležité pre každodenný plynulý chod fakulty.

Vzápätí zaznela **správa o stave a perspektívach rozvoja Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach** – „odpočet“ aktuálneho vedenia fakulty za 18 mesiacov jeho pôsobenia uviedla dekanica prof. Renáta Panocová. Najdôležitejšie body za svoje oblasti následne prezentovali prodekanica pre pedagogickú činnosť **doc. PhDr. Beáta Ráczová, PhD.**, prodekan pre vedeckovýskumnú činnosť a doktorandské štúdium **prof. PhDr. Marián Andričík, PhD.**, a tajomníčka fakulty **RNDr. Dagmar Hvozdovičová** (za ospravedlneného prodekana pre medzinárodné vzťahy **Mgr. Jozefa Benku, PhD. et PhD.**, správu predniesla dekanica FF UPJŠ).

K najzaujímavejším patrila informácia o tom, že už takmer 12 percent z 1 400 študentiek a študentov Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach tvoria zahraniční študenti, predovšetkým zo susednej Ukrajiny, ale aj z Izraela, Bieloruska, Nemecka, USA a ďalších krajín, pričom počet študentiek a študentov zo zahraničia v ostatných rokoch kontinuálne narastá. Prítomných zaujala aj správa, že od budúceho akademického roka plánuje vedenie FF UPJŠ transformovať všetky doktorandské študijné programy na štvorročné.

Dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ predstavila aj projekt **digitálnej triedy budúcnosti**, ktorá bude lokalizovaná v priestoroch malého kongresového centra FF UPJŠ v budove



Sokrates a bude slúžiť na ešte kvalitnejšiu prípravu budúcich učiteliek a učiteľov.

Súčasťou slávnostného zhromaždenia akademickej obce Filozofickej fakulty UPJŠ bolo aj odovzdávanie ocenení úspešným zástupcom akademickej obce fakulty. **Cenu dekaniky FF UPJŠ za aktivity znamenajúce prínos k rozvoju fakulty** si prevzal jubilujúci **prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc.**, z Katedry histórie FF UPJŠ. **Cenou dekaniky FF UPJŠ za odbornú, vedeckovýskumnú a umeleckú činnosť** boli ocenené **Mgr. Janka Liptáková** a **Mgr. Ester Nosáľová, PhD.**, obe z Katedry psychológie FF UPJŠ.

Všetkým oceneným srdečne blahoželáme.

PhDr. Marián Gladiš, PhD.

Foto: **Mgr. Timotej Mikloš**
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

DVA PROJEKTY APVV REALIZOVANÉ NA FF UPJŠ DOSIAHLI HODNOTENIE VYNIKAJÚCEJ ÚROVNE

Vedenie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach dostalo krátko pred koncom minulého roka oficiálne oznámenie Rady Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV) pre humanitné vedy o vyhodnotení výsledkov dvoch projektov riešených na FF UPJŠ s vynikajúcou úrovňou.

Ide o projekty *Onomatopojia – čo sa skrýva v mene?* (zodpovedná riešiteľka **prof. PaedDr. Lívia Körtvélyessy, PhD.**, Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UPJŠ) a *Metodologické postupy v literárnovednom výskume s presahom do mediálneho prostredia* (zodpovedný riešiteľ **prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.**, Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie FF UPJŠ).

„Dva kvalitne odvedené projekty APVV s vynikajúcou úrovňou – to je výnimočné nielen pre humanitne a spoločenskovedne orientovanú fakultu. Dosiahnutie takéhoto hodnotenia je naozaj neobyčajné,“ vyzdvihuje dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach **prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD.**

V prípade projektu *Onomatopojia – čo sa skrýva v mene?* rada agentúry ocenila **originálnosť a veľký medzinárodný ohlas tohto lingvistického grantu**, ktorý v teoretickej jazykovede tematicky vymedzuje **novú produktívnu oblasť výskumu – jazykovú klasifikáciu zvukových typov**. Projekt bol podľa stanoviska rady agentúry „zvládnutý na výbornú nielen po stránke obsahovej a metodologickej, ale aj po stránke organizačno-administratívnej“. Rada APVV tiež ocenila prekročený počet plánovaných monografií a štúdií, publikovaných v prestížnych zahraničných vydavateľstvách a renomovaných odborných časopisoch s vysokým H-indexom. Rada napokon konštatuje, že projekt by si zaslúžil – s ohľadom na svoju **vysokú vedeckú hodnotu a medzinárodný kontext** – „medializáciu a ocenenie v slovenskom vedeckom kontexte“.

Aj projekt *Metodologické postupy v literárnovednom výskume s presahom do mediálneho prostredia* rada agentúry hodnotila ako **vysokokvalitný**, pričom ocenila najmä skutočnosť, že na slovenskom literárnom materiáli demonštroval **„nosnosť jednotlivých interpretačných metód** s dôrazom na ich klady a zápory“. Osobitnú pozornosť si podľa stanoviska rady agentúry zaslúži fakt, že projekt zdôraznil **potrebu archívneho materiálu a nutnosť princípu „ad fontes“**. Rada rovnako ocenila prekročenie plánovaných publikačných jednotiek – v rámci projektu vzniklo sedem monografií a časopisecké výstupy v karentovaných vedeckých časopisoch doma aj v zahraničí. **Monografie založené na novom archívnom materiáli prinášajú nové zistenia**, ktoré „prehodnocujú doterajšie ustálené teórie a otvárajú tým nielen v slovenskom odbornom diskurze **nové oblasti výskumu**“.

Zodpovedným riešiteľom úspešných projektov sme v tejto súvislosti položili tri rovnaké otázky:

1. Ako vnímate záverečné hodnotenie vášho projektu



Radou APVV pre humanitné vedy?

2. Čo pokladáte za najväčší prínos vášho projektu?

3. Prosím, pokúste sa prognózovať budúci vývoj v oblasti, ktorej sa venoval váš výskum – aj z hľadiska záverov, ku ktorým ste dospeli.

Prof. PaedDr. Lívia Körtvélyessy, PhD.:

1. „Záverečné hodnotenie nášho projektu Radou APVV pre humanitné vedy vnímame ako významnú reflexiu výsledkov našej práce. Oceňujeme profesionálny prístup, dôslednosť a transparentnosť hodnotiaceho procesu, ktorý nám poskytol konštruktívnu spätnú väzbu. Táto spätná väzba nám umožní nielen lepšie pochopiť silné stránky projektu, ale aj identifikovať oblasti, ktoré si vyžadujú ďalšiu pozornosť. Sme radi, že náš projekt prispel k rozvoju humanitných vied, a veríme, že získané poznatky budú prínosné pre akademickú komunitu na Slovensku aj v zahraničí.“

2. „Za najväčší prínos nášho projektu pokladáme jeho schopnosť obohatiť poznanie v oblasti filológie, pričom sme sa zamerali na typologické porovnanie zvukomalebných slov vo vyše 100 jazykoch sveta. Výsledky projektu priniesli nielen významné štúdie publikované v databázových časopisoch, ako aj v dvoch knižných publikáciách (jedna vyšla vo vydavateľstve Mouton de Gruyter, druhá je práve v tlači v Cambridge University Press), ale aj nové poznatky z oblasti semiotiky a nové metodické postupy na získavanie údajov. Veríme, že náš projekt významne prispieva k riešeniu otázok relevantných pre dnešnú filológiu a zároveň otvára priestor na ďalší výskum, medzinárodnú a interdisciplinárnu spoluprácu.“

3. „Na základe záverov nášho výskumu očakávame, že budúci vývoj v oblasti jazykovedy, konkrétne výskumu onomatopojí, sa bude uberať viacerými smermi. Predpokladáme rastúci záujem o interdisciplinárne prístupy, integráciu nových metodík výskumu, predovšetkým v experimentálnej oblasti. Naše zistenia naznačujú, že oblasť onomatopojí a ideofónov je z mnohých uhlov pohľadu nepreskúmaným priestorom z medzijazykového hľadiska. Zároveň očakávame, že sa budú klásať väčšie nároky na prepojenie teórie a praxe, medzinárodnú spoluprácu, aplikáciu výsledkov výskumu v praxi, čo vytvára príležitosti, ale aj výzvy pre ďalší výskum. Veríme, že výsledky nášho projektu môžu slúžiť ako základ pre tieto zmeny a otvoriť nové perspektívy. V súčasnosti sme rozbehli už nový, nadväzujúci projekt, opätovne financovaný zo zdrojov APVV. Je postavený na medzinárodnej spolupráci, ale tentoraz vychádza z prepojenia jazykovedy, psychológie a fyziológie a využíva experimentálne metódy.“

Prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.:

1. „Steže ma to potešilo. O to viac, že to bolo anonymné odborné hodnotenie. Zároveň som ocenil profesionálny pohľad

na výsledky, ktoré sme ako kolektív riešiteľov dosiahli. Vidieť, že hodnotenie si všimlo nosnú rovinu projektu, ktorou je teoretický a aplikačný rozmer interpretačných metód, ktoré boli predmetom výskumu. Je to pre mňa a určite aj pre kolegynę a kolegov, ktorí boli členmi projektu, povzbudením do ďalšej výskumnej práce v oblasti skvalitňovania analyticko-syntetického rozboru literárnych umeleckých textov.“

2. „Určite to boli výstupy v podobe monografií a štúdií v indexovaných časopisoch a prezentácia týchto výstupov v školskej praxi. Rovnako vysoko hodnotím aj interné semináre k výsledkom jednotlivých projektových úloh, ale aj ľudské kvality komunikácie medzi členmi výskumného projektu.“

3. „Nie som prognostik. Nevieť teda, ako sa bude vyvíjať výskum v oblasti, ktorú sme skúmali v našom projekte. Iba predpokladám, že si literárnovedná komunita – slovenská a inovárodná – všimne nové literárnohistorické, literárnokomparatis-

tické, poetologické a verzologické prístupy v oblasti skúmania básnického a prozaického textu, ktoré priniesol náš výskum. V súvislosti s projektovou prácou by som chcel povzbudiť kolegynę a kolegov nielen z Filozofickej fakulty UPJŠ, aby pozorne sledovali výskumné trendy a vedecké vízie vo svojich odboroch, aby vyhľadávali aktérov inšpiratívnych a originálnych nápadov a spôsobov myslenia a zapájali sa do medzinárodnej spolupráce so špičkovými vedcami alebo excelentnými vedeckými tímami. Výsledok tejto nepohodlnej cesty akademickým životom zvyčajne priniesie niekoľko pozitív. Pre mňa je jedno z nich zvlášť cenné. Je to dobrý pocit z toho, že sme spolu s členmi môjho riešiteľského tímu trochu rozčeriťi stojaté vody v oblasti interpretačných metód umeleckej literatúry.“

PhDr. Marián Gladiš, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

VEDENIE FF UPJŠ SA STRETLO S EMERITNÝMI PROFESORMI

Dekanka Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach **prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD.**, a prodekan FF UPJŠ pre vedeckovýskumnú činnosť a doktorandské štúdium **prof. PhDr. Marián Andričík, PhD.**, sa 28. januára 2025 stretli na neformálnom obede s emeritnými profesormi pôsobiacimi na FF UPJŠ – **prof. PhDr. Evou Žiakovou, CSc.**, **Prof. h. c. prof. PhDr. Vladimírom Leškom, CSc.**, **Dr. h. c. prof. PhDr. Jánom Sabolom, DrSc.**, a **prof. Ing. Júliusom Zimmermannom, CSc.**

„Bolo to veľmi milé a príjemné spoločenské stretnutie. S našimi emeritnými profesormi sme debatovali o situácii vo vysokom školstve, ale aj o ďalších aktuálnych problémoch a výzvach. Veľmi by som si priała, aby sa takéto stretnutia stali tradíciou,“ uviedla dekanka FF UPJŠ prof. Renáta Panocová.

PhDr. Marián Gladiš, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



Na fotografii (zľava): Dr. h. c. prof. PhDr. Ján Sabol, DrSc., prof. PhDr. Eva Žiaková, CSc., dekanka FF UPJŠ prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD., prodekan prof. PhDr. Marián Andričík, PhD., prof. Ing. Július Zimmermann, CSc., a Prof. h. c. prof. PhDr. Vladimír Leško, CSc.

Zdroj: archív FF UPJŠ

NETRADIČNÁ FORMA VYUČOVANIA NA KATEDRE GERMANISTIKY FF UPJŠ

Členovia Katedry germanistiky Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach a niektorí poslucháči germanistiky privítali v utorok 17. decembra 2024 vyše dvadsať žiakov Nemeckého bilingválneho gymnázia Dominika Tatarku z Popradu. Prvou časťou stretnutia bola interaktívna prednáška vedúcej katedry doc. PaedDr. Ingrid Puchalovej, PhD., o histórii a živote Nemcov na Slovensku.

Popradskí gymnazisti sa následne vybrali po nemeckých a rakúskych stopách v Košiciach. Poznatky o nemeckých vplyvoch zbierali netradičnou formou – s mobilom v ruke pomocou obľúbeného geocachingu. Táto forma zábavy umožňuje hľadať skryté objekty podľa konkrétnych geografických údajov.

Cestu v čase didakticky pripravila **Dr. rer. pol. Michaela Kováčová** z Katedry germanistiky FF UPJŠ s technickou podporou **Bc. Marty Lörincovej**. Študenti sa prostredníctvom mobilnej aplikácie Adventure Lab ponorili do stredoveku a postupne putovali mestom a časom až po nedávne dejiny.

Na zastávkach sa dozvedeli aj to, že prvé nemecké noviny niesli názov *Kaschauer Zeitung*, že svätá Alžbeta prežila väčšinu svojho života v Nemecku, kde



sa starala o chudobných, taktiež získali niekoľko informácií o spisovateľovi a novinárovi Sándorovi Máraiovi alebo o tzv. mozaikovej lady, ktorá tvorila v Košiciach – ide o Hertu Ondrušovú Victorin a jej známe mozaikové diela. Študenti okrem toho riešili aj ďalšie sprievodné úlohy a hádanky.

Netradičná forma vyučovania sa skončila netradične: Kto prešiel všetkých päť stanovišť, čakal ho dobrý pocit a odmena v podobe „kešky“.

Mgr. Juraj Dvorský, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



NA FF UPJŠ SA USKUTOČNILA JEDNA Z NAJVÄČŠÍCH POLITOLOGICKÝCH KONFERENCIÍ

XIII. ročník Košických politologických dialógov, tentoraz na tému „Voľby 2023/2024: výsledky - hodnotenia - dôsledky. Kam kráčaš demokracia?“, sa konal 21. novembra 2024. Vedeckú konferenciu zorganizovala Katedra politológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach - v spolupráci s Katedrou ústavného práva a správneho práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a občianskym združením Res Publica.

Podujatie, ktoré patrí medzi **najvýznamnejšie politologické konferencie na Slovensku**, privítalo široké spektrum účastníkov a účastníkov, od renomovaných odborníkov a akademikov zo Slovenska aj zahraničia až po mladých vedeckých pracovníkov. Konferencia sa konala v reprezentatívnych priestoroch historickej auly a veľkej zasadačky Rektorátu UPJŠ a priniesla bohatý program, ktorý analyzoval tému volieb z viacerých uhlov pohľadu.

Hlavným cieľom konferencie bolo poskytnúť priestor na odbornú diskusiu o voľbách v rokoch 2023 a 2024, ich výsledkoch, hodnotení a dôsledkoch pre ďalší vývoj demokracie. Prednášajúci a diskutujúci sa venovali témam ako kvalita volebných procesov, voľby v jednotlivých štátoch alebo ponímanie volieb z hľadiska politickej filozofie. Konferencia bola dostupná aj širokej verejnosti. „*Táto konferencia je každoročne dôležitým fórom na výmenu názorov a prezentáciu výskumu v oblasti politológie. Jej význam spočíva v tom, že spája skúsených odborníkov a mladých výskumníkov, čím prispieva k rozvoju vedeckej debaty o zásadných otázkach dnešnej demokracie,*“ uviedla vedúca Katedry politológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach **doc. PhDr. Jana Šutajová, PhD.**

Účast na konferencii podčiarkla jej medzinárodný charakter, keďže medzi účastníkmi boli okrem slovenských odborníkov aj politológovia z rôznych európskych krajín - **XIII. ročník Košických politologických dialógov tak opäť potvrdil svoju povest významnej platformy na odbornú diskusiu o aktuálnych spoločensko-politických otázkach.**

Mgr. Martin Šoman

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



CENTRUM JAZYKOVEJ PRÍPRAVY FF UPJŠ PONÚKA UŽ AJ TALIANČINU

Dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD., prijala 31. januára 2025 lektora talianskeho jazyka Mgr. Ladislava Ružičku, ktorý v letnom semestri akademického roka 2024/2025 zabezpečuje výučbu dvoch výberových predmetov určených pre všetkých študentov UPJŠ – taliansky jazyk pre mierne pokročilých 1 a taliansky jazyk pre mierne pokročilých 2.

Mgr. Ladislav Ružička už počas zimného semestra akademického roka 2024/2025 viedol výučbu výberových predmetov kurzov talianskeho jazyka a jeho pôsobenie na fakulte predstavuje významný prínos pre rozvoj jazykových kompetencií študentov.

Aktivita zastrešujúca ponuku talianskeho jazyka pre študentov a doktorandov všetkých fakúlt UPJŠ sú možné vďaka získaniu finančného príspevku na podporu výučby talianskeho jazyka od Ministerstva zahraničných vecí Talianskej republiky. Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach aj vďaka tomu pokračuje v podpore a rozširovaní ponuky výučby cudzích jazykov a internacionalizácie vzdelávania na našej univerzite.



Na fotografii (zľava): prodekan FF UPJŠ Mgr. Jozef Benka, PhD., vedúca CJP FF UPJŠ Mgr. Zuzana Kolaříková, PhD., Mgr. Ladislav Ružička, dekanka FF UPJŠ prof. Mgr. Renáta Panocová, PhD., a Mgr. Katarína Hajduková. Zdroj: archív FF UPJŠ

Na prijatí u dekanke FF UPJŠ sa zúčastnili aj vedúca Centra jazykovej prípravy FF UPJŠ Mgr. Zuzana Kolaříková, PhD., prodekan pre medzinárodné vzťahy FF UPJŠ Mgr. Jozef Benka, PhD., a projektová manažérka na FF UPJŠ Mgr.

Katarína Hajduková, aby spoločne prediskutovali ďalšie možnosti ponuky výučby talianskeho jazyka na UPJŠ.

Mgr. Katarína Hajduková
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

ZAMESTNANCI FF UPJŠ ZORGANIZOVALI ZBIERKU VIANOČNÝCH PREKVAPENÍ

Predvianočné obdobie sa na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach popri zvyčajných povinnostiach nieslo aj v duchu pomáhania. Zamestnanci fakulty počas decembra zorganizovali zbierku vianočných prekvapení pre deti umiestnené v Centre pre deti a rodiny Medzev a pre klientov organizácie Maják, n. o., špecializovaného zariadenia pre ľudí s kombinovaným zdravotným znevýhodnením.

„Zbierka sa konala pod záštitou vedenia Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Organizačne ju zabezpečovala Katedra sociálnej práce FF UPJŠ, ktorá s oboma organizáciami dlhodobo spolupracuje,“ uviedol vedúci Katedry sociálnej práce FF UPJŠ doc. Mgr. Vladimír Lichner, PhD.

„Krátko pred Vianocami pracovníci katedry odovzdali baličky s darčekom od zamestnancov Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach zástupcom Centra pre deti a rodiny Medzev a deti sa z nich potešili pri vianočných stromčekoch. V prípade špecializovaného zariadenia Maják sme prekvapenia odovzdali



priamo klientom,“ dodal doc. Vladimír Lichner.

Cieľom zbierky zamestnancov Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach bolo **pomôcť vyčariť úsmev na tvári deťom** v Centre pre deti a rodiny Medzev tým, že im splnili prania, ktoré deti napísali na svoj zoznam vianočných želaní.

Zamestnanci fakulty si následne vybrali zo zoznamu vianočné želanie, ktoré chceli splniť, zakúpili vytúžený darček a doručili ho organizátorom zbierky. Na

zozname vianočných želaní detí boli napríklad reproduktor, Bluetooth slúchadlá, kolobežka, ukulele, futbalová lopta, ale aj projektor nočnej oblohy, plyšový psík alebo veľký srdiečkový vankúš.

Pre klientov špecializovaného zariadenia Maják boli určené dary ako kniha fotografií, cédečka s rozprávkami a piesňami, posteľná bielizeň s motívom psíkov, darčeky s motívom mačičiek a ďalšie dary.

„Veríme, že naša zbierka vianočných

prekvapení prispela k sviatočnej atmosfére, splneniu prání a snov. Naša vďaka patrí všetkým zamestnankyniam a zamestnancom Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach, ktorí sa na tejto zbierke podieľali,“ uzatvoril vedúci Katedry sociálnej práce FF UPJŠ.

doc. Mgr. Vladimír Lichner, PhD.

PhDr. Marián Gladiš, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ

v Košiciach



KURZY PRE ŠTUDENTOV UPJŠ, NEODMIETNEME ANI ZAMESTNANCOV



Máme návod, ako si spríjemniť štúdium na UPJŠ novými športovými zážitkami. Pripojte sa k nám na ponúkané akcie v letnom semestri akademického roka 2024/2025, spoznajte nových priateľov a zažite s Ústavom telesnej výchovy a športu UPJŠ dni plné zábavy a športu!

Pripravované kurzy:

- 19. – 21. mája a 26. – 28. mája – kurzy prežitia,
- 1. júna – splav Laborca,
- 11. – 13. júna – hrebeňovka Nízkych Tatier,
- 15. – 20. júna – letné outdoorové aktivity pre študentov odboru šport a rekreácia – Danišovce (2 dni cyklistika, 2 dni turistika, 1 deň splav Hornádu).

Zodpovedné osoby:

Mgr. Dávid Kaško, PhD.,
david.kasko@upjs.sk
Mgr. Ladislav Kručanica, PhD.,
ladislav.krucanica@upjs.sk

Mgr. Dávid Kaško, PhD., Ústav telesnej výchovy a športu UPJŠ v Košiciach

ZIMNÝ VÝCVIKOVÝ KURZ S ÚTVŠ

Lýžiarsky výcvik je pre mnohých študentov vysokých škôl jednou z najobľúbenejších aktivít v rámci akademického roka. Nie je to len príležitosť zdokonaľiť svoje lyžiarske schopnosti, ale aj skvelý spôsob, ako utužiť kolektív, spoznať nových ľudí a zakúsiť neopakovateľné zážitky na zasnežených svahoch.

Táto jedinečná príležitosť sa naskytla aj nám – študentkám a študentom UPJŠ. Od 5. do 10. januára 2025 sme strávili časť skúškového obdobia v malebnom prostredí Nízkych Tatier. V nedeľu popoludní nás bezplatne dopravil univerzitný autobus do lyžiarskeho strediska Jasná. Ubytovaní

sme boli priamo na južnom svahu – v chate *Kosodrevina*. Nie všetci sme začínali z rovnakej lyžiarskej pozície. Niektorým nerobilo problém zlyžovať čiernu zjazdovku na prvý raz, ale našli sa aj takí, pre ktorých to bol doslova prvý kontakt so svahom a museli sa učiť od úplných základov. Ku koncu týždňa sa však každý zdokonalil v technike a naučil niečo nové. Správny lyžiarsky postoj či veľký a malý oblúk nás prenasledujú aj po ukončení výcviku.

Po večeroch sme utužovali vzťahy – komunikáciou, kvízom, návštevami, tancom, filmom, spoločenskými hrami... Voľný čas sme však netrávili len zábavou, raz sme ho využili dokonca aj produktívne – interaktívnu prednáškou o pravidlách lyžovania a bielom kódexe.

Lyžiarsky kurz je skvelou voľbou pre študenta z ktorejkoľvek fakulty, ak nechce

každý týždeň tráviť hodiny času na športových aktivitách, ktoré ponúka **Ústav telesnej výchovy a športu UPJŠ**. Získané kredity sú už len malým bonusom, ktorý po tejto týždňovej „dovolenke“ poteší.

Celým kurzom nás sprevádzala štvorica úžasných ľudí – **Mgr. Richard Melichar**, **Mgr. Alena Buková, PhD.**, **univerzitná docentka**, **Mgr. Petra Tomková, PhD.**, a **Mgr. Dávid Kaško, PhD.**

Vďaka nim sme sa ani chvíľu nenudili, niečo sme sa naučili a zažili sme nezabudnuteľný týždeň plný pohybu, snehu a skvelej atmosféry. Navyše to je výborná možnosť, ako sa spoznať s budúcimi športovcami, lekármi, právnikmi, filozofmi či biológmi a získať vzácne kontakty aj do nasledujúceho života.

Veronika Pejková

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach



TURISTIKY PRE ZAMESTNANCOV UPJŠ A ICH RODINNÝCH PRÍSLUŠNÍKOV

Od jesene 2024 začal Ústav telesnej výchovy a športu UPJŠ organizovať pre zamestnancov univerzity a ich rodinných príslušníkov zaujímavé turistické akcie. Aktuálne – v akademickom roku 2024/2025 – ich realizujeme raz mesačne.

V zimnom semestri sme absolvovali turistiky v prírode na chatu Hrešná, na Kojšovskú hoľu či chatu Lajoška. Atmosféra našich spoločných výjazdov bola vždy veľmi príjemná, priateľská a plná motivácie. Je to príležitosť na nadviazanie nových kontaktov a priateľstiev, ale aj na spríjemnenie voľného času novými aktivitami a zážitkami.

Pozývame vás na ďalšie turistické akcie v letnom semestri akad. roka 2024/2025, a to v týchto termínoch:

- 16. marca – Zádiel,
- 6. apríla – Tomášovský výhľad + prielom Hornádu + Čingov,
- máj – cykloturistika Tokaj,
- 20. júna – splav Hornádu.

Viac informácií pridáme na webovú



sídlo UPJŠ a na reklamné obrazovky v priestoroch našej univerzity.

Zodpovedná osoba: Mgr. Dávid Kaško, PhD., david.kasko@upjs.sk

Mgr. Dávid Kaško, PhD.

Ústav telesnej výchovy a športu
UPJŠ v Košiciach



DEKAN LF UPJŠ PETER JARČUŠKA OCENIL EXCELENTNÝCH ŠTUDENTOV

Pochvalné uznania dekana za vynikajúce plnenie študijných povinností boli odovzdané 19. novembra 2024 pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva a Dňa boja za slobodu a demokraciu. Dekan Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach prof. MUDr. Peter Jarčuška, PhD., ocenil sedemnást' excelentných študentov rôznych študijných programov.

Na slávnostnom odovzdávaní ocenení sa zúčastnili aj významní predstavitelia fakulty: prof. MUDr. Ingrid Hodorová, PhD., doc. MUDr. Silvia Timková, PhD., MHA, a doc. MUDr. Pavol Joppa, PhD.

Pochvalné uznania dekana LF UPJŠ 2024 za vynikajúce plnenie študijných povinností získali tieto študentky a študenti:

Zdravotnícke odbory

- Lenka Bradáčová, laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve (Bc.)
- Karina Harčariková, verejné zdravotníctvo (Mgr.)
- Katarína Joppová, ošetrovatel'stvo (Bc.)
- Erika Pačesová, fyzioterapia (Bc.)

Všeobecné lekár'stvo

- Filip Franko
- Dominik Hutka
- Janka Kolcunová
- Petra Končárová
- Matej Ondrejkovič
- Silvia Sidorjáková
- Simona Šambronská
- Annamária Varcholová

General medicine

- Aleksandra Robińska

Zubné lekár'stvo

- Andrej Frič
- Katarína Masná
- Sophia Mišenčíková

Oceneným študentkám a študentom srdečne gratulujeme a prajeme im ďalšie úspechy v štúdiu a kariére.

Mgr. art. Roman Martinský

Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach



NAJLEPŠIE DIPLOMOVÉ PRÁCE LF UPJŠ ZA AKADEMICKÝ ROK 2023/2024

Dekan Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach **prof. MUDr. Peter Jarčuška, PhD.**, odovzdal 17. decembra 2024 **ocenenia za najlepšie diplomové práce** trom študentom. Komisia pod vedením **prof. Ing. Márie Marekovej, CSc.**, posúdila dvadsať nominovaných diplomových prác.

Na základe odborného hodnotenia boli vybrané tieto diplomové práce:

- v študijnom programe **všeobecné lekárstvo** bola ocenená práca *Využitie umelej inteligencie v rádionuklidovej diagnostike parkinsonových syndrómov*, ktorú vypracoval študent **Samuel Tomášů** (pod vedením doc. MUDr. Jána Lepeja, CSc.),

- v študijnom programe **zubné lekárstvo** komisia ocenila prácu *Konvenčné a adhezívne fixovanie fixných protetických prác*, ktorú vypracovala študentka **Veronika Keselicová** (pod vedením MUDr. Marcely Šestákovej, PhD.),



- v študijnom programe **general medicine** bola ocenená práca *Statins in untreated hepatitis B*, ktorú vypracoval študent **Tamer Safadi** (pod vedením prof. MUDr. Petra Jarčušku, PhD.).

Oceneným študentom srdečne

blahoželáme a prajeme im veľa ďalších úspechov.

Mgr. art. Roman Martinský
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach
Foto: **Zuzana Rendešová**

ŠTUDENTI FVS NA SLOVENSKO-UKRAJINSKOM BIZNIS FÓRE 2024

Poslucháči Fakulty verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa 7. novembra 2024 aktívne zúčastnili na významnom Slovensko-ukrajinskom biznis fóre, ktoré sa konalo v Košiciach. Podujatie organizovali Slovenská obchodná a priemyselná komora, Úrad vlády SR a Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO).

Slovensko-ukrajinské biznis fórum poskytlo účastníkom priestor na diskusie o cezhraničnej spolupráci, investičných príležitostiach a podpore podnikania.

Študenti **Fakulty verejnej správy UPJŠ**, prítomní na podujatí, mali možnosť získať cenné poznatky o súčasných trendoch v podnikateľskom prostredí, nadviazať nové kontakty a vypočuť si prednášky odborníkov z praxe. Účasť



na tomto fóre obohatila ich vzdelávanie o praktické skúsenosti a otvorila im nové možnosti pre budúcu spoluprácu so slovenskými a ukrajinskými partnermi. Niektorí študenti získali dokonca stáže na nasledujúci akademický rok.

Fakulta verejnej správy UPJŠ týmto

potvrdila svoju orientáciu na prepájanie akademického vzdelávania s aktuálnymi spoločenskými a ekonomickými témami.

PhDr. Milan Douša, PhD.
Fakulta verejnej správy UPJŠ
v Košiciach

DUŠEVNÁ POHODA UČITEĽOV A FAKTORY, KTORÉ JU OVPLYVNŮJÚ

To bola hlavná téma prednášky „Well-being učiteľov v kontexte pracovnoprávných vzťahov“, ktorú na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach zorganizovali pre študentov v poslednom ročníku štúdia – budúcich učiteľov – doktorandky **Mgr. Denisa Rudžiková** z Katedry pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a **Mgr. Janka Liptáková** z Katedry psychológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach.

Podujatie vzniklo v rámci riešenia interdisciplinárneho projektu VVGS-2023-2716 Pohoda budúcich učiteľov v kontexte používania sociálnych sietí, pracovnoprávných vzťahov a inklúzie na pracovisku. Prepojilo poznatky z oblastí psychológie a pracovného práva.

Prednáška sa venovala ochrane pred negatívnymi javmi na pracovisku, akými sú šikana, diskriminácia a nadmerná pracovná záťaž, s ktorými sa čoskoro môžu stretnúť. Pozornosť bola sústredená na to, aký vplyv môžu mať tieto faktory na psychické zdravie zamestnancov v školskom prostredí a aké právne možnosti ochrany majú učiteľia

k dispozícii v prípade, že sa s takýmito problémami stretnú. Študentom boli priblížené konkrétne právne nástroje, ktoré môžu využiť na ochranu svojich práv, a vysvetlené postupy riešenia pracovnoprávných konfliktov.

Súčasťou prednášky bola aj praktická časť, v rámci ktorej sa študenti oboznámili s technikami úspešnej sebaaprezentácie pri vstupe na pracovný trh. Keďže cieľovou skupinou boli predovšetkým študenti 2. ročníka magisterského stupňa štúdia, ktorí sa už čoskoro ocitnú v úlohe uchádzačov o zamestnanie, diskusia sa zamerala aj na prípravu na pracovný pohovor, efektívnu komunikáciu so zamestnávateľom a praktické rady týkajúce sa výberového konania. Účastníci sa dozvedeli, ako formulovať odpovede na otázky zamestnávateľov, na čo sa sústrediť pri sebaaprezentácii a aké faktory môžu ovplyvniť ich úspešnosť vo výberovom procese.

Výstupom z podujatia je aj praktický leták, ktorý sumarizuje najdôležitejšie poznatky a odporúčania z prednášky. Materiál je dostupný v priestoroch Filozofickej fakulty UPJŠ a môže byť užitočnou pomôckou pre všetkých študentov, ktorí sa pripravujú na vstup do pracovného prostredia.

Mgr. Denisa Rudžiková

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach



SIEDMY ROČNÍK TAX ADVISERS AWARD VYHRAL ŠTUDENT UPJŠ



Slovenská komora daňových poradcov už po siedmy raz udeľovala ocenenie Tax Advisers Award. Táto iniciatíva, zameraná na podporu mladých talentov, si každoročne upevňuje svoje postavenie ako platforma, ktorá motivuje študentov k hlbšiemu skúmaniu daňovej problematiky a podporuje rozvoj daňovej teórie a praxe.

Ocenenie sa udeľuje za najlepšie záverečné práce študentom všetkých troch stupňov vysokoškolského štúdia, ktoré prinášajú inovatívne riešenia a podnety na zlepšenie legislatívneho rámca aj praktickej aplikácie daňového práva. Za rok 2024 toto ocenenie získal **Mgr. Martin Jurašek**, ktorý odbornú porotu zaujal prácou na tému Zneužívanie práva v daňovej oblasti. Pod vedením **JUDr. Ladislava Hrabčáka, PhD., Ph.D.**, sa venoval aktuálnej problematike zneužívania práva, ktorá má zásadný vplyv na spravodlivé a efektívne fungovanie daňového systému. Ocenená práca prináša nielen teoretickú analýzu, ale aj praktické odporúčania, ktoré môžu byť inšpiráciou pre daňovú legislatívu a prax.

M. Jurašek pokračuje ako interný doktorand na Katedre finančného práva, daňového práva a ekonómie Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach, kde sa pod vedením školiteľky **doc. JUDr. Karin Cakoci, PhD.**, ďalej venuje problematike daňového práva.

Vítazovi blahoželáme a tešíme sa na ďalšie úspechy našich študentov.

doc. JUDr. Karin Cakoci, PhD.

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

Talent s vášňou PRE VEDU PRETAVENÚ V UMENÍ

Bc. Eliška FENCÁKOVÁ je študentka 2. ročníka magisterského štúdia odboru biológie, v ktorej sa však snúbi aj talent s vášňou pre výtvarné umenie. A ten, našťastie, neostal bez povšimnutia. Vždy keď bolo potrebné v biológii niečo ilustrovať, jej kresby vynikali precíznosťou a estetickou hodnotou. Pedagógovia aj spolužiaci si rýchlo uvedomili, aký dar v sebe Eliška nosí, jej skromná povaha jej však nedovoľovala sa ním pochváliť. Vlni však dostala príležitosť predstaviť svoje umenie širšiemu publiku na výstave, ktorá sa konala vo vstupnej hale Ústavu biologických a ekologických vied Prírodovedeckej fakulty UPJŠ. Podnet na túto výstavu vzišiel od jej pedagógov, ktorí ju povzbudili, aby svoj talent ukázala aj ostatným. Vďaka ich podpore a jej zaniu sa sme tak mohli obdivovať jedinečné prepojenie vedy a umenia v jej ilustráciách.



Výstava Elišky Fencákovovej „Z každého rožka troška: Biologický guláš“



ŽelaTina: Módna ikona Pacifiku a smotánka medzi prhlivcami Cnidaria, Chrysaora „ŽelaTina“ achlyos



Deň Zeme: Priemerná teplota Zeme sa od roku 1880 zvýšila o približne 1,1 °C. Očakáva sa, že hranicu 2° prekonáme o polstoročie. Je načase skryť sa do tieňa za solárne panely...

Azda každé dieťa rado kreslí a rodičia s nadšením obdivujú jeho výtvary. V istom momente si niekto uvedomí, že to nie sú len obyčajné detské čmáranice, ale že vynikajú talentom. Kedy ste to prvýkrát začali vnímať vy a kto si to ako prvý všimol?

Štandardu som sa začala vymykať prakticky od momentu, keď som po prvý raz zobrala do ruky ceruzku. Prvú, pomerne koherentnú vec som nakreslila, keď som mala asi rok alebo dva. Bol to akýsi človek. Niežeby som si to pamätala, ale rodičia si zvykli odkladať všetko – vrátane mojich výtvarov – a vďaka tomu mám v niekoľkých zakladačoch dobre zdokumentovaných prvých pár rokov mojej „výtvarnej kariéry“.

Pamätáte si, ako sa váš talent postupne vyvíjal? Viete opísať, aký bol váš progres – čo vás posúvalo vpred a ako sa menil váš štýl?

Spočiatku to boli také tie „klasické“ témy ako mama, oco, starí rodičia, zvieratká a domčeky... Potom som začala pozeráť televíziu. Okrem rozprávkových postavičiek ako SpongeBob alebo A je

to! som kreslila aj pomerne atypické témy, keďže v tom čase som „fičala“ aj na „dospeláckych“ reláciách Let's Dance, Miss Slovensko a Vilomeniny. Až sa cítim staro, keď som to povedala nahlas... Neskôr to boli knihy a disneyovky a nakoniec aj počítač s internetom, čo ovplyvnilo môj kreatívny prúd.

Navštevovali ste aj umeleckú školu, aby ste zdokonalili svoj talent a osvojili si profesionálne techniky?

Áno, už od prvého ročníka na základnej škole. Chodila som tam viac ako desať rokov a neľutujem to.

Máte umelecký vzor? Je nejaký maliar, ktorého obdivujete alebo ktorého technika vás inšpiruje?

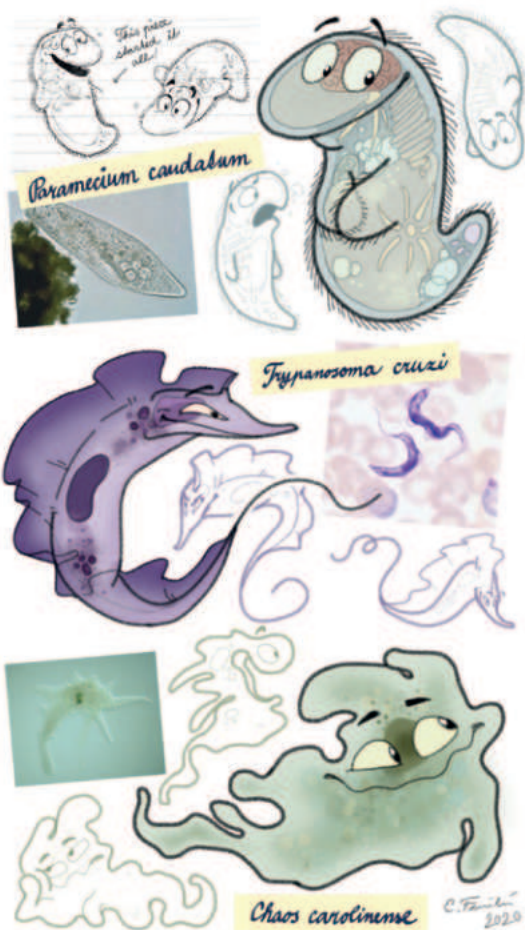
Možno vás to prekvapí, ale nie. Existuje tak veľa umelcov a techník, že je takmer nemožné si vybrať. Okrem toho sa snažím nezameriavať sa len na jedného či pár „vyvolených“, ale je dobré si od každého umelca odpozorovať to, čo vás zaujme a nadchne najviac – a pridať do takto vzniknutého „zlepenca“ to svoje... V tom spočíva originalita.

Máte v rodine niekoho, kto sa venuje umeniu, maľbe alebo kresbe? Mohol váš talent prameniť aj z rodinnej tradície či dokonca genetiky?

Nie je to práve najbližšia rodina, ale z matkinej strany mám dokonca dvoch: Štefan Bubán, ktorý sa venuje abstraktným tematikám, a jeho syn Stano, docent na VŠVU v Bratislave.

Čo je pre vás najväčšou inšpiráciou pri tvorbe? Máte obľúbený motív, ktorý najradšej kreslíte?

Každý umelec by mal svojím dielom osloviť toho druhého a poukázať na to, čo ho „hnalo“ k vytvoreniu daného diela – či už technika a jej náročnosť, samotný nápad, emócia a podobne. Pre mňa je kúzelným slovíčkom „edutainment“, čiže vzdelanie a zábava spojené dopy. Vždy som chcela, aby ľudia nemali z obrazu len estetický zážitok, ale aby si z neho odniesli ešte o čosi viac, čo možno ešte nevedeli. Hovorí sa, že pravá hemisféra mozgu je „umelecká“ a ľavá je „logická“. Chcem teda, aby človek pri obdivovaní mojej tvorby použil obe hemisféry, nielen polovicu mozgu.



μkamoši: Ikonickí zástupcovia Protozoa z učebníc stredoškolskej biológie



Nočná mora baktérie E. coli: Lytický cyklus replikácie baktériofágov je vo svojej podstate akoby vytrhnutý z hororu

A hlavne, aby tento zážitok bol zábavný a príjemný.

Týmto spôsobom dávate svojim výtvorom ďalší rozmer – človek sa musí na chvíľu zamyslieť, na čo sa vlastne pozerá. Ale vráťme sa k téme inšpirácie! Študujete biológiu a mnoho vašich kresieb inšpirovala práve táto téma. Ako sa biológia spája s vašou tvorbou a čo vás na nej najviac fascínuje?

Veru tak, najmä preto, že je to veda spájajúca mnohé iné vedecké odvetvia a zároveň je najbližšie k laikom. Je to taký „rozcestník“, na ktorý sa dostanete ako dieťa, ktoré fascinuje svet okolo neho. Začnete na úrovni prírody – a tam sa odrazíte smerom k nejakému odboru. Z čoho je príroda poskladaná? Chémia. Ako to v prírode funguje, že niečo padá a niečo letí? Fyzika. Dá sa to nejak vyjadriť? Dá, matematicky. Je to proste neuveriteľne rozsiahla vedná disciplína a každá jej úroveň vás ťahá objavovať viac a viac. S tým sa spája aj viac inšpirácií niečo nakresliť s túžbou vysvetliť to tým, ktorí z „rozcestníka“ detskej zvedavosti už odišli a možno by nepochopili, ako prebieha syntéza DNA alebo čo je to homológia.

Aké sú vaše najobľúbenejšie techniky kreslenia? Máte „vyvolenú“, ktorú často používate, alebo rada experimentujete s rôznymi štýlmi?

Momentálne najčastejšie kreslím digitálne na tablete – je to z hľadiska priestoru a času najefektívnejšie. Ak

máte jednu z tých high-end aplikácií s „tonami“ funkcií a volieb štetcov, výsledný produkt je takmer na nerozoznanie od tradičného, fyzického obrazu nakresleného na papieri alebo namalovaného na plátne. Občas si niečo načarbem aj do skicára a počas voľných dní aj maľujem či modelujem. Skúšam všetky techniky a asi neexistuje žiadna, ktorú som aspoň raz nevykúšala.

A čo váš najobľúbenejší kreslený film alebo seriál? Je niečo, čo vás inšpirovalo alebo čo si rada pozriete, keď si potrebujete oddýchnuť?

Odmalička sa mi páčili *Môj malý Pony* a *Phineas a Ferb*, ich kreativita ma neustále inšpirovala a nútila ma „posúvať hranice“. Za zmienku stojí aj francúzska séria *Bol raz jeden...*, konkrétne o ľudskom tele a o vesmíre. Nevieť o ľuďoch, ktorí by nevideli aspoň jednu časť. Práve túto sériu pokladám za vzor, ako by sa mal naozaj robiť edutainment. Je to poučné pre každú vekovú kategóriu – či ste škôlkar, študent alebo rodič.

Máte aj iné záľuby, činnosti – okrem kreslenia –, ktoré vás bavia?

Čas od času pomáham pri archívácii online médií na rôznych internetových fórach a niekedy si zahrám hry so sestrou či kamarátmi. Ak okolnosti dovoľia, chodím aj na „pabkvízy“ zúročiť svoje vedomosti. Okrem toho čítam non-fiction knihy, zbieram vľajky a fosílie.



Nulový zmysel pre orientáciu: Spermia si hľadá cestu...

Pýtala sa:
RNDr. Viktória Majláthová, PhD.,
univerzitná docentka
Prírodovedecká fakulta UPJŠ
v Košiciach



Fieldtrip: Terénne cvičenia neminú ani vesmírnych študentov – inšpirované seriálom *Bol raz jeden vesmír*

ŠTUDENTSKE SYMPÓZIUM NA PRÁVNICKEJ FAKULTE UPJŠ

Rozhodovacia prax súdnych autorít v súkromnom práve – tak znel názov ďalšieho zo série tradičných študentských sympózií organizovaných na Právnickej fakulte UPJŠ. Tentoraz sa podujatie uskutočnilo 29. novembra 2024 a spojilo študentov všetkých ročníkov bakalárskeho a magisterského stupňa štúdia s akademickými pracovníkmi z troch fakultných pracovísk – Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva, Katedry pracovného práva a sociálneho zabezpečenia a Ústavu medzinárodného práva a európskeho práva.

Sympóziium bolo realizované ako súčasť dvoch aktuálne riešených výskumných projektov financovaných Agentúrou na podporu výskumu a vývoja (APVV-23-0331 Integrácia únie kapitálových trhov: zmena korporáčného financovania a záchrana obchodných spoločností vo finančných ťažkostiach a APVV-21-0336 Analýza súdnych rozhodnutí metódami umelej inteligencie) a prinieslo inšpiratívnu diskusiu o zaujímavých záveroch rozhodnutí Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a Súdneho dvora EÚ.



Organizátorov potešil vysoký záujem, keďže v tomto roku sa na sympóziu zúčastnilo až 17 študentov, ktorí prezentovali svoje analýzy vybraných súdnych rozhodnutí. Diskutované témy zahŕňali široké spektrum právnych otázok. Pozornosť si získali príspevky o ochrane tehotnej konateľky pred odvolaním z funkcie, o následkoch porušenia predkupného práva k akciám alebo spoločné konanie prokuristu a konateľa.

Prezentované boli tiež zaujímavé príspevky týkajúce sa nároku otca dieťaťa na prestávku na dojčenie, nosenia náboženských symbolov v zamestnaní alebo aj cezhraničného premiestnenia sídla obchodnej spoločnosti a voľby medzinárodnej právomoci súdov.

Každá analýza rozhodnutia bola spracovaná pod vedením konzultantov z ra-

dov pedagógov a vedeckovýskumných pracovníkov. Veríme, že zaujímavé témy oslovia aj širšie publikum, ktoré bude mať možnosť prečítať si texty jednotlivých príspevkov v zborníku (bude zverejnený na webových stránkach fakulty a univerzity).

Sympóziium už tradične ponúka študentkám a študentom príležitosť zdokonaľiť si svoje argumentačné a komunikačné schopnosti a získať cennú skúsenosť pre svoju právnickú kariéru alebo ďalšie odborné pôsobenie.

Veríme, že toto jedinečné a obohacujúce podujatie získa ešte väčšiu pozornosť a v budúcom ročníku priláka ďalších záujemcov z radov študentov.

JUDr. Žofia Mrázová, PhD., MCL

JUDr. Natália Kalinák

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach



DOD FF UPJŠ 2025

VIAC AKO LEN PREZENTÁCIA FAKULTY



Kampus Filozofickej fakulty UPJŠ v historickom centre Košíc ožil ešte pred začiatkom aktuálneho letného semestra. Deň otvorených dverí naplnila komunitná atmosféra, rôznorodé aktivity a živé diskusie.

Filozofickú fakultu navštívilo množstvo stredoškôľakov. Medzi nimi aj „známe tváre“, ktoré sme stretli už v jeseni na celouniverzitnom dni otvorených dverí. Prišli nielen tí, ktorí sa chceli uistiť vo svojom rozhodnutí, ale aj naši súčasní kolegovia so svojimi mladšími, zatiaľ váhajúcimi súrodencami. Tento deň je určený práve pre nich – zvedavých maturantov stojacich pred zásadnou voľbou.

Výber vysokej školy je jedným z naj-

dôležitejších krokov mladého človeka a je len málo momentov, ktoré dokážu byť také kľúčové ako živá skúsenosť so svojou budúcou fakultou.

Jednotlivé katedry si pre záujemcov pripravili rôznorodý program, ktorý podčiarkol pestrosť štúdia humanitných a spoločenských vied. Azda najvyhľadá-



vanejšia bola Katedra psychológie FF UPJŠ:

„Veľkým lákadlom bolo psychologické laboratórium, kde si návštevníci mohli vyskúšať meranie reakčného času a nazrieť do zákulisia psychologického výskumu pod vedením odbornej asistentky,“ opisuje doktorand **Mgr. Adam Pekarčík**.

Stredoškólači mali príležitosť otestovať aj svoje vedomosti. Hravý kvíz, ktorý si pre nich pripravili na katedrách filozofie či politológie, vzbudil medzi študentmi veľký záujem.

„Tento rok sme sa tešili z bohatej účasti a množstva študentov, ktorí sa aktívne zapojili do našich aktivít,“ hodnotí doktorandka z Katedry politológie FF UPJŠ **Mgr. Mária Denciová**.

Obe katedry obohatili svoje programy o informačné prednášky.

„Navštívili nás najmä budúci študenti medziodborových programov, ktorí sa momentálne rozhodujú medzi filozofiou a etickou výchovou. Veľmi ma teší, že som sa stretla aj so serióznym záujmom,“ dodáva **Mgr. Klaudia Kováčová**, doktorandka na Katedre filozofie FF UPJŠ.

Záujemcovia o štúdium sociálnej práce si mohli vyskúšať prácu poradcu na Linke detskej dôvery, a to v inscenovanej podobe, ale aj v reálnej komunikácii v rámci rovesníckej komunity. Určite ich potešil aj veselý kanisterapeutický psík Bart.

„Novinkou bola výstava Spoločne v trinástej komnate... alebo keď fotografia prehovorí. Študenti tu našli fotografie a film z projektu Photovoice ako inovatívna metóda advokácie sociálnych potrieb ľudí so sluchovým postihnutím,“ dopĺňa **doc. Mgr. Soňa Lovašová, PhD., univerzitná profesorka**.

Atraktívnou voľbou je nepochybne aj štúdium jazykov.

„Najväčšou atrakciou bolo tlmočnické laboratórium. Študenti sa tu oboznámili s tým, ako môže vyzeráť ich povolanie po absolvovaní anglického alebo francúzskeho modulu. Viacerí tiež využili možnosť rozprávať sa s naším anglickým lektorom,“ hovorí **Mgr. Veronika Hudáková** z Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UPJŠ.

Zaujímavý program si pripravili aj študenti nemčiny.

„So záujemcami sme posedeli pri káve. Predstavili sme im možnosti štúdia germanistiky, tiež sme im avizovali pripravovaný program nemčina pre firemnú prax,“ vraví **Bc. Maroš Mozola**.

„Vďaka nadácii Volkswagen Stiftung



k nám prišli aj naši bývalí absolventi, ktorí študentom predstavili možnosti uplatnenia sa v praxi,“ pridáva sa **Bc. Adrián Reviľak**.

Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie zvolila metódu otázok a odpovedí.

„V rozhovoroch s potenciálnymi uchádzačmi sme sa odvíjali od toho, čo ich zaujíma. Tiež sme im rozprávali o vlastných skúsenostiach. Predstavili sme im ponuku programov aj rozvrhy súčasných študentov a oblasti, v ktorých sa ako absolventi dokážu uplatniť,“ zhŕňa doktorandka **Mgr. Daša Rešetárová**.

Na dialóg vsadila aj Katedra histórie FF UPJŠ.

„Záujemcov sme previedli katedro-

vým životom a v diskusii sme im odpovedali na ich zvedavé otázky. Účasť ma presvedčila o tom, že záujem o štúdium histórie neutícha,“ poznamenáva **Mgr. Viktória Švigárová**.

Filozofická fakulta UPJŠ si pre svojich budúcich poslucháčov pripravila bohatý program. Významne doň prispeli aj kolegyně a kolegovia, ktorých postrehy vystavali tento článok.

Koncepcia „študenti študentom“ sa aj pri tohtoročnom Dni otvorených dverí FF UPJŠ osvedčila ako úspešná.

Mgr. Timotej Mikloš

Foto: **Samuel Tatar**

Monika Tkáčová

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

MEDZINÁRODNÝ KURZ K DEJINÁM HOLOKAUSTU



Nové priateľstvá, interaktívne vzdelávanie, „networking“, pútavé prednášky a diskusie, ale aj zložité témy a rozhovory o neľahkej situácii v Izraeli – v takomto duchu sa niesol prvý novembrový týždeň 2024 na Katedre histórie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Vybraní študenti bakalárskeho stupňa štúdia na Katedre histórie FF UPJŠ – spoločne s jej doktorandmi a skupinou izraelských študentov z Tel-Hai College – sa zúčastnili na medzinárodnom kurze k dejinám holokaustu pod názvom „History of the Holocaust. Society and Culture in Israel in 1967–1987“.

Spoločne strávený týždeň bol rozdelený na vzdelávacie a poznávacie aktivity v Košiciach a na poznávanie židovských dejín a kultúry naprieč Slovenskom. Na otvorení kurzu sa podieľali **Dr. Tamir Hod**, vedúci Centra pre výskum, výučbu a pripomínanie holokaustu na

Tel-Hai College, a vedúci Katedry histórie FF UPJŠ **prof. PaedDr. Martin Pekár, PhD.**, ktorí poukázali na dôležitosť vzdelávania v oblasti dejín holokaustu a na úspešnú spoluprácu medzi našou univerzitou a Tel-Hai College.

Účastníci kurzu sa od prvej chvíle aktívne zapájali do série workshopov, v rámci ktorých sa oboznámili s príbehmi preživších holokaustu a odkazovali na rôzne aspekty židovskej histórie

a kultúry. Workshopy boli efektívne kombinované s prednáškami **prof. Hanny Yablony** (Ben-Gurion University of Negev, Izrael), **Dr. Tamira Hoda** (Tel-Hai College, Izrael), **prof. PaedDr. Martina Pekára, PhD.** (FF UPJŠ v Košiciach), a **doc. ThDr. Petra Borzu, PhD., univ. prof.** (FF UPJŠ v Košiciach). Študenti tak paralelne získavali vedomosti z histórie dvoch rozličných, a predsa podobných národov. Počas intenzívnych diskusií sa



participantami navzájom obohacovali vlastnými názormi a postojmi, ktoré často pokračovali aj mimo prednáškových blokov. Kurz tak vo významnej miere prispel aj k rozvoju interkultúrnej komunikácie a jazykových kompetencií študentov.

V priebehu dní strávených v Košiciach študenti – popri prehliadke mesta a jeho pamiatok – navštívili aj zástupcov Židovskej náboženskej obce v Košiciach, vďaka ktorým mali možnosť stretnúť a vypočuť si dvoch preživších holocaustu a počas spoločnej večere im adresovať svoje otázky.

V druhej polovici kurzu sa účastníci presúvali naprieč Slovenskom po stopách slovenskej histórie a tiež histórie židovského obyvateľstva na Slovensku. Doterajšie poznatky si prehĺbili návštevou Ortodoxnej synagógy v Prešove, návštevou železničnej stanice v Poprade, Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici či Banického múzea v Banskej Štiavnici.

Posledné dni kurzu boli venované návšteve Múzea holocaustu v Seredi a diskusii s jeho riaditeľom **PhDr. Martinom Korčokom, PhD.** Nechýbala komentovaná prehliadka Ortodoxnej synagógy v Bratislave a diskusia s riadi-



teľom Židovského komunitného múzea **Mgr. Marošom Borským, PhD.**

Intenzívne strávený týždeň, plný obohacujúcich aktivít, prednášok a stretnutí, silných momentov a výnimočných chvíľ, zanechal vo všetkých zúčastnených silný odkaz. Tento kurz, ktorý sa uskutočnil vďaka projektu Izraelského inštitútu a finančnej podpore UPJŠ, môžeme považovať za veľmi

príjemný dôkaz prehlbovania vzťahov a spolupráce medzi UPJŠ a Tel-Hai College, zakotvených v memorande o porozumení z augusta 2023. Množstvo podnetov a návrhov, ktoré odzneli počas tohto týždňa, predpokladá intenzívnu spoluprácu aj v budúcnosti.

Mgr. Viktória Švigárová

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach





VÝSTAVA MEMENTO HOMINIS – PAMÄTAJ NA ĽUDSKOSŤ!

Študentky a študenti Katedry histórie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach realizovali začiatkom letného semestra – v týždni od 10. do 14. februára 2025 – výstavu s názvom „Memento hominis“, prostredníctvom ktorej pripomenuli širokej verejnosti 80. výročie oslobodenia mesta Košice a ukončenia represálií počas vlády Strany šípových krížov v Košiciach.



Podujatím chceli vyslať jasný signál, že je nesmierne dôležité hovoriť aj o tých udalostiach z našej histórie, na ktoré nemôžeme byť v žiadnom prípade hrdí, avšak majú o to väčší potenciál poukázať na **význam demokracie a ochrany ľudských práv** v našej prítomnosti.

Výstava bola praktickým výstupom z predmetu **história vo verejnom priestore**, ktorý študentky a študenti

Katedry histórie FF UPJŠ absolvovali v zimnom semestri akad. roka 2024/2025 pod vedením **PaedDr. Alžbety Šniežko, PhD.** – s cieľom naučiť sa aplikovať poznatky historickej vedy smerom k širokej verejnosti, otvorene spolupracovať s rôznorodým publikom a tiež reflektovať realizovaný projekt s cieľom vyhodnocovať efektívne aj menej efektívne postupy pri práci s verejnosťou.

Koncept výstavy bol postavený na čísle 12 – to predstavuje 12 náhodne vybraných Košičanov, ktorí boli počas vlády Strany šípových krížov 6. januára 1945 verejne popravení, a to obesením na stromoch na košickej Hlavnej ulici (v tom čase niesla názov „Fó utca“). Na realizovanej výstave tieto obeť symbolicky znázorňovali stromy v areáli kampusu Filozofickej fakulty UPJŠ na Moy-

zesovej ulici v historickom centre Košíc, okolo ktorých sa na bielom plátne v 12 vetách chronologicky odohrával tragický príbeh z dejín mesta Košice počas vlády tzv. nyilašovcov.

Každý strom – podobne ako popravené obeť pred 80 rokmi – niesol na svojom pomyselnom „krku“ nápis vyjadrujúci kľúčové slová, ktorými chceli študentky a študenti KH FF UPJŠ tlmočiť verejnosti dôležité poslanstvo, že **minulosť je vždy prítomná**. Stromy, ktoré boli na Hlavnej ulici v Košiciach svedkami tejto tragédie, boli zoťaté – s presvedčením, že sa zabudne aj na spáchané hrôzy. Našou spoločnou zodpovednosťou je však na tieto a podobné udalosti z našich dejín nezabúdať, práve naopak. Musia nám slúžiť ako memento toho, ako tragicky sa môže skončiť rozdeľovanie na „MY“ a „ONI“ aj v zdanlivo – na prvý pohľad – bežných témach, ktoré rezonujú v našej spoločnosti.

„Osobitne pre nás – autorky a autorov prezentovanej výstavy a zároveň budúce učiteľky a budúcich učiteľov dejepisu – je odovzdávanie historickej skúsenosti s udalosťami, ktoré formovali našu prítomnosť, povoláním, ktoré sme si vybrali, na začiatku možno ani netušiac, akú veľkú zodpovednosť ponesieme na svojich pleciach. Dnes, uvedomujúc si dôležitosť učenia o minulosti pre našu prítomnosť, chceme aj prostredníctvom tejto výstavy jasne a odvážne komunikovať poslanstvo, ktoré dokážeme sformulovať len vďaka historickej vede: *Memento hominis! Pamätaj na ľudskosť!*“ deklarujú študentky a študenti histórie na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach.

Súčasťou výstavy bol **interaktívny portál**, ktorý sprostredkúval online spojenie v reálnom čase s kampusom Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, za čo patrí vďaka vedúcemu Katedry histórie Filozofickej fakulty UMB **PhDr. Rastislavovi Kožiakovi, PhD.**, a tamojšiemu študentskému spolku. Portál bol inštalovaný s cieľom vizuálne prepojiť dve mestá a vzájomne „zdieľať“ – pre nás taký samozrejvý – **pocit slobody**, odzrkadľujúci sa vo všednej každodennosti, ktorá však pred 80 rokmi vôbec nebola samozrejmosťou.

Návštevníčky a návštevníci výstavy mohli zanechať aj písomný alebo audiovizuálny odkaz o tom, ako si predstavujeme našu krajinu o ďalších 20 rokov. Odkazy boli uložené do **časovej kapsuly**, ktorú vyrobili študenti a ktorá bude otvorená v roku 2045 – pri príležitosti



100. výročia oslobodenia Košíc.

Názorové, kultúrne, etnické, jazykové či náboženské rozdiely medzi ľuďmi sú prirodzené, sú stáročia prítomné a nepochybne budú formovať našu budúcnosť ďalšie tisícročia. Majú však aj niečo spoločné. Nositeľmi všetkých týchto rozdielov sú vždy ľudia. To „MY SAMI“ sme zároveň aj „TÍ DRUHÍ“...

Snažme sa preto, aby sme v našich

každodenných rozhovoroch, rozhodnutiach a skutkoch, či už osobne alebo v online priestore, neboli sami sebe nepriateľmi. Naša spoločná podstata – to, čo nás robí ľudskými –, je silnejšia ako všetko, čo nás rozdeľuje. **Memento hominis!**

Bc. Viktória Titová

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



DISKUTOVALI SME S EUROPOSLANCOM LUDOVÍTOM ÓDOROM

Filozofická fakulta UPJŠ – v spolupráci s Katedrou politológie FF UPJŠ – pripravila pre študentov v závere zimného semestra zaujímavé podujatie. Pozvanie do diskusie prijal poslanec Európskeho parlamentu, bývalý predseda vlády SR a viceguvernér Národnej banky Slovenska – pán Mgr. Ľudovít Ódor. Pred začiatkom podujatia hosťa prijala dekanka Filozofickej fakulty UPJŠ prof. Mgr. Renáta Pánocová, PhD., na krátkom stretnutí s členmi vedenia fakulty. **Vzápätí Ľudovíta Ódora privítala zaplnená Historická aula Rektorátu UPJŠ.**

Témou diskusie so študentmi Filozofickej fakulty UPJŠ bola **Budúcnosť Európskej únie a Slovenska vnej**, čo otvorilo priestor na mnohé zaujímavé otázky týkajúce sa aktuálneho vývoja v európskom spoločenstve. Po krátkom úvodnom slove Ľudovíta Ódora, v ktorom predstavil svoje aktuálne pôsobenie v Európskom parlamente a súčasné politické výzvy, bol otvorený priestor na otázky študentov, či už prostredníctvom platformy Slido, ale aj osobne.

Otázky študentov sa venovali širokému spektru tém. Zaujímali sa napríklad o to, ako môže zvolenie Donalda Trumpa za prezidenta USA ovplyvniť Európu a NATO, pýtali sa na možné scenáre budúceho vývoja vnútri EÚ či na spôsoby, ako zvýšiť spoluzodpovednosť Slovincov a Slovákov za dianie v Únii a ich zapojenie sa do eurovolieb.

Ľudovít Ódor vo svojej odpovedi zdôraznil, že kľúčom na zlepšenie vzťahu občanov k EÚ je väčšia angažovanosť politikov aj mimo predvolebných období, keďže len dlhodobá a poctivá práca môže zvýšiť dôveru verejnosti. V súvislosti s Donaldom Trumpom uviedol, že jeho nepredvídateľnosť sťažuje odhad následkov jeho zvolenia pre Európu. V otázke budúceho vývoja EÚ podčiarkol dôleži-



tosť modernizácie a ekonomického rastu.

Študentské otázky boli širokospektrálne a dotýkali sa mnohých aktuálnych tém. Odpovede Ľudovíta Ódora boli odborné, ale často podané s humorom, čo prispelo kuvoľnenej a príjemnej atmosfére. Diskusia tak priniesla množstvo zaujímavých podnetov na analýzu aktuálneho stavu Európskej únie a hľadanie riešení nastávajúcich problémov. Po diskusii si hosť našiel čas aj na krátke osobné stretnutia a rozhovory s prítomnými študentmi.

Od ostatnej návštevy Ľudovíta Ódora na Filozofickej fakulte UPJŠ, počas ktorej – ešte ako viceguvernér NBS – predstavil svoju publikáciu *Rýchlokurz geniality*,

uplynuli dva roky. Rovnako ako vtedy, aj teraz študentom ponúkol množstvo cenných poznatkov, inšpiratívnych myšlienok a podnetov na zamyslenie, za čo mu patrí naše úprimné poďakovanie.

Ďakujeme aj všetkým prítomným študentom – za aktívnu účasť a zaujímavé otázky, ktoré obohatili priebeh podujatia – a tiež organizátorom, ktorí zabezpečili hladký priebeh diskusie a vytvorili priestor na cennú výmenu názorov. Tešíme sa na ďalšie podobné podujatia.

Mgr. Mária Denciová
Mgr. Tomáš Dvorský, PhD.

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



ŠACH AKO ŠPORTOVÁ AKTIVITA

Študenti UPJŠ si môžu počas štúdia zvoliť aj predmet športové aktivity. Od roku 2015 je ich súčasťou aj šach – ako intelektuálny šport. Záujem o túto aktivitu je veľký, a to nielen medzi slovenskými, ale aj zahraničnými študentmi UPJŠ. Prečo si zvoliť práve tento naoko „netradičný“ šport?

Nájsť jednotnú definíciu šachu nie je možné. Každý majster tejto hry ju definoval a vnímal inak, pre každého hráča znamená niečo iné. Napriek tomu ide o jednu z najpopulárnejších hier, ktorej sa venujú stovky miliónov ľudí po celom svete. Dvaja bývalí majstri sveta sa o šachu vyjadrili takto:

Robert James Fischer: „Šach je záležitosťou delikátneho úsudku, poznania, kedy udrieť a ako sa stiahnuť.“

Anatolij Karpov: „Šach je nádherný šport. Od každého, kto sa chce zlepšovať, vyžaduje znalosti a sebaobetovanie.“

Výhodou šachu je jeho flexibilita. Jeden zápas môže trvať od minút až po niekoľko hodín. So súperom môžete hrať osobne, za fyzickou šachovnicou, alebo online prostredníctvom množstva bezplatných portálov. Záleží iba na vás, koľko času chcete venovať jednej partii.

Výučba praktického šachu prebieha v šachovej miestnosti TJ Slávia UPJŠ na Medickej 6 pod vedením **prof. RNDr. Stanislava Vokála, DrSc.** Študenti sú rozdelení do dvoch kategórií – začiatočníci a pokročilí. Pri výučbe začiatočníkov aktívne pomáha **Bc. Andrej Kokavec**, reprezentant UPJŠ a národný rozhodca.

Cielom je vysvetliť základy šachovej hry – od otvorenia partie cez taktiku a stratégiu až po úvod do koncoviek. V bezprostrednej súvislosti sa pritom učí aj história šachovej hry.

Na šachovom krúžku pre pokročilých sa organizujú turnaje s cieľom nájsť víťaza – študenti navzájom súperia a následne analyzujú svoje partie v snahe zlepšiť sa. Tieto turnaje sa z roka na rok rozširujú a naberajú na sile. Účasť na turnajoch pritom nie je limitovaná schopnosťami alebo znalosťami šachu – vie sa zúčast-



Účastníci šachového turnaja pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva – zľava víťaz T. Ivanov, M. Popovič, S. Vokál, D. Džupin, A. Kokavec, S. Babják, S. Šofranková, A. Verbovský, M. Harvan a J. Petro

niť hráč každej úrovne. Nie je vylúčená ani individuálna výučba pre študentov, ktorí sa chcú venovať štúdiu šachu do väčšej hĺbky.

V prípade, že by ste sa chceli šachu venovať na vyššej než amatérskej úrovni, existuje možnosť reprezentovať UPJŠ aj na oficiálnych šachových turnajoch. V ligových súťažiach má naša univerzita viacero tímov – od slovenskej prvej ligy až po štvrtú. Študenti teda môžu za šachovnicou priamo zápoliť za svoju univerzitu. **Šachový oddiel pri TJ Slávia UPJŠ** rád prijme do svojich radov každého nového člena, ktorý ho chce reprezentovať.

Tento šport má aj svoju „umeleckú“ stránku spočívajúcu v **kompozičnom šachu**, ktorého zmyslom nie je hrať s iným hráčom, ale tvoriť a následne riešiť úlohy zamerané na rôzne aspekty šachovej partie.

Skladanie a riešenie šachových úloh vedie jeden z najväčších odborníkov kompozičného šachu na Slovensku prof. Stanislav Vokál, ktorý sa tomu venuje už desiatky rokov. Je bývalý majster Československa a Slovenska v skladaní mnohoťahových šachových skladieb. O tejto problematike napísal dve monografie

a jeho kniha *Veľká šachovnica* (2018) sa používa pri výučbe. V oblasti skladania je naďalej aktívny práve na šachovom krúžku, kde sa riešeniu a skladaniu problémov venuje spolu so študentmi. Viaceré z úloh zložených na krúžku boli už medializované, napríklad v denníku *Pravda* nedávno predstavili prvú šachovú úlohu **študentky Filozofickej fakulty UPJŠ Bc. Annamárie Kekelákovéj**.

Zlepšenie sa v šachu si vyžaduje dlhodobú, sústavnú a tvrdú prácu. Napriek tomu, ako zložito a odradzujúco to môže znieť, šach so sebou prináša značné benefity, medzi ktoré patrí najmä zlepšenie sústredenia, predvídavosti a pamäti.

Šach rozširuje kreativitu a tvorivé schopnosti. Treba spomenúť aj úžasnú komunitu šachistov, ktorí sú radi za každého nového člena, o ktorého sa rozrastú – človek v nej spozná ľudí, s ktorými by sa inak v živote možno nikdy nestretol.

Šach je koniec koncov spoločenská hra, ktorú musia hrať dvaja...

Bc. Andrej Kokavec
prof. RNDr. Stanislav Vokál, DrSc.

Ústav telesnej výchovy a športu
UPJŠ v Košiciach

Viedeň

NA CESTE ZA HISTÓRIOU

Katedra germanistiky Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach opäť dokázala, že štúdium nie je len o pasívnom prijímaní informácií, ale o živom kontakte s kultúrou a históriou. V novembri 2024 sa študenti germanistiky, spolu so svojimi vyučujúcimi – vedúcou Katedry germanistiky FF UPJŠ doc. PaedDr. Ingrid Puchalovou, PhD., Dr. rer. pol. Michaelou Kováčovou a Mgr. Alexandrou Popovičovou, PhD. –, zúčastnili na filologicko-historickej exkurzii vo Viedni, ktorá vyústila do komplexného zážitku spájajúceho vzdelanie, kultúru a spoločenský život.

Program exkurzie, ktorý starostlivo naplánovali členovia katedry, zahŕňal návštevu ikonických miest a pamiatok Viedne, ako je majestátna katedrála Stephansdom, námestia Heldenplatz, Karlsplatz či zámok Hofburg, ktoré nás všetkých ohúrili svojou historickou hodnotou a architektonickou prepracovanosťou. V rámci prehliadky mesta sme si vychutnali aj čaro viedenskej kaviarskej kultúry, ktorá podnecovala rozhovory a zblížovala študentov s ich pedagógmi v neformálnom prostredí.

Vďaka dobrým vzťahom s **Mgr. Michalom Dvoreckým, PhD.**, ktorý pôsobí v Inštitúte germanistiky Viedenskej univerzity, sme mali možnosť navštíviť univerzitný areál a oboznámiť sa s možnosťami štúdia nemčiny a výskumu na tejto univerzite. Počas prehliadky kampusu sme obdivovali busty významných osobností, ktorých diela a pôsobenie zanechali výraznú stopu vo Viedni – medzi nimi nechýbali ani Slováci Ján Kollár, Karol Kuzmány, Jozef Petzval a iní.

Kultúrne vrcholy exkurzie zahŕňali návštevu divadla, múzea Belvedér a tereziánskej knižnice. Muzikálne predstavenie *Der Alpenkönig und der Menschenfeind* (voľne prel. „Alpský kráľ a mizantrop“) v divadle Josefstadt nás nadchlo svojou dramatickosťou, humo-



rom a nadčasovosťou, o čom svedčili aj naše usmiate tváre a „standing ovation“ celého divadla. Impozantná atmosféra palácového komplexu Belvedér, v ktorého horných častiach sídli Rakúska galéria, podnietila študentov a **Dr. rer. pol. Michaelu Kováčovú** do dišputy o využití umenia vo vyučovaní nemčiny ako cudzieho jazyka.

Zvláštnu pozornosť si získalo stretnutie s **Mgr. Katharínou Bočkayovou**, absolventkou Katedry germanistiky FF UPJŠ v Košiciach, ktorá sa stala historicky prvou ženskou knihovníčkou viedenskej Bibliotheca Theresiana. Katharína nám zaujímavo priblížila prácu knihovníčky v historických priestoroch akadémie a odhalila fascinujúce zákulisie

jej práce. Dokonca sme mali možnosť nahliadnuť do cenných zbierok knižnice a dozvedieť sa viac o ich jedinečnom význame. Mnohých účastníkov tento moment inšpiroval k zamysleniu sa nad rozmanitými možnosťami kariérneho uplatnenia po skončení štúdia na našej katedre.

Nemohla chýbať ani návšteva vianočných trhov, ktoré svojou sviatočnou atmosférou dotvorili jedinečný obraz Viedne. Pri horúcom punči a svetle vianočných ozdôb sme si užili príjemné chvíle, ktoré boli nielen oslavou blížiacich sa sviatkov, ale aj posilnením vzťahov medzi vyučujúcimi a študentmi.

Exkurzia do Viedne je ďalším dôkazom, že na Katedre germanistiky FF UPJŠ sa vždy niečo deje. Po roku plnom podujatí – počnúc spoluorganizovaním 34. ročníka Krajského kola Olympiády v nemeckom jazyku cez návštevy nemeckého kultúrneho atašé a predstaviteľov nemeckej kultúry na Slovensku, autorské čítania, workshopy pre učiteľov nemčiny, rozmanité aktivity pre žiakov základných a stredných škôl až po spoluúčasť na organizovaní Nemeckých jazykových dní – sa už teraz tešíme na nové výzvy a zážitky, ktorých súčasťou bude katedra germanistiky v roku 2025.

Mgr. Sofia Bednarčíková

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



NA NAŠEJ UNIVERZITE ŠTUDUJE NAJLEPŠÍ ROZHODCA

RENÉ GRICH: PO PIATICH ROKOCH PRAXE VIDÍM,
ŽE TO NIE JE LEN „BEHANIE PO IHRISKU“, ALE SERIÓZNA CESTA

Slovenský futbalový zväz nedávno ocenil Reného Gricha ako najlepšieho rozhodcu v mládežníckych súťažiach Východoslovenského futbalového zväzu. Študent anglického jazyka pre európske inštitúcie a ekonomiku na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach mal k futbalu blízko od mala. Vyrastal v Plavnici, kde prešiel všetkými mládežníckymi kategóriami. Kariéru rozhodcu sa začal naplno venovať v roku 2019. Okrem toho prekladá titulky a dabingové scenáre. René momentálne smeruje k úspešnému ukončeniu štúdia. **Kam povedú jeho ďalšie kroky? Prezradil v rozhovore pre časopis Universitas Šafarikiana.**

Čo robí pozíciu rozhodcu špecifickou?

Ludia vnímajú futbal najmä z perspektívy hráča. Rozhodcovský pohľad je však úplne iný. Na ihrisku čelím tlaku 22 hráčov, ktorí očakávajú, že rozhodnem v ich prospech. Okrem nich sú tam aj tréneri, realizačné tímy a stovky fanúšikov, ktorí sledujú každý môj krok. Som ten, kto udržiava hru v rámci pravidiel. Robím rozhodnutia, ktoré vždy niekoho potešia a iného nahnevajú. Azda najväčšou výzvou je nutnosť rozhodovať sa v zlomku sekundy, bez možnosti vrátiť sa späť a opraviť prípadnú chybu. Ak rozhodnem nesprávne, musím sa cez to preniesť a pokračovať ďalej. Pochybnosti ma nemôžu ovplyvniť – mohlo by to mať negatívny dosah na ďalšie rozhodnutia.

Stáva sa aj to, že po čase sa stretнем s tímom, ktorý nezabudol na náš predchádzajúci zápas. „Pred tromi týždňami si nás odpálil!“ Podobné reakcie nie sú výnimočné. Hráči aj fanúšikovia často vnímajú rozhodcu ako nepriateľa a ne-



raz ho obviňujú zo zaujatosti. Pravdou však je, že rozhodovanie je mimoriadne náročné a nie vždy je možné mať na ihrisku dokonalý prehľad. Hoci sa snažíme byť nestranní a robiť správne rozhodnutia, isté situácie v nás aj tak zanechajú pochybnosti. Nad niektorými rozhodnutiami zvyknem premýšľať aj večer pred spaním.

Spomínate tlak pri rozhodovaní. Ovplynul vás niekedy?

Jednoznačne. Keď som začínal, tlak zo strany divákov a hráčov ma ovplyvňoval oveľa viac než dnes. Vtedy som si jednoducho netrúfol zapísať niektoré situácie – napríklad také, keď sa faul odohral priamo pri tribúne plnej domácom. Hoci som vedel, že ide o jasné porušenie pravidiel, radšej som nezasiahol. Tieto emócie z hľadiska som sa musel naučiť ignorovať.

S pribúdajúcimi skúsenosťami si človek osvojí určitú „rozhodcovskú taktiku“. Naučí sa, že občas je podstatné získať si hráčov či divákov na svoju stranu rozhodnutím, ktoré ich upokojí. Takýmto spôsobom zabráni vzplanutiu vášní divákov, od ktorých sa to následne preniesie na hráčov. Pravidlá futbalu sú

jedna vec, ale reálne stratégie, s ktorými sa stretávam na ihrisku, sú druhá vec. Skúsení hráči vedia, ako padnúť, kedy na rozhodcu zakričať, dokonca aj to, ako si ho získať, preto je dôležité predvídať vývoj situácie.

Rozhodovanie nie je len o znalosti pravidiel, ale aj o psychickej odolnosti. Hráč, ktorý spraví chybu, má za sebou tím, ktorý ho podrží. Rozhodca je v tom sám. Ak sa pomýli, nesie si to so sebou celý zápas. Aj to je jeden z dôvodov, prečo je táto rola taká špecifická.

Aké ďalšie výzvy môžu vzniknúť na ihrisku?

Jedna zásadná nastáva vtedy, keď nevidíte dôležitý moment. Ak v strede poľa nastane faul, jeho odpískanie nemusí výrazne ovplyvniť zápas, no ak sa podobná situácia odohrá v šestnástke a ide o potenciálnu penaltu, rozhodnutie môže mať zásadný dosah na výsledok hry. Tento problém nastáva, keď vám v rozhodujúcej chvíli prebehnú hráči pred očami a zakryjú vám výhľad – všetci na štadiónevidia, čo sa stalo, len vy nie. Od rozhodcu sa očakáva, že bude mať vždy jasný prehľad o hre, lenže ak nevidí, nemôže písať. Práve vtedy býva „tým

najhorším“ – ľudia často nerozumejú, prečo nerozhodol...

Tieto situácie dokážu riešiť videoasistenti, však?

Áno, v profesionálnych ligách – popri troch rozhodcoch, ktorí sú priamo na ihrisku, existuje aj tím videoasistentov rozhodcu (VAR), ktorý sleduje zápas z miestnosti s monitormi, a to buď priamo na štadióne, alebo v inom meste. Zvyčajne sú to ďalší dvaja až štyria arbitri, ktorí majú možnosť opraviť niektoré rozhodnutia. Ich právomoci sú však obmedzené. Zväčša zasahujú len v troch situáciách: pri uznaní alebo neuznaní gólu, pri udelení či neudelení červenej karty a pri posúdení penalty. Tieto situácie sú kľúčové, pretože majú priamy vplyv na výsledok zápasu. Ak rozhodca urobí chybu v iných častiach hry, povedzme pri posúdení faulu v strede poľa, videoasistent do toho nemôže zasiahnuť. Rozhodca zostáva odkázaný len na seba, prípadne na svojich asistentov na ihrisku.

Zavedenie tohto systému je náročné z finančného aj technického hľadiska. Na Slovensku je dostupný len v najvyššej súťaži – podobne ako vo väčšine európskych krajín, kde ho zvyčajne využívajú len v prvej lige. V nižších súťažiach na to nie sú ani prostriedky, ani potrebná infraštruktúra.

Získali ste titul najlepšieho mladého rozhodcu. Čo bolo pre porotu kľúčové?

Keď rozhodujeme stretnutia dospelých, na zápase je vždy prítomný delegát – pozorovateľ, ktorý hodnotí náš výkon. Dostávame zaň známky. Hodnotenie závisí od viacerých faktorov, pričom najzávažnejšie sú tri situácie: správne uznanie gólu, udelenie červenej karty a posúdenie pokutového kopu. Ide teda o rovnaké situácie, ktoré pozoruje VAR. Ak sa v jednej z nich rozhodneme nesprávne, známka automaticky klesá.

Na naše výkony dohliada komisia rozhodcov, ktorá eviduje každé hodnotenie a môže rozhodnúť o dočasnom pozastavení činnosti – zvyčajne na jedno stretnutie. Delegáti sledujú aj detaily ako štýl behu či pohyb na ihrisku. Počas celej sezóny sa tak vytvára komplexný obraz o výkonnosti rozhodcu: sleduje sa, koľko chýb urobil, aké dostal hodnotenia, koľkokrát mal stopku. Okrem toho nám poskytujú spätnú väzbu aj samotné kluby. Keď rozhodca podá dobrý výkon, aj napriek drobným chybám mu po zá-

pase hráči či funkcionári podajú ruku a ocenia jeho prácu. Povedia napríklad: „Urobil si chybu, ale celkovo to bolo super. Si mladý, makaj na sebe ďalej!“ Takéto slová dokážu povzbudiť.

Pokiaľ ide o ocenenie, konkrétne kritériá, podľa ktorých sa porota rozhodovala, nepoznám. Som však vďačný, že som ho získal. Vnímam to ako motiváciu, aby som na sebe pracoval ešte viac. Mimochodom, bol to skutočne prestížny galavečer – moderoval ho športový komentátor Slavomír Jurko a v publiku sedeli aj významné osobnosti slovenského futbalu.

Ovplyvnil tento úspech vaše úvahy o kariére po absolvovaní štúdia?

Mojou prioritou ostáva štúdium, ale uvedomujem si, že aj rozhodovanie má svoju perspektívu. Veď rozhodcovia, ktorí by sa tejto profesii venovali na plný úväzok, nie sú ani v najvyššej slovenskej lige. Je to však beh na dlhú trať. Verím, že ak budem zlepšovať svoju kondíciu, zvládať fyzické testy a udržiavať si prehľad v pravidlách, môžem sa posunúť ďalej. Ocenenie vnímam ako znamenie, že to, čo robím, má zmysel. Po piatich rokoch praxe vidím, že to nie je len „behanie po ihrisku“, ale seriózna cesta.

Na druhej strane, preklad ma baví. Už na strednej škole som sa zúčastnil na viacerých ročníkoch prekladateľskej súťaže Juvenes Translatores, ktorú organizuje Európska komisia. Aj som uspel, čo ma nasmerovalo k štúdiu prekladu na univerzite.

V bakalárskej práci som sa venoval obžalobe v prípade Jána Kuciaka. Keďže anglický a slovenský právny systém sú odlišné, veľkou výzvou bolo nájsť presné ekvivalenty pre právne pojmy. Musel som sa sústrediť nielen na terminológiu, ale aj na kontext a význam jednotlivých formulácií. Aj moja diplomová práca by sa mala pohybovať v oblasti právneho prekladu. Trestné právo ma zaujíma najviac. Viem si predstaviť, že v budúcnosti sa budem venovať právnemu, prípadne súdnemu prekladu alebo tlmočeniu. Získanie tejto kvalifikácie si však vyžaduje čas – kým človek dosiahne úroveň úradného prekladateľa so všetkými potrebnými certifikátmi a pečiatkou, trvá to niekoľko rokov.

Rozhodovať (sa) musíte aj pri preklade seriálov. Mám na mysli „kreatívne riešenia“ prekladateľských výziev. Ako ich riešite?

Prekladal som rôzne typy seriálov – Zlatú horúčku, NCIS: Origins, Deadliest Catch, dokumentárny seriál o kraboch na Aljaške. Každý seriál prináša vlastné výzvy. Môže byť náročné pochopiť špecifický slang či odborné výrazy. V takých prípadoch si často pomáham umelou inteligenciou – napíšem jej, aký seriál prekladám, a spýtam sa na význam konkrétnej vety či výrazu v danom kontexte. Vo väčšine prípadov je jej odpoveď presná. Overujem si ju aj pri ďalších epizódach, kde vidím, či navrhovaná terminológia „sedí“. Samozrejme, nie vždy je AI spoľahlivá. Informácie si overujem aj cez fanúšikovské fóra, odborné články a iné zdroje.

Najväčšou výzvou pri preklade titulkov a dabingových scenárov je dodržanie technických požiadaviek klienta. Angličtina býva v seriáloch dynamickejšia, rýchlejšia než slovenčina. Hovorové výrazy sú skrátené, ale v preklade musia byť zrozumiteľné a zároveň spisovné. To znamená, že musím hľadať kompromis – aby bol výsledok čo najpresnejší a zároveň čitateľný, musím niektoré výrazy vynechať a iné preformulovať.

Popri štúdiu sa úspešne venujete rôznym aktivitám. Čo by ste odporúčali študentom, ktorí hľadajú cestu, ako na to?

Ak chcete zvládať školu naplno, nemôže to byť jediná vec, ktorej sa venujete. Viem, je to paradox, ale ak by som sa po dni plnom výučby vrátil domov ku knihám, do mesiaca by som sa vzdal. Myslím si, že voľnočasové aktivity sú kľúč k efektívnemu zvládnutiu štúdia. Nezáleží na tom, čo to bude – či šport, umenie, hudba alebo čokoľvek iné. Dôležité je, aby ste si našli niečo, čo vás dokáže aspoň na chvíľu úplne odpútať od povinností.

Podstatný je aj správny časový rozvrh. Často počúvam, že ľudia nestíhajú. Mám však pocit, že časom veľakrát plytváme. Veď ak si po škole sadnete na hodinu k instagramu, nemôžete sa čudovať, že nemáte kedy cvičiť... Odporúčam preto spisovať si povinnosti na papier – odkedy dokedy čo robíte, kde máte „hluché miesta“ a ako ich dokážete zmysluplnejšie využiť. Ak si dokážete správne nastaviť balans medzi povinnosťami a oddychom, budete nielen produktívnejší, ale aj spokojnejší.

Pýtal sa: **Mgr. Timotej Mikloš**

Foto: **Samuel Tatar**

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach

PSYCHOLOGICKÁ PORADŇA UNIPOC

AKO SA ODHODLAŤ K UČENIU, AJ KEĎ SA MI VÔBEC NECHCE?

Niekedy je najťažší krok začať, potom to už ide samo, a preto odporúčame skrátiť čas „odhodlávania sa“ čo najviac, aby ste sa nedostali do špirály myšlienok o tom, aké ťažké je začať, čo iné by sa dalo robiť a podobne. Odporúčame príliš veľa nepremýšľať o prvom kroku a skočiť „priamo do vody“. Máme tým na mysli nezdržiavať sa prípravou, hľadáním vecí a materiálov. Všetky tieto úkony odporúčame urobiť vopred.

Ďalšou technikou je napočítať do desať a ísť sa učiť alebo použiť techniku „nádych, výdych a idem na to“. V prípade, že sa do rozmyšľania už zamotáte, skúste si predstaviť váš želaný stav (aké to bude, keď to už budem vedieť) alebo premýšľajte o tom, ako bude vyzerat' váš neželaný stav (aké to bude, resp. čo sa stane, ak to nebudem vedieť).

Tip na učenie:

Čím sú úlohy menšie, tým je väčšia motivácia pustiť sa do nich. Mozog nerád pracuje na veľkých úlohách a na úlohách, ktoré nemajú deadline. Pri predstave, že sa musíte naučiť celú knihu, vás môže prepadnúť úzkosť, že to sa azda ani nedá uskutočniť, avšak pri predstave, že si prejdete dnes doobeda prvé dve kapitoly a zajtra ďalšie dve, môže byť motivácia pustiť sa do toho oveľa väčšia, pretože vidíte koniec činnosti.

Mohol by som sa dostať na medicínu, aj keď chodím na technickú školu?

Určite, áno. Na medicínu sa môžete dostať bez ohľadu na to, na akej škole aktuálne študujete. Dôležité sú vaše schopnosti, húževnatosť a vytrvalosť, odhodlanie a – samozrejme – aj pamäť a schopnosť systematicky sa učiť.

Je pravda, že študenti gymnázií alebo zdravotníckych škôl majú istú výhodu v tom, že biológiu a chémiu majú v rámci bežného štúdia a maturity, no ak vám nechýba dostatok energie, času a chuti pracovať na sebe, môže sa to dať dobehnúť.

Treba však zvážiť aj náročnosť takej-

to cesty. Samostatné štúdium biológie a chémie môže byť časovo aj mentálne veľmi náročné, najmä ak sa s týmito predmetmi zatiaľ nestretávate v potrebnom rozsahu. Prijímacie skúšky sú náročné a vyžadujú rozsiahle vedomosti, takže je dôležité byť k sebe úprimný a odpovedať si na otázku, či máte dostatočnú disciplínu, aby ste si vedeli systematicky doplniť chýbajúce učivo.

Odporúčame tiež sledovať termíny podávania prihlášok, aby ste nič nezmeškali. Zároveň je dôležité vytvoriť si reálny plán, ako dobehnúť potrebné učivo. Môžete sa učiť samostatne, alebo sa zapojiť do prípravných kurzov – ponúka ich aj Lekárska fakulta UPJŠ, ale prebiehajú už od septembra. Zakúpiť sa dajú tiež súbory otázok na prijímacie skúšky, ktoré vám môžu pomôcť lepšie sa pripraviť.

Ak máte silnú motiváciu a vytrvalosť, určite to zvládnete. Zároveň je však dobré mať aj záložný plán – napríklad zdravotnícke alebo prírodovedné odbory, ktoré by vás mohli tiež zaujímať a mohli by predstavovať realistickejšiu cestu. Ak by ste sa potrebovali zorientovať v študijných odboroch a vo svojom kariérom smerovaní, poskytujeme u nás – v UNIPOC – aj kariérové poradenstvo.

Ako zvládať stres zo skúšok?

Môže sa stať, že počas skúškového obdobia cítite tlak, aby sa vám všetky skúšky podarilo spraviť – a o to viac, ak to má byť s čo najlepšimi známkami. Tento tlak, samozrejme, môže ovplyvňovať aj duševné zdravie študentov.

Je dôležité si uvedomiť, že tento pocit tlaku je úplne normálny. Cítiť sa v strese je prirodzená reakcia nášho tela na takéto situácie. Pomáha nám koncentrovať sa a dokončiť veci, ale niekedy toho môže byť až príliš. Prežívanie stresu sa môže prejaviť rôzne – negatívnymi myšlienkami o sebe samom, obavami z budúcnosti, stratou záujmu o veci, ktoré nám zvyčajne prinášajú radosť, problémom sústrediť sa, telesnými ťažkosťami (ako bolesti hlavy, pocit únavy, chorľavosť), pocitom úzkosti alebo smútku,

problémami so spánkom, podráždenosťou a pocitmi hnevu či zmenami v stravovaní (jete príliš veľa alebo príliš málo).

Stres a tlak môžete pociťovať zo strany školy, od rodinných príslušníkov, priateľov, spolužiakov, alebo si ho vytvárate vy sami. Možno len chcete, aby ľudia okolo vás boli hrdí na vaše výsledky a na vás. Bez ohľadu na vaše študijné výsledky, vaše duševné zdravie je dôležité, preto je potrebné rozprávať sa s ľuďmi vo vašom okolí, čo reálne zvládnete, prípadne porovnať a zrealizovať očakávania. Taktiež skúste popremýšľať nad všetkým, čo ste doteraz zvládli, či už v rámci štúdia, ale aj mimo neho. Môžete si napísať zoznam toho, čo máte na sebe radi vy sami a čo má na vás rado vaše okolie.

Ak robíme veci, ktoré nám idú dobre a ktoré máme radi, pomáha to zvyšovať aj našu sebaúctu. Tiež je dôležité neporovnávať sa s inými. Sústreďte sa na to, čo dokážete vy. Možno máte pocit, že ostatní to zvládajú oveľa lepšie, ale každý študent zvláda skúšky svojimi individuálnymi stratégiami, preto je dôležité neporovnávať sa.

Môžete mať pocit, že ste na všetko sami, že to musíte zvládnuť sami. V tom prípade si určite nájdite niekoho, s kým sa viete porozprávať o tom, ako sa práve cítite a ako prežívate toto skúškové obdobie. Možno je to priateľ, člen rodiny, niekto z vášho okolia, učiteľ alebo jednoducho niekto, komu dôverujete. Nemusíte byť s týmito pocitmi sami.

Mgr. Lenka Hudáková, PhD.
Mgr. Marta Dobrowolská Kulanová, PhD.
Mgr. Viktória Hičárová, PhD.
 Univerzitné poradenské centrum (UNIPOC)



BOTANICKÁ ZÁHRADA SA PODIEĽA NA EURÓPSKOM MONITORINGU ŠKODCOV A CHORÔB JASEŇOV

V ostatnom období čelia rôzne druhy jaseňov (*Fraxinus* sp.) vo svete novým inváznym druhom škodcov a pôvodcov chorôb. Zo škodcov je to predovšetkým krasoň jaseňový (*Agrilus planipennis*), z hubových patogénov je to najmä čiašočka jaseňová (*Chalara fraxinea*, tel. *Hymenoscyphus fraxineus*). Aby bolo možné účinne riešiť tieto nové hrozby, je potrebné včas získavať informácie o výskyte a rozširovaní príslušných nežiadúcich organizmov v súvislosti s hosťiteľskými druhmi jaseňov a ďalšími podmienkami prostredia.

Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach spolupracuje s medzinárodnou organizáciou združujúcou botanické záhrady BGCI (Botanic Gardens Conservation International) od roku 2020 hlavne na monitoringu krasoňa jaseňového. Ide o chrobáka šíriaceho sa z východnej Ázie, ktorého larvy vyvíjajúce sa pod kôrou dokážu významne poškodiť až usmrtiť aj dospelé stromy.

V prípravnej fáze boli u nás overované rastúce druhy jaseňov, pričom na základe odobraných vzoriek pletív a následných analýzach DNA bol v košickej botanickej záhrade potvrdený aj prvý výskyt jaseňa mexického (*Fraxinus berlandieriana*) na Slovensku.

Od roku 2022 využívame tri kusy Lindgrenových lievikovitých pasci s feromónovými odparníkmi na krasoňa jaseňového, ktoré sú počas vegetačnej sezóny zavesené v korunách troch vybraných stromov. Napríklad v roku 2024 bolo v týchto pasciach zachytených spolu takmer 8 000 jedincov rôznych článkonožcov.

Počas priebežného triedenia a identifikácie vzoriek získavame nové informácie o výskyte nielen rôznych škodcov, ale aj ich prirodzených nepriateľov či iných druhoch zaujímavých aj z faunistického hľadiska. Samotný krasoň jaseňový u nás zatiaľ zachytený nebol, ale zdá sa, že je to len otázka blízkej budúcnosti, keďže bol potvrdený už aj v Rusku a na Ukrajine.

Aj vďaka spolupráci s ďalšími krajinami podieľajúcimi sa na tomto monitoringu máme prehľad o aktuálnom stave problematiky, čo je veľmi užitočné pre prijatie opatrení v prípade potreby.

Ing. Martin Suvák, PhD.

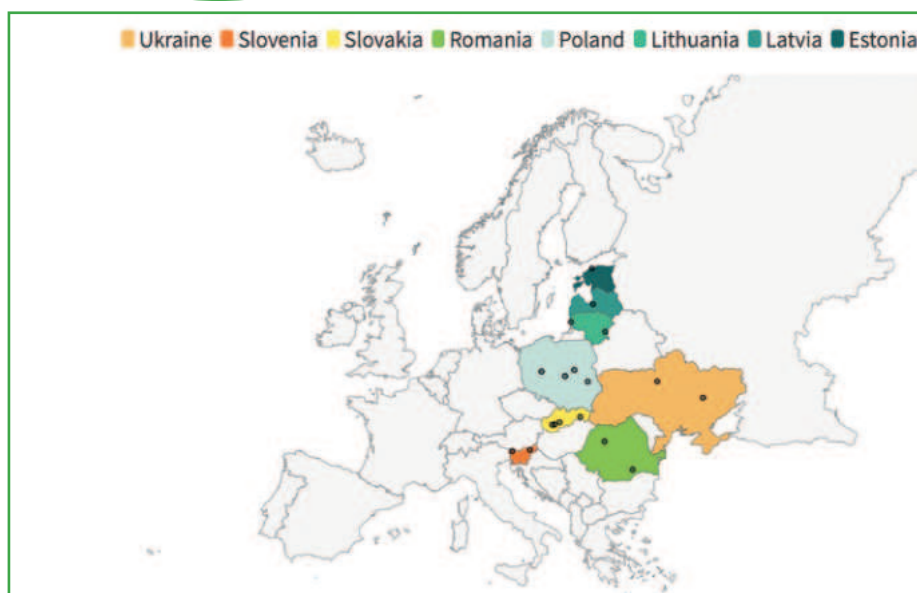
Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach



*Lindgrenova pasca zameraná na krasoňa jaseňového (*Agrilus planipennis*), zavesená v korune jaseňa mexického (*Fraxinus berlandieriana*)*



Náš pôvodný druh krasoňa, *Agrilus convexicollis*, zachytený v Lindgrenovej pasci na jaseň štíhlom (*Fraxinus excelsior*) v roku 2024 – vyvíja sa v odumierajúcich konároch v korunách jaseňov, teda nepredstavuje hrozbu, na rozdiel od väčšieho invázneho krasoňa jaseňového (*A. planipennis*); detailný záber vzorky prostredníctvom stereomikroskopu Nikon SMZ25 a programu NIS bol umožnený vďaka daru nadácie U. S. Steel Košice Foundation



*Vyznačené botanické záhrady a arboréta v európskych štátoch podieľajúce sa na monitoringu krasoňa jaseňového (*Agrilus planipennis*, EAB – emerald ash borer) v rámci projektu BGCI; prevzaté zo správy IPSN (International Plant Sentinel Network) za rok 2024*

ABY SLOVENČINA NEPLAKALA NIELEN HOVORIŤ, ALE AJ KONAŤ

Podľa vyjadrení viacerých sociológov svet v súčasnosti prechádza výraznou paradigmatickou zmenou, ktorej dôsledky mnohých z nás nenechávajú ľahostajnými. Moje úvahy ako vysokoškolskej učiteľky – lingvistky sa spájajú s problematikou o medziľudskej (a teda aj mediálnej) komunikácii, ktorá je neraz prirodzenou súčasťou diskusií so študentmi. Predpokladom jej úspešnej realizácie je okrem spoločného dorozumievacieho kódu a pertraktovaného „zdieľaného“ obsahu aj to, aby jej aktéri pri formulovaní svojich myšlienok uplatňovali popri jazykových aj sociálne normy (vrátane komunikačných, právnych a etických). Keby ľudia vo svojom verbálnom aj neverbálnom správaní nevybočovali zo štandardizovaných rámcov a neporušovali základné zásady slušnosti, domnievam sa, nebolo by toľko turbulencií vo všetkých oblastiach spoločenského života, ako je dnes...

Ale ako hovorí jedno ustálené obrazné pomenovanie, „šuster drž sa svojho kopyta“, vraciam sa vo svojich úvahách k primárnemu, jazykovému problému. Problém, ktorý si v písaných textoch, najmä na internete, všímam už dlhšie, sa

dotýka písania slova **nielen**. Píše sa vždy spolu alebo existujú prípady, keď sa píše osobitne? To sú otázky, na ktoré chcem dať svojím výkladom odpoveď. Preto si pomôžem 4 autentickými vetami zo Slovenského národného korpusu, ktoré obsahovali spojenie *nie len*, napísané osobitne:

1. *Odporúčania vyplývajúce z prieskumu odbornej prípravy študentov je potrebné zamerať ,nie len' na teoretické, ale aj na praktické získavania manažérskych zručností.*

2. *Krajina má pred sebou dlhú cestu, ,nie len' pre vládny dlh, no hlavne i pre stagnujúcu ekonomiku.*

3. *Mal dostatok síl venovať sa rôznym záujmom, ,nie len' jednému.*

4. *Keby bol písal recenziu, a ,nie len' poznámku, iste by sa mu to nebolo prihodilo.*

Slovo **nielen** písané spolu je priradovacou spojkou, ktorá

a) vyjadruje odstupňovací vzťah (*Všade sa rodia šikovní ľudia, **nielen** v Bratislave. Mal dostatok síl venovať sa rôznym záujmom, **nielen** jednému.*),

b) je súčasťou dvojčlenných spojok

typu: *nielen – ale aj/i, nielen – lež aj/i, nielen – no aj/i, nielen – ale ešte (aj), v zápore nielen – ale ani*, pričom sa nimi vyjadruje stupňovací vzťah (*Krajina má pred sebou dlhú cestu, **nielen** pre vládny dlh, **no** hlavne i pre stagnujúcu ekonomiku. Odporúčania vyplývajúce z prieskumu odbornej prípravy študentov je potrebné zamerať **nielen** na teoretické, **ale aj** na praktické získavania manažérskych zručností.*),

c) je súčasťou dvojсловnej spojky **a nielen** (*Poriadne ma to prekvapilo, **a nielen** mňa. Keby bol písal recenziu, **a nielen** poznámku, iste by sa mu to nebolo prihodilo.*).

Uvádzané prípady, identifikované v korpusovom materiáli, boli teda ortograficky nesprávne. Pokiaľ ide o priradovaciu spojkou (alebo jej súčasť), **píše sa vždy spolu**.

Sumarizujúc sa tak vraciam na začiatok: skúsme v súlade so sociálnymi normami *nielen* komunikovať, ale aj reálne konať...

**PhDr. Iveta Bónová, PhD.,
univerzitná docentka**

Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach



UNIVERSITAS ŠAFARIKIANA

Časopis Univerzity Pavla Jozefa
Šafárika v Košiciach
Štvrťročník | ročník 52 | číslo 1 | 2025

VYDAVATEL

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
v Košiciach
Šrobárova 2
041 80 Košice
IČO: 00 397 768

REDAKČNÁ RADA

- **PRESEDA**
prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.
- **ŠÉFREDAKTOR**
PhDr. Marián Gladiš, PhD.
- **ČLENOVIA**
Mgr. Veronika Džatková, PhD.
FVS UPJŠ
RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.
BZ UPJŠ
Mgr. Laura Hoľanová, PhD.
R UPJŠ
Mgr. Lucia Huličová
R UPJŠ
Mgr. Peter Kolarčík, PhD.
LF UPJŠ
PhDr. Svetlana Libová
PF UPJŠ
Mgr. art. Roman Martinský
LF UPJŠ
PhDr. Eva Medviďová
UK UPJŠ
Mgr. Timotej Mikloš
FF UPJŠ
RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
R UPJŠ
Mgr. Petra Tomková, PhD.
ÚTVŠ UPJŠ
JUDr. Anna Vartašová, PhD.
PrF UPJŠ
- **JAZYKOVÁ REDAKTORKA**
Mgr. Dominika Petáková, PhD.
- **TECHNICKÁ REDAKTORKA**
Monika Tkáčová

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu
autorských materiálov a ich krátenie.
Za obsah článku zodpovedá autor.
Svoje pripomienky, tipy a námety
môžete poslať na adresu:
casopis@upjs.sk.
Časopis je rozširovaný bezplatne.

Evidenčné číslo: EV 3996/10

ISSN 1338-1377 (tlačaná verzia)
ISSN 1339-1704 (online verzia)

- **TLAČ**
Equilibria, s. r. o., Košice

Číslo bolo zadané do tlače: 3. 3. 2025

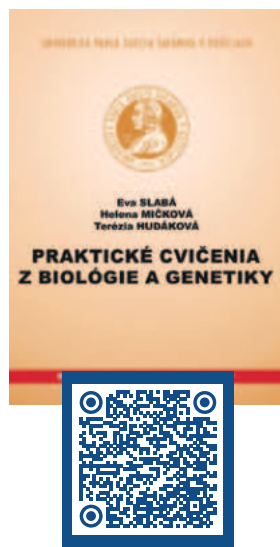
NAŠE PUBLIKÁCIE



TEÓRIA VEREJNEJ SPRÁVY



PODPORA ROZVOJA
PEDAGOGICKÝCH ZRUČNOSTÍ
BUDÚCEHO UČITEĽA



PRAKTICKÉ CVIČENIA
Z BIOLÓGIE A GENETIKY



AKTUÁLNE OTÁZKY
FINANČNÉHO PRÁVA
A DAŇOVÉHO PRÁVA



VYBRANÉ ÚLOHY A VÝPOČTY
Z BIOCHÉMIE
– METABOLIZMUS



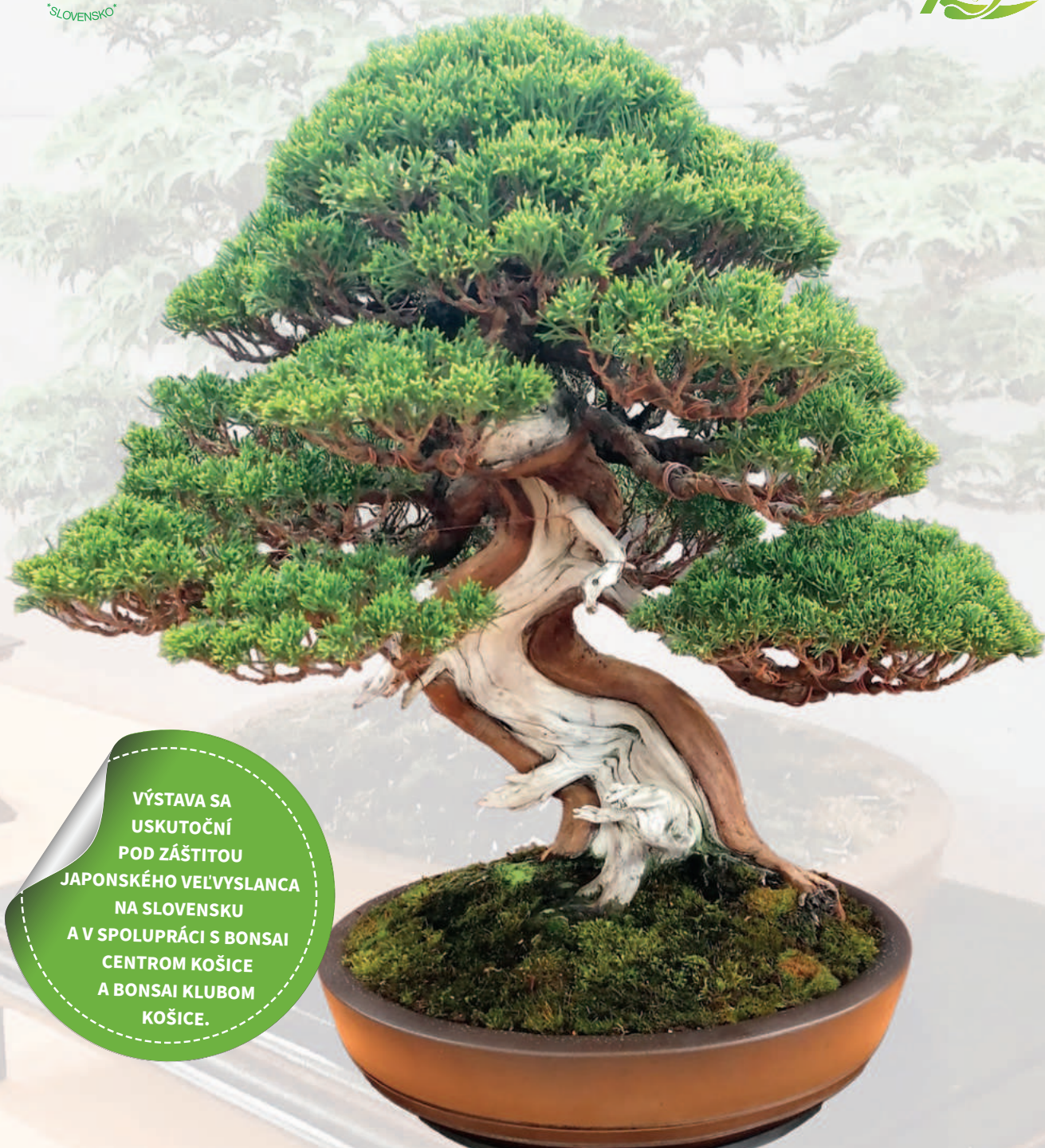
5TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE "PHYSICAL
ACTIVITY, HEALTH AND QUALITY
OF LIFE". BOOK OF ABSTRACTS

VIAC NA PORTÁLI UNIVERZITNEJ KNIŽNICE: unibook.upjs.sk/sk/

VÝSTAVA CASSOVIA BONSAI 2025



8. – 11. mája 2025
9.00 – 17.00 hod.



VÝSTAVA SA
USKUTOČNÍ
POD ZÁŠTITOU
JAPONSKÉHO VEĽVYSLANCA
NA SLOVENSKU
A V SPOLUPRÁCI S BONSAI
CENTROM KOŠICE
A BONSAI KLUBOM
KOŠICE.

**POZÝVAME VÁS NA VÝSTAVU BONSAJOV SPOJENÚ S PORADENSKOU ČINNOSŤOU, KTORÁ BUDE
POČAS VÍKENDU OBOHATENÁ O VÝSTAVU SUISEKI (MALÉ, PRIRODZENE SA VYSKYTUJÚCE
ALEBO TVAROVANÉ PRÍRODNÉ KAMENE) A ĎALŠÍ SPRIEVODNÝ PROGRAM.**